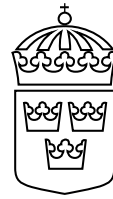

Regeringens skrivelse

2021/22:236

Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

Skr.
2021/22:236

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 2 juni 2022

Morgan Johansson

Anna Hallberg
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen ges en samlad redovisning av utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet genom multilaterala organisationer. En översikt ges först av det multilaterala systemet och det svenska stödets styrning, omfattning och inriktning. Resultat redovisas därefter gentemot mål och prioriteringar, för vart och ett av de tematiska områdena i regeringens policyramverk för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Tidsmässigt ligger fokus på åren 2019 och 2020.

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och slutsatser.....	4
2	Om skrivelsen	11
2.1	Bakgrund till skrivelsen.....	11
2.2	Fokus, avgränsningar och genomförande	12
3	Multilateralt utvecklingsarbete och humanitärt bistånd – en överblick.....	13
3.1	Det internationella multilaterala systemet	13
3.1.1	De multilaterala organisationerna i genomförande av Agenda 2030	14
3.1.2	Skärningspunkter mellan utveckling, fred och humanitärt bistånd	15
3.1.3	Reform och effektivisering	16
3.2	Sveriges multilaterala bistånd	18
3.2.1	Mål, styrning och uppföljning	19
3.2.2	Dialog och påverkansarbete	22
3.2.3	Svenskar inom det multilaterala systemet	22
3.2.4	Motverkande av oegentligheter	23
3.2.5	Upphandling och svensk export	24
4	Finansiering	25
4.1	Internationella trender	25
4.2	Svensk multi-finansiering.....	27
4.2.1	Kärnstödet	29
4.2.2	Multi-bi-stödet.....	30
5	Resultat inom tematiska områden	33
5.1	Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer	33
5.1.1	Sveriges mål och prioriteringar	33
5.1.2	Partnerorganisationer.....	34
5.1.3	Verksamhet och resultat	35
5.2	Global jämställdhet	39
5.2.1	Sveriges mål och prioriteringar	39
5.2.2	Partnerorganisationer.....	40
5.2.3	Verksamhet och resultat	40
5.3	Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser	44
5.3.1	Sveriges mål och prioriteringar	45
5.3.2	Samarbetsorganisationer.....	45
5.3.3	Verksamhet och resultat	46
5.4	Fredliga och inkluderande samhällen.....	49
5.4.1	Sveriges mål och prioriteringar	50
5.4.2	Samarbetsorganisationer.....	50
5.4.3	Verksamhet och resultat	51
5.5	Inkluderande ekonomisk utveckling.....	54
5.5.1	Sveriges prioriteringar	55
5.5.2	Samarbetsorganisationer.....	55
5.5.3	Verksamhet och resultat	56

5.6	Migration och utveckling	58	Skr. 2021/22:236
5.6.1	Sveriges prioriteringar	59	
5.6.2	Samarbetsorganisationer.....	59	
5.6.3	Verksamhet och resultat	60	
5.7	Jämlik hälsa inklusive SRHR	63	
5.7.1	Svenska mål och prioriteringar	64	
5.7.2	Samarbetsorganisationer.....	64	
5.7.3	Verksamhet och resultat	65	
5.8	Utbildning och forskning.....	69	
5.8.1	Utbildning.....	69	
5.8.2	Sveriges mål och prioriteringar	70	
5.8.3	Samarbetsorganisationer.....	70	
5.8.4	Verksamhet och resultat	71	
5.8.5	Forskning	74	
5.8.6	Sveriges mål och prioriteringar	74	
5.8.7	Samarbetsorganisationer.....	74	
5.8.8	Verksamhet och resultat	75	
5.9	Humanitärt bistånd	77	
5.9.1	Sveriges mål och prioriteringar	77	
5.9.2	Sveriges partnerorganisation	78	
5.9.3	Verksamhet och resultat	78	
Bilaga 1	Förkortningar.....	83	
Bilaga 2	Volym multilateralt kärnstöd och multi-bi-stöd	85	
Bilaga 3	Strategistyrda organisationer	92	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 juni 2022.....	119	

1 Sammanfattning och slutsatser

Regeringens skrivelse redogör samlat för resultaten av det multilaterala utvecklingssamarbetet och humanitära biståndet med fokus på åren 2019 och 2020.

Regeringen bedömer att Sveriges stöd genom multilaterala organisationer har bidragit till det övergripande målet för utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet och i en värld med stora utmaningar överlag gett goda resultat inom de prioriterade områden som slås fast i skrivelsen Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60). Det finansiella stödet har omsatts i projekt och program som skapat bättre levnadsförhållanden för människor i fattigdom och förtryck, även i länder dit det svenska bilaterala biståndet inte når. Sverige har även genom ett strategiskt engagemang fått genomslag för svenska politiska prioriteringar och därmed ännu större utväxling för biståndsmedlen.

Perioden som denna skrivelse täcker har till stor del präglats av covid-19-pandemin. Pandemin fick stora effekter både på behov och på förutsättningar för genomförande av verksamhet. Viss verksamhet försenades och annan fick ställas in. Samtidigt fick de multilaterala organisationerna nya viktiga uppgifter för att hantera den omedelbara hälsosituationen, de socio-ekonomiska utmaningarna och de ökande humanitära behoven. De multilaterala organisationerna hanterade generellt sett denna omställning väl och uppvisade viktiga resultat i en svår situation.

En orolig omvärld får direkta effekter på global säkerhet, trygghet och välfärd. Detsamma gäller effekterna av klimatkrisen. Bistånd genom multilaterala organisationer som arbetar för hållbar utveckling, fredliga samhällen, mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati blir därför både bidrag till den gemensamt överenskomna Agenda 2030, som påverkar alla länder, och en satsning på Sveriges egen utveckling och framtid. Det multilaterala biståndet är en investering i den regelbaserade världsordningen och det multilaterala systemet, i en tid då det utmanas och undermineras. Det multilaterala systemet behöver samtidigt skärpas och fortsätta att förbättras och anpassas så att det blir mer effektivt och relevant för de globala utmaningarna. Det svenska stödet ger Sverige en god möjlighet och ett särskilt ansvar för att bidra till detta reformarbete.

Det multilaterala utvecklingssamarbetet och humanitära biståndet är centralt för att möta globala utmaningar

Det multilaterala systemet är centralt för att hantera klimatkrisen, förebygga och lösa väpnade konflikter, försvara mänskliga rättigheter och främja jämlika och jämställda samhällen. De multilaterala organisationerna genomför insatser för att möta människors behov, adressera underliggande orsaker till kriser och konflikter och stärka länders motståndskraft. De bidrar till att utveckla och upprätthålla gemensamma internationella normer på områden såsom handel, migration, konfliktlösning, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Därtill fungerar

organisationerna som mötesplatser och plattformar för dialog, och de skapar förutsättningar för det internationella samarbetet. Skr. 2021/22:236

De multilaterala organisationerna har ofta resurser, kompetens och kapacitet som andra biståndsaktörer saknar och spelar därför en central roll i att hantera frågor som t.ex. hälsa, klimat och humanitära kriser. De har också omfattande närvaro i många länder, inklusive i svåra och konfliktdrabbade miljöer, och de kan därmed agera i långt fler länder än vad Sverige kan genom sitt bilaterala bistånd.

Det multilaterala systemet är samtidigt under press och den internationella regelbaserade världsordningen utmanas av vissa länder. Ökade omvärldsbehov har inte mötts av motsvarande ökade resurser till det multilaterala systemet.

Covid-19-pandemin vände en tidigare positiv global utveckling

På flera av de samhällsområden där det länge varit en positiv global trend, såsom mödrars och barns hälsa, jämställdhet och fattigdomsminskning, har det under pandemin skett en tillbakagång. Covid-19 har, bortom den omedelbara och omfattande hälsokrisen, fått stora och långtgående humanitära och socioekonomiska konsekvenser. År 2020 ökade för första gången på 20 år andelen av jordens befolkning som levde i extrem fattigdom, från 8,4 procent 2019 till 9,5 procent 2020. Antalet människor i behov av humanitära insatser för att överleva eller leva under drägliga omständigheter har ökat dramatiskt. Som ofta är fallet i större globala kriser har pandemin slagit hårdast mot de mest utsatta i samhället. Ojämligheterna har ökat såväl inom som mellan länder. Restriktioner och isolering har ökat kvinnors och barns utsatthet för våld i hemmet. Psykisk ohälsa har ökat. Småföretagare och personer med osäkra anställningar har varit särskilt utsatta för ekonomisk osäkerhet. Hundratals miljoner barn och ungdomar har kommit efter i sitt lärande på grund av skolstängningar. Den globala demokratiska tillbakagången har fördjupats. Antalet människor i fattigdom och förtryck har ökat.

Sveriges stöd har gjort skillnad inom prioriterade sakområden

Sveriges utvecklingsamarbete och humanitära bistånd har bidragit till att motverka de negativa trender som beskrevs ovan och till att stärka positiva krafter för förändring. Resultat inom de tematiska områdena som anges i regeringens policyramverk har skapat ökade förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck genom stärkt kapacitet hos människor och organisationer, normativ förändring och stöd till enskilda individer.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Arbetet för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer samt regeringens demokratisatsning har varit än mer angeläget mot bakgrund av den globala demokratiska tillbakagången. Riktat stöd genom multilaterala organisationer har bidragit till stärkt försvar av mänskliga rättigheter, mer demokratiska samhällen, stärkt ansvarsutkrävande och rättssäkerhet samt till förbättrade rättigheter i arbetslivet. Svenskt stöd och påverkansarbete bidrog även till ett stärkt rättighetsperspektiv i de multilaterala organisationerna, till att demokrati och mänskliga rättigheter i högre utsträckning integrerades i FN:s åtgärder med anledning av pandemin och till att pandemins effekter på demokratin och rättsstatens principer har uppmärksammats och kunnat följas upp.

Global jämställdhet

Svenskt multilateralt stöd har stärkt kvinnors och flickors inflytande och åtnjutande av mänskliga rättigheter. Det har även bidragit till att minska förekomsten av könsrelaterat våld. Sveriges påverkansarbete, med utgångspunkt i den feministiska utrikespolitiken, har varit en viktig motvikt till de växande krafter som har velat vrida jämställdhetsarbetet tillbaka. Sverige har genom deltagande i styrelsearbete och genom politiska initiativ spelat en nyckelroll i arbetet för att de multilaterala organisationerna ska integrera jämställdhet i sina verksamheter. Sverige har också bidragit till att lyfta fram och inkludera ett jämställdhetsperspektiv i de multilaterala organisationernas hantering av pandemin och dess effekter.

Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser

Regeringen har konsekvent verkat för att miljö och klimat måste beaktas i den globala återhämtningen efter pandemin och i de multilaterala organisationernas verksamhet. Sverige har tillhandahållit finansiering för låg- och medelinkomstländernas klimatomställning, och till investeringar i förnybar energi, minskade miljö- och hälsoeffekter av kemikalier och avfall samt skydd av biologisk mångfald och marina områden.

Fredliga och inkluderande samhällen

Sverige har gett stöd till verksamhet som har adresserat grundorsakerna till konflikt vilket har bidragit till att konflikter har kunnat förebyggas. Sverige har bidragit till dialog och medling och till att fredsprocesser blivit mer inkluderande, särskilt avseende kvinnors deltagande, samt till att klimatrelaterade säkerhetsrisker har uppmärksammats i allt högre utsträckning.

Pandemin har haft en historiskt negativ effekt på ekonomisk utveckling och sysselsättningen i låg- och medelinkomstländer. Svenskt bistånd har bidragit till produktiv sysselsättning med fokus på anständiga arbetsvillkor samt ökad tillgång till sociala trygghetssystem och tryggad livsmedelsförsörjning. Det har också stärkt länders kapacitet att delta i, och dra nytta av, regional och global handel.

Migration och utveckling

Covid-19-pandemin förändrade förutsättningarna för migration och rörlighet och påverkade därmed särskilt flyktingar och migranter. Det svenska stödet har gett skydd och assistans till flyktingar och migranter samt bidragit till att säkerställa deras åtnjutande av sina mänskliga rättigheter. Sverige har också verkat för att stärka migrationens bidrag till utveckling bl.a. genom att främja remitteringar och ekonomisk inkludering av migranter och flyktingar i låg- och medelinkomstländer. Sverige har också bidragit till stärkta förutsättningar för säker, ordnad och reglerad migration och till stärkta rättigheter för arbetskraftsmigranter.

Jämlik hälsa inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Sverige har bidragit till ett kraftfullt internationellt svar på pandemin och dess konsekvenser, inte minst genom arbetet för jämlik vaccintillgång. Sverige är ett av de länder som prioriterat mest bistånd till detta sett till vår befolkningens mängd och svenskt bistånd har bidragit till att etablera effektiva mekanismer för delning av vaccinöverskott från EU. Sverige har verkat förebyggande mot hälsohot och kriser, exempelvis genom arbetet mot antimikrobiell resistens (AMR) samt bidragit till stärkta nationella hälsosystem och samhällen. Ett fortsatt engagemang för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) har varit viktigt för att motverka det allt hårdare internationella politiska klimatet för dessa frågor. Svenskt stöd har förhindrat mödradödlighet, oönskade graviditeter och osäkra aborter samt ökat tillgången till sexuell och reproduktiv hälsoservice, sexualundervisning och moderna preventivmedel.

Utbildning och forskning

Svenskt stöd har bidragit till stärkta och hållbara utbildningssystem och till att elever gets bättre förutsättningar att fullgöra sin skolgång och tillgodogöra sig kunskap. Det har lindrat konsekvenserna av de globala skolnedstängningarna genom bl.a. stöd till distansutbildning. Ett långsiktigt arbete och stöd för jämställdhetsintegrering har gett resultat i fråga om flickors och kvinnors rätt till utbildning. Svenskt bistånd har även gett förbättrad tillgång till rent vatten, sanitet och hygien i skolor.

Sveriges stöd till forskning har resulterat i forskningsresultat inom utvecklingsrelevanta områden, till stärkt forskningskapacitet och ökat

Humanitärt bistånd

Genom humanitära organisationer har Sverige kunnat bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet för människor i krisområden som Jemen, Afghanistan, Syrien, Sahel och Afrikas horn. Sverige bidrog tidigt till FN:s humanitära responsplan med anledning av covid-19-pandemin. Sverige har också medverkat till en ökad kapacitet och effektivitet i det humanitära systemet som sådant. Kärnstöden har bidragit till att de multilaterala aktörerna kunnat agera flexibelt och skyndsamt för att möta behoven hos de allra mest sårbara och utsatta.

Den svenska finansieringen har ökat men förblivit fokuserad

Den svenska finansiella bidragen till multilaterala organisationer, inklusive till Europeiska unionens (EU) institutioner och fonder, uppgick enligt redovisningen till Organisationen för ekonomiskt samarbete (OECD) och dess utvecklings biståndskommitté (DAC) 2019 till cirka 29 miljarder kronor, vilket var i nivå med året innan. År 2020 uppgick det till 39 miljarder kronor. Andelen multilateralt bistånd av det totala svenska biståndet ökade därmed från 59 procent 2019 till 67 procent 2020. Den stora ökningen 2020 berodde främst på att Sverige under 2020 ingick ett flerårigt avtal om åtta miljarder kronor för stöd till Gröna klimatfonden (GCF) som i sin helhet inkluderas i statistiken för 2020. Det redovisade utfallet för 2021 kommer därmed sannolikt att bli lägre än det för 2020.

De faktiska utbetalningarna 2020, exklusive utbetalningar till EU:s institutioner och fonder, ökade från 24,4 miljarder 2018 till 26 miljarder kronor 2019 och 27,8 miljarder kronor 2020. Finansieringen har omfattat dels s.k. kärnstöd som går till organisationernas budget för genomförande av dess verksamhet och mål, dels s.k. multi-bi-stöd vilket är bilateralt bistånd som kanaliseras genom en multilateral organisation för ett specifikt syfte, t.ex. en insats i ett särskilt land eller inom en specifik sektor. År 2020 uppgick kärnstödsutbetalningarna till 14,8 miljarder kronor och multi-bi-stöds-utbetalningarna till 13 miljarder kronor (exklusive utbetalningar till EU).

Cirka två tredjedelar (kärnstöd och multi-bi-stöd sammantaget) av utbetalningarna gick till de tio största mottagarna och cirka hälften av utbetalningarna till de fem största (Världsbanksgruppen, UNDP, Unicef, WFP och UNFPA) vilket visar att stödet i hög grad är fokuserat. Därmed blir Sverige också ofta bland de största givarna i dessa organisationer. Sveriges mångåriga engagemang i dessa organisationer har därtill skapat långsiktighet och möjliggjort ett starkt och strategiskt svenskt inflytande. Därutöver finns ett förhållandevis stort antal organisationer som var mottagare av mer begränsad finansiering från Sverige, såsom Förenta nationernas (FN) mindre fackorgan och andra organisationer där det har funnits anledning för Sverige att ha ett engagemang.

Kärnstöden har stärkt det multilaterala systemet

Kärnstöden är fundamentet i finansieringen av det multilaterala systemet. Det stärker det systemet som sådant och leder till ökad effektivitet genom att ge organisationerna möjligheter att använda resurserna där de behövs bäst. Transaktionskostnaderna blir lägre. Kärnstödets värde och nytta blev särskilt tydliga när pandemin bröt ut. Flexibiliteten i kärnstöden var helt avgörande för att organisationerna skulle kunna agera snabbt och styra om verksamheten för att möta nya, ofta akuta, behov. Kärnstöden möjliggjorde snabbare åtgärder för att hantera hälsoproblemen och de humanitära problemen, liksom problem på andra samhällsområden genom t.ex. stöd för distansundervisning, förstärkning av sociala trygghetssystem och uppföljning av pandemins effekter på demokrati och jämställdhet. Det är också vanligen kärnstöd som gör det möjligt för organisationer att ha beredskap och omgående kunna genomföra åtgärder vid kris, utan att vänta på nya utfästelser och utbetalningar.

Kärnstöden är verktyg för att nå svenska utrikes- och biståndspolitiska målsättningar. Genom att bidra till organisationens sammantagna verksamhet och bygga upp ett nära partnerskap får Sverige en starkare röst och större genomslag för prioriterade frågor.

Genom multi-bi-stödet har Sverige dragit nytta av de multilaterala organisationernas kapacitet för genomförande av det bilaterala biståndet och samtidigt gett de multilaterala organisationerna möjlighet att utveckla verksamheten och uppnå utvecklingsresultat. Det svenska engagemanget med organisationerna i samarbetsländer bidrar i sin tur till arbetet på, t.ex. genom att information om hur organisationen fungerar i fält kan användas i styrelsearbetet. Kärnstödet och multi-bi-stödet fortsätter således att vara kompletterande och ömsesidigt förstärkande.

Svenskt påverkansarbete har gett resultat

Genom påverkansarbete har Sverige verkat för att svenska politiska prioriteringar på områden som demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, jämställdhet och SRHR, samt miljö, klimat och biologisk mångfald, ska få genomslag i multilaterala sammanhang. Det har skett genom dialog på såväl politisk nivå som på tjänstemannanivå med organisationerna och deras medlemsländer. Att ställa svenskar till förfogande för organisationerna är en del i detta strategiska påverkansarbete.

Genom påverkansarbetet har bidragit till stärkta rättighets- och jämställdhetsperspektiv i organisationernas verksamhet och strategiska planer. Inom de multilaterala utvecklingsbankerna har det, i kombination med finansiellt stöd, bidragit till att skynda på utfasningen av fossil energi i bankernas investeringar.

Sverige har varit drivande för effektivisering av det multilaterala systemet

Sedan 2018 har ett omfattande reformarbete genomförts inom FN:s utvecklingssystem. FN:s förmåga att genomföra samordnade insatser på i länder där man har verksamhet har förbättrats med en ny central roll för FN:s landchefer (Resident Coordinators). Covid-19-pandemin har påskyndat och samtidigt fungerat som ett lackmestest för reformarbetet och förbättrad intern samordning inom FN-systemet. Sverige har varit pådrivande för FN:s reformarbete.

Reformen av utvecklingssystemet har också omfattat etableringen av en överenskommelse mellan medlemsstaterna och FN-systemet för att öka förutsägbar, flexibel och tillräcklig finansiering. I denna överenskommelse har FN-systemet samtidigt åtagit sig att arbeta för ökad effektivitet, transparens och ansvarsutkrävande. Sverige har visat ledarskap genom att ingå fleråriga avtal om kärnstöd till ett antal större FN-aktörer, som en del i arbetet med att förbättra kvalitet och förutsägbarhet i finansieringen.

Även inom de multilaterala utvecklingsbankerna har ett reform- och effektiviseringsarbete pågått, både med avseende på de enskilda institutionernas effektivitet och för att höja effektiviteten i det samlade systemet av utvecklingsbanker.

Covid-19-pandemin innebar förändrade arbetsätt för alla multilaterala organisationer. Dessa drar nu lärdom av erfarenheterna från pandemin för att öka sin effektivitet.

Sverige har prioriterat att förebygga oegentligheter samt sexuella utnyttjanden, övergrepp och trakasserier

Sverige ställer tuffa och tydliga krav på god kontroll och åtgärder mot korruption i de multilaterala organisationerna och på att de multilaterala organisationerna ska ha egna starka system för att upptäcka och hantera oegentligheter, inklusive revision, inspektion och utredningsfunktioner. Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) har under perioden stärkt sin verksamhet på anti-korruptionsområdet med ökade resurser för detta.

Sverige kräver nolltolerans mot sexuella utnyttjanden, övergrepp och sexuella trakasserier (SEAH) inom alla samarbetsorganisationer, inklusive inom FN-systemet, andra humanitära aktörer och utvecklingsaktörer. Sverige har, både i det löpande styrelsearbetet och genom dialog, bevakat och drivit på för att det multilaterala systemet ska bli bättre på att förebygga, hantera och följa upp fall av SEAH och ge stöd till offer för SEAH.

I de fleråriga kärnstödsavtal som Sverige under 2021 ingick med FN-organisationer lades särskild vikt vid skrivningar om att organisationerna aktivt ska förebygga och hantera oegentligheter, inklusive förekomsten av SEAH.

De multilaterala organisationerna inom det internationella utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet är centrala aktörer som genomförare av program och insatser, för att skapa och upprätthålla normer, som kunskapsorganisationer och som forum för dialog. År 2020 kanaliserades cirka 39 miljarder kronor genom multilaterala organisationer, vilket motsvarade 67 procent av det totala svenska biståndet.

Regeringens skrivelse är utformad utifrån de åtta tematiska områdena i skrivelsen Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60):

- mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer,
- global jämställdhet,
- miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling och hållbart utnyttjande av naturresurser,
- fredliga och inkluderande samhällen,
- inkluderande ekonomisk utveckling,
- migration och utveckling,
- jämlik hälsa, och
- utbildning och forskning.

Till detta kommer det multilaterala humanitära biståndet. Utifrån regeringens mål och prioriteringar på respektive tematiskt område redovisas verksamhet och resultat.

I *bilaga 1* återfinns en lista med förkortningar, i *bilaga 2* uppgifter om utbetalade volymer per organisation och i *bilaga 3* en kort sammanfattning av de viktigaste organisationernas mål, bedömning av relevans och effektivitet samt svenska prioriteringar i arbetet med respektive organisation.

2.1 Bakgrund till skrivelsen

Utrikesutskottet uttalade i sitt betänkande om Riksrevisionens rapport om bistånd genom internationella organisationer från 2014 (bet. 2015/16:UU7) att det vore önskvärt med en samlad resultatanalys av arbetet i de multilaterala utvecklingsorganisationerna. Efter att frågan hade behandlats tillkännagav riksdagen att regeringen bör utveckla redovisningen till riksdagen om verksamheten i Internationella valutafonden (IMF), Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna, så att riksdagen fortsättningsvis får en samlad resultatanalys vartannat år av arbetet i de multilaterala utvecklingsorganisationerna (bet. 2016/17:UU7 punkt 1, rskr. 2016/17:48).

Regeringen lämnade 2018 skrivelsen Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2017/18:188). I skrivelsen tydliggjorde regeringen sin avsikt att återkomma med en samlad resultatanalys av arbetet i de

Skr. 2021/22:236 multilaterala organisationerna vartannat år. Därmed ansåg regeringen att tillkännagivandet hade tillgodosetts och var slutbehandlat.

Regeringen lämnade en andra resultatskrivelse till riksdagen under 2020, Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer (skr. 2019/20:91), vilken gav en samlad redovisning av utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet genom multilaterala organisationer för perioden 2017–2018. Denna skrivelse, som huvudsakligen redovisar resultat från 2019–2020, är den tredje i ordningen.

2.2 Fokus, avgränsningar och genomförande

Skrivelsen omfattar stöd genom multilaterala organisationer verksamma inom utvecklingssamarbete och det humanitära biståndet, och som finansieras med medel från utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Detta omfattar s.k. kärnstöd (icke-öronmärkt stöd till organisationernas budgetar, bidrag som lämnas i samband med utvecklingsbankernas påfyllnadsförhandlingar, samt biståndsdelen av uttaxerade bidrag eller obligatoriska medlemsavgifter till FN-organ) samt s.k. multi-bi-stöd (dvs. stöd till en multilateral organisation som ges för ett specifikt ändamål, såsom sektor, region, land eller projekt). Sveriges bistånd genom EU, som definieras som multilateralt bistånd, behandlas inte i denna skrivelse men ingår i statistiken för det multilaterala biståndet.

Tidsmässigt ligger fokus i denna skrivelse på 2019 och 2020, men även vissa uppgifter för 2021 har inkluderats. I statistiken ingår även tidsserier bakåt i tiden

Redovisningen omfattar verksamhet som det svenska biståndet har bidragit till att möjliggöra samt dess resultat. Resultaten omfattar både vad som levererats genom olika program och vad organisationerna uppnått i sin normerande roll.

Det svenska biståndet ges huvudsakligen som kärnstöd eller i samfinansiering med andra. Även påverkansarbetet sker i samspel med många aktörer. Denna samverkan bidrar till effektivitet men begränsar samtidigt möjligheten att urskilja resultaten av just det svenska stödet. Sveriges resultat utgör en del av organisationernas sammantagna resultat.

För att ge en uppfattning om omfattningen av Sveriges bidrag till resultaten redogörs därför i skrivelsen för Sveriges proportionella andel av organisationernas kärnstöd.

Huvudsakliga källor i skrivelsen är statistik från (OECD-DAC) samt svensk rapportering till OECD-DAC, de multilaterala organisationernas årsrapporter och analyser samt Sidas årliga rapportering till regeringen. Som en del av arbetet med denna skrivelse har Sida lämnat en särskild redovisning för det multilaterala bistånd som myndigheten hanterar.

Det är värt att notera att de multilaterala organisationernas verksamhet och resultatrapportering skiljer sig åt vilket försvårar aggregering och jämförelser. Regeringen arbetar löpande i sin dialog med organisationerna för att stärka rapporteringen.

3 Multilateralt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd – en överblick

Skr. 2021/22:236

3.1 Det internationella multilaterala systemet

Det multilaterala samarbetet behövs för att möta de komplexa utmaningar som världen står inför och för att stärka förmågan att förebygga och hantera framtida kriser. FN är centralt för att hantera covid-19-pandemin och klimatkrisen, förebygga och lösa konflikter, försvara mänskliga rättigheter och råda bot på ojämlikhet och ojämställdhet i världen. Genom stöd från Sverige och andra givare kan de multilaterala organisationerna fortsatt spela en viktig roll som röst och normbärare för svenska politiska prioriteringar, såsom jämställdhet, miljö och klimat samt mänskliga rättigheter. Därmed är det multilaterala samarbetet också betydelsefullt i ansträngningarna att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Det multilaterala systemet för utveckling och humanitärt bistånd består av organisationer med varierande storlek, roll, mandat, verksamhetsområden och finansiering som genom program och insatser bidrar till utveckling och till att lindra nöd och rädda liv i låg- och medelinkomstländer. De har ofta närvaro och kapacitet att verka i de mest utmanande situationerna och utsatta länderna där det kan vara svårt att bedriva bilateralt bistånd. Detta har varit särskilt viktigt för att svara på den utmaning som covid-19-pandemin har utgjort.

Multilaterala organisationer har ofta mycket god fackkompetens och goda förutsättningar att föra en nära dialog med regeringar i utvecklingsländer och länder som påverkas av humanitära kriser och katastrofer. De multilaterala organisationerna har också en viktig roll för samordning och dialog, både på landnivå och huvudkontorsnivå.

Utöver programverksamheten har flera multilaterala organisationer en funktion att etablera och upprätthålla normer, internationella regler, avtal och praxis. Vissa bidrar även till normativ utveckling i låg- och medelinkomstländer genom att stödja nationell kapacitet för att utveckla lagstiftning, institutioner och nationella policyer. De multilaterala organisationerna har en viktig roll som kunskapsorganisationer och forum för policydialog.

Det långsiktiga utvecklingssamarbetet från FN, Världsbanksgruppen, andra utvecklingsbanker och regionala mellanstatliga organisationer är viktigt, inte minst för förebyggande av konflikt och långsiktigt fredsbyggande.

De multilaterala organisationerna har vidare en nyckelroll inom det humanitära biståndet, inklusive för att stärka kopplingen mellan humanitärt bistånd, långsiktigt utvecklingssamarbete och fredsbyggande, samt för samordning och metodutveckling.

De multilaterala organisationerna av direkt relevans för eller koppling till biståndet kan förenklat delas in i följande kategorier:

- FN:s fonder och program arbetar med social och ekonomisk utveckling för fattigdomsminskning, såsom FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (Unicef) och FN:s befolkningsfond (UNFPA) eller humanitärt bistånd t.ex. FN:s livsmedelsprogram (WFP). Normalt finansieras de av frivilliga bidrag från medlemsländerna.
- FN:s fackorgan är självständiga internationella organisationer som ansvarar för det mellanstatliga samarbetet inom bestämda ämnesområden. Exempel är FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), Internationella arbetsorganisationen (ILO), Världshälsoorganisationen (WHO) och FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco). De finansieras normalt genom obligatoriska medlemsbidrag i kombination med frivilliga bidrag från medlemsländerna.
- Andra FN-aktörer omfattar organ som är del av FN-sekretariatet, såsom Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) och FN:s kontor för samordning av humanitär hjälp (Ocha) samt särskilt upprättade organ såsom FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och FN:s enhet för jämställdhet och kvinnors egenmakt (UN Women).
- Multilaterala utvecklingsbanker är institutioner vars uppdrag är att främja inkluderande utveckling och bekämpa fattigdom, t.ex. Världsbanksgruppen och regionala utvecklingsbanker. De finansieras huvudsakligen genom delägarkapital och frivilliga bidrag som förhandlas fram vid regelbundna påfyllnadsförhandlingar. En stor del av finansieringen kommer också från bilaterala givares bistånd och kanaliseras framför allt genom utvecklingsbankernas givargemensamma fonder
- Vertikala fonder och finansieringsmekanismer fokuserar på ett specifikt område och finansieras ofta genom frivilliga bidrag från en blandning av aktörer, exempelvis medlemsländer, stiftelser och filantroper. Exempel på detta är Globala vaccinationsalliansen (Gavi), Globala fonden för aids, tuberkulos och malaria (Globala fonden) och Globala partnerskap för utbildning (GPE). Dessa organisationer finansieras huvudsakligen av frivilla bidrag men de är också öppna för innovativa finansieringslösningar såsom obligationer, garantier och beskattning.

Utöver vad som faller inom dessa kategorier finns andra multilaterala organisationer med varierande inriktning och mandat, som till exempel Världshandelsorganisationen (WTO), Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt olika regionala samarbetsorganisationer och expertorganisationer.

3.1.1 De multilaterala organisationerna i genomförande av Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s medlemsstater Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling (Globala målen) för en hållbar, rättvis och fredlig värld till år 2030. Covid-19-pandemin har, tillsammans med andra

globala kriser, försvårat genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen. Mobilisering av nödvändiga finansiella resurser och genomförandet i fält av vissa biståndsinsatser har utgjort särskilda utmaningar.

Vid FN:s högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) i juli 2021 presenterade FN:s generalsekreterare António Guterres inriktningen för genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen i ljuset av covid-19-pandemin och dess effekter. Agenda 2030 sågs som ett effektivt ramverk för att leda världen ur krisen. Åtgärder mot covid-19, klimatåtgärder, investeringar i mer jämlika och motståndskraftiga samhällen samt finansiering för hållbar utveckling i enlighet med Addis Ababa Action Agenda (AAAA) om utvecklingsfinansiering bedömdes som avgörande för återhämtningen.

FN och andra multilaterala organisationer centrala i arbetet för att uppnå de globala målen och i samordningen av uppföljningen av Agenda 2030. Multilaterala organisationer har gradvis anpassat sina strategier och mål till Agenda 2030 och vissa organisationer har ett särskilt ansvar för samordning och uppföljning av specifika mål. Exempelvis har Världsbanken ett ansvar i att övervaka uppfyllandet av 20 av de globala målens 169 delmål

Även utvecklingsbankerna bidrar i genomförandet av Agenda 2030 som finansierare och genom att generera data och ny kunskap.

I genomförandet av Agenda 2030 har den lokala nivån kommit att bli allt viktigare. FN-systemet arbetar därför alltmer för att stötta genomförandet på nationell och lokal nivå. För att driva på genomförandet och förbättra FN:s förmåga att agera samordnat på landnivå har en gemensam fond (Joint SDG Fund) inrättats. Sverige har varit den näst största givaren till fonden och sitter i dess styrgrupp. Under 2019 och 2020 bidrog Sverige med 160 respektive 180 miljoner kronor till fonden.

Under senare år har multilaterala organisationer initierat ett viktigt arbete för att öka bland annat privata sektorns och institutionella investerars finansiering av utveckling samt andra aspekter av utvecklingsfinansiering. Sverige har bl.a. genom Sida verkat för att stärka FN:s och Världsbankens arbete i linje med de globala åtagandena i Addis Abeba Action Agenda från 2015.

3.1.2 Skärningspunkter mellan utveckling, fred och humanitärt bistånd

De senaste årens dramatiskt ökade humanitära behov och alltmer utdragna konflikter ställer krav på mer effektiva arbetsformer i konfliktdrabbade eller sårbara länder, inklusive genom stärkt samverkan och samarbete mellan humanitära insatser, långsiktigt utvecklingssamarbete och insatser för att bygga fred. Genom bättre samarbete ökar möjligheterna att möta grundorsaker till konflikter och utvecklingshinder, samt till att minska framtida humanitära behov.

Samspelet humanitärt, utveckling och fredsbyggande (ibland benämnt ”trippel nexus”) har fått ökad uppmärksamhet i internationella forum och av multilaterala organisationer.

Inom FN har samverkansmekanismer utvecklats för gemensam analys, planering och samverkan mellan olika aktörer. Samtidigt är den bredare reformagendan inom FN en viktig del av att stärka FN:s samlade agerande under ledarskapet av FN:s landskontor. Sverige har varit pådrivande för att stärka samspelet mellan humanitärt, utveckling och fredsbyggande i det multilaterala arbetet genom dialog och påverkansarbete inom FN, Världsbanksgruppen och OECD.

OECD-DAC antog 2019 rekommendationer om ökat samarbete, samstämmighet och koordinering vad gäller analys, programmering och finansiering. Sverige var pådrivande för dess tillkomst, och givare, multilaterala organisationer och FN-organ har anslutit sig.

Sida har arbetat för att omsätta OECD-DAC:s rekommendation i praktiken. Sida deltar t.ex. i OECD-DAC:s och FN:s arbetsgrupp DAC-UN Dialogue on the implementation of the DAC Nexus Recommendation tillsammans med de multilaterala organisationer som anslutit sig till rekommendationen, i syfte att stärka lärande och genomförande. Sida har också finansierat konkreta insatser i skärningspunkten mellan utveckling, fred och humanitärt.

Multilaterala organisationer spelar en särskilt viktig roll i sköra och konfliktdrabbade kontexter. Det gäller inte minst organisationer som Unicef, som har dubbla eller flera mandat, det vill säga arbetar med såväl humanitärt stöd som med långsiktigt utvecklingsarbete, och ibland även insatser för att förebygga konflikt eller bidra till fred. De är viktiga som genomförare av program och insatser som svarar upp mot människors omedelbara behov, hanterar och minskar risker och sårbarhet och samtidigt adresserar underliggande orsaker till kris och konflikt samt stärker motståndskraft.

3.1.3 Reform och effektivisering

FN

Under 2018 och 2019 fattades ett antal viktiga beslut om omfattande reformer av FN:s utvecklingssystem med fokus på organisationernas förmåga att samverka på landnivå och att ge stöd i arbetet för att nå Agenda 2030. För att förbättra samordningen på landnivå har ett nytt system för FN:s landchefer, s.k. Resident Coordinators (RCs), etablerats. Landcheferna är företrädare och samordnare för FN:s samlade verksamhet på landnivå. Funktionen har, inom ramen för reformen av utvecklingssystemet, fått ökade befogenheter och resurser.

Reformerna innebär också att genomgripande interna effektiviseringsåtgärder har genomförts. Andelen gemensamma stödfunktioner, administrativa rutiner och samlokaliseringar ska öka. Det reformarbete som nu pågår är det mest omfattande som FN genomfört på flera decennier.

En förutsättning för att organisationerna ska genomföra sina mandat på ett effektivt sätt är en förutsägbar, flexibel och tillräcklig finansiering. En viktig del i reformerna har därför varit en överenskommelse om finansieringsfrågor mellan medlemsstaterna och FN-systemet (Funding Compact). Överenskommelsen har som bärande element att medlemsstaterna åtar sig att öka andelen kärnstöd och stöd till

gemensamma fonder. FN-systemet å sin sida åtar sig att arbeta bättre tillsammans mot gemensamma resultat samt öka effektivitet, transparens och ansvarsutkrävande. Uppföljning av överenskommelsen pekar på att FN-systemet kommit längre i arbetet med att genomföra åtagandena än vad medlemsstaterna har. Sverige har under de senaste åren i alla berörda FN-organ drivit på för ett konsekvent genomförande av reformbesluten från 2018 och för att organisationerna resurssätts i linje med gjorda åtaganden. Regeringen har dessutom ingått fleråriga avtal om kärnstöd med ett antal FN-aktörer som ett sätt att svara upp mot överenskommelsen.

Vidare har regeringen drivit på för integrering av jämställdhet, miljö och klimat samt andra prioriterade tvärfrågor i organisationernas verksamhet, för att rättighetsperspektivet ska få genomslag och för att organisationerna ska stå upp för sina normativa mandat.

Många viktiga steg har tagits sedan reformprocessen sjuösettes. Covid-19-pandemin och dess effekter har fungerat som en katalysator – men också som ett lackmustest – för förbättrad samordning. Den förstärkta landchefsfunktionen visat sig betydelsefull för FN:s förmåga att på ett samordnat sätt kunna hjälpa länder hantera såväl kortsiktiga hälsorelaterade och humanitära utmaningar som mer långsiktiga socio-ekonomiska utmaningar.

Under våren 2021 genomfördes en första genomlysning av hur det nya landchefssystemet har fungerat. Genomlysningen visade att världslandsregeringar i allt högre grad sätter värde på landchefsfunktionens roll och bidrag och att representanter för olika FN-organ ansåg att funktionen bidrar till ökad samordning och ett mer effektivt stöd. Sammantalet visar genomlysningen att landchefskontoren i ökande utsträckning har kunnat fylla den roll som samordnare och koordinatör av hela FN-systemet som eftersträvades i reformen.

Samtidigt kvarstår omfattande arbete för att fullt ut realisera FN-reformarbetets möjligheter. Finansieringssituationen, där givarna fortfarande i alltför hög utsträckning håller fast vid örönmärkt stöd. Ökade incitament för kärnstöd behövs därför, och Sverige fortsätter också understryka vikten av mer flexibla stödformer. Alla FN-organ behöver också i än högre grad anpassa sina system och rutiner för ökad samordning. Det handlar om incitament för samordning på landnivå av resursmobilisering, projekt- och programutformning, samordnad rapportering och uppföljning, och landstrategier liknande dokument. Arbetet i de svåraste, konfliktdrabbade, miljöerna måste också samordnas i större utsträckning.

Utvecklingsbankerna

Liksom FN-systemet bidrar de multilaterala utvecklingsbankerna till positiva resultat i låg- och medelinkomstländer, men även här finns det behov av förbättringar avseende utvecklings- och biståndseffektivitet. Sverige verkar i det löpande styrelsearbetet och genom Sidas stöd till givargemensamma fonder (eng. *trust funds*) för att de multilaterala utvecklingsbankerna ska höja sin effektivitet. De multilaterala utvecklingsbankerna bedöms över lag ha god intern effektivitet, bl.a. genom tydliga strategier, gedigen uppföljning och resultatrapportering samt robusta policyer. Sverige verkar löpande för att stärka den interna

effektiviteten genom god styrning, robusta resultatramverk, oberoende utvärderingsfunktioner samt starkt ansvarsutkrävande och intern kontroll. I arbetet för stärkt intern effektivitet driver Sverige även att bankerna ska utnyttja de resurser som givarländerna tillhandahåller på ett effektivt sätt, bland annat genom att resurser görs tillgängliga för de fattigaste länderna. Sverige lyfter även vikten av att stärka samverkan och synergier mellan utvecklingsbankernas olika verksamhetsområden, bland annat i syfte att maximera organisationernas kapacitet att bidra till hållbarhet och inkludering. Tematiskt har regeringen verkat för utvecklingen av bankernas verksamhet inom jämställdhet, klimat- och miljö, inkluderande ekonomisk utveckling samt freds- och statsbyggande.

Utöver arbete med intern effektivitet krävs samordning mellan bankerna för att förbättra systemeffektiviteten. En samstämmig styrning från de länder som ger stöd till bankerna liksom stärkt samarbete mellan de olika utvecklingsbankerna kan bidra till starkare genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet och till att mobilisera ytterligare offentliga och privata finansiella flöden och innovativa finansieringsformer. Genom att varje utvecklingsbank investerar inom områden där man har komparativa fördelar ökar den samlade biståndseffektiviteten. Utvecklingsbankerna samarbetar också i gemensamma projekt och analyser, ett arbete som kan systematiseras ytterligare för att höja effektiviteten. Detta utmanas dock av att bankerna är fristående från varandra och har olika ägarstruktur, trots att man har liknande mandat och ibland även är verksamma i samma länder.

I oktober 2018 presenterade en arbetsgrupp inom ramen för G20 en ansats för att stärka effektiviteten i den globala finansiella arkitekturen samt att stärka styrningen av de internationella finansiella institutionerna. Liknande arbete har också bedrivits i EU där fokus har legat på att stärka samordningen av den europeiska arkitekturen för utvecklingsfinansiering. Sverige har varit en aktiv röst för stärkt systemeffektivitet, även om många diskussioner har förts mellan G20-länderna. I den mån det har varit möjligt har Sverige medverkat i arbetet, bland annat genom finansiering av ett undersekretariat till G20-arbetsgruppen och genom löpande uppföljning med t.ex. Världsbanksgruppen som deltagit i arbetet. Bilden är att samarbetet mellan utvecklingsbankerna har stärkts över tid, men att mer samordning krävs för att maximera bankernas bidrag till genomförandet av målen i Agenda 2030 och Parisavtalet. I det löpande styrelsearbetet i utvecklingsbankerna verkar också Sverige för stärkt samarbete mellan bankerna, FN-systemet och EU.

3.2 Sveriges multilaterala bistånd

Sveriges engagemang i FN och i det multilaterala systemet syftar till att stärka den regelbaserade världsordningen och bidra till att möta utmaningar som påverkar vår egen säkerhet, trygghet och utveckling. Sverige värnar de multilaterala institutionerna i en tid då globala utmaningar som covid-19-pandemin och klimatkrisen kräver gemensamma lösningar. Genom stöd till och samarbete med de

multilaterala organisationerna får Sverige också bredare genomslag för sina politiska prioriteringar.

Kärnstöd underlättar organisationernas långsiktiga planering och åtaganden, och gör att organisationerna på ett effektivt sätt kan uppfylla sina mandat. Detta blev särskilt tydligt under covid-19-pandemin, då de multilaterala organisationerna tack vare kärnstöden snabbt kunde ställa om sin verksamhet för att svara upp mot både akuta behov och långsiktiga konsekvenser. Sverige var tidigt ute med krav på att integrera såväl jämställdhets- som rättighetsperspektiv i hanteringen av covid-19-pandemin, för att säkerställa att ingen lämnades utanför.

Det finns viktiga synergier mellan de multilaterala kärnstöden och multi-bi-stödet. Genom stödet till multilaterala organisationer på global nivå, t.ex. i arbetet med Agenda 2030, liksom i kunskapshantering och metodutveckling, stärks deras kapacitet att verka effektivt på landnivå. Genom att använda de multilaterala organisationerna som genomförare av bilateralt bistånd på landnivå tar Sverige samtidigt tillvara på denna kapacitet att leverera konkreta resultat i samarbetsländerna. Sverige får därtill en god inblick i hur organisationerna fungerar både på regional- och landnivå, vilket i sin tur kan utnyttjas i det globala arbetet. De multilaterala organisationerna och de gemensamma givarfonderna har även god kapacitet att hantera dels stora finansieringsvolymer, dels både neddragningar och medelstillskott med relativt kort varsel, något som bl.a. varit viktigt i hanteringen av covid-19-pandemin.

3.2.1 Mål, styrning och uppföljning

Mål

Målet för biståndet genom multilaterala organisationer, liksom för hela det svenska biståndet, är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1 utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2, rskr. 2013/14:75).

Den övergripande inriktningen för utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet, inklusive det multilaterala, anges i skrivelsen Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60). Inom åtta tematiska områden samt för det humanitära biståndet anger regeringen prioriteringar och målsättningar.

I Strategi för multilateral utvecklingspolitik (UD2017/21055), den s.k. Multistrategin, anges att Sveriges utvecklingssamarbete genom multilaterala organisationer ska bedrivas i syfte att uppnå största möjliga effekt inom områden som regeringen prioriterar. Därtill syftar det till att stärka det multilaterala systemet i dess helhet.

Kärnstöd är definitionsmässigt ett stöd till en organisations samlade verksamhet och de mål som finns formulerade i dess strategiska planer och motsvarande. Sverige stödjer de organisationer vars mål är i linje med svenska mål. De multilaterala organisationerna har normalt väl utvecklade resultatramverk med mål på olika nivåer och indikatorer för uppföljning av målen. Som medlem i organisationerna har Sverige även vanligtvis varit med om att både utforma och besluta om målen.

För de större multilaterala kärnstödmottagarna har Sverige specifika organisationstrategier, som utarbetas och beslutas i enlighet med riktlinjer

för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053) och som redovisar skälen till det svenska stödet.

I organisationsstrategierna anges också svenska prioriteringar i förhållande till organisationen och vad Sverige särskilt ska verka för och följa upp, såväl tematiskt som i fråga om organisationens arbetssätt. Sveriges prioriteringar för organisationer för vilka det finns organisationsstrategier sammanfattas i *bilaga 3*.

Multi-bi-stödet, som huvudsakligen hanteras av Sida, är en del av genomförandet av de bilaterala strategierna och styrs därmed av målen i dessa. Mål för enskilda insatser på kort och längre sikt specificeras i program- och projektdokument.

Styrning och ansvarsfördelning

Huvudsakliga styrdokument för det multilaterala biståndet är ovan nämnda strategiriktlinjer samt Multistrategin vilken kan ses som ett ramverk som syftar till att skapa ett sammanhållet och strategiskt svenskt samarbete med de multilaterala organisationerna. I Multistrategin framhålls att svenskt samarbete och påverkansarbete gentemot multilaterala organisationer ska vara samstämmigt och att synergier mellan olika svenska aktörer – i synnerhet olika departement och myndigheter – ska eftersträvas. Det svenska engagemanget ska vidare vara fokuserat till de organisationer som har högst relevans för Sveriges internationella utvecklings- och biståndspolitiska mål och bäst förmåga att effektivt bidra till resultat. Icke-öronmärkta stöd förordas och när öronmärkt finansiering ges bör denna vara direkt kopplad till genomförandet av berörda multilaterala organisationers egna strategier och resultatramverk. Därtill framhålls att Sveriges engagemang i de multilaterala organisationerna ska vara långsiktigt och att Sverige i samarbete med andra länder bör verka för en ändamålsenlig arbetsfördelning och en tydlig rollfördelning mellan de multilaterala organisationerna.

Samarbetet med de större organisationerna vägleds av de regeringens organisationsstrategier. Inför framtagande av dessa görs först en så kallad organisationsbedömning. Organisationsbedömningarna omfattar bedömning av både organisationernas biståndspolitiska relevans och deras effektivitet. En viktig källa till Sveriges organisationsbedömningar är de som görs inom ramen för Multilateral Organisations Performance Assessment Network (Mopan), ett nätverk bestående av 20 givarländer där Sverige ingår med uppgift att ta fram gemensamma bedömningar av organisationernas effektivitet, interna styrning och kontroll.

Rollfördelningen i arbetet med de multilaterala organisationerna kan sammanfattas som att

- Regeringskansliet ansvarar för beredning av kärnstöd, medlemsavgifter och påfyllnadsförhandlingar m.m., organisationsstrategier, förberedelse och genomförande av styrelsemöten, policydialog och högnivåkonsultationer med organisationerna samt övergripande och organisationsspecifika samråd,
- Sida bereder och beslutar om multi-bi-stöd, följer upp detta och återför kunskap till Regeringskansliet, bistår Regeringskansliet med

expertkunskap, deltar i styrelsemöten, bedriver uppföljning och påverkansarbete på land-, region- och global nivå, bidrar till organisationsbedömnings- och strategiarbetet samt deltar i övergripande multilaterala råd liksom i de organisationspecifika samråden med Utrikesdepartementet eller med andra departement i Regeringskansliet,

- Utlandsmyndigheterna (i huvudsak ambassader och representationer) följer och påverkar de multilaterala organisationernas arbete, deltar i förhandlingar, rapporterar kontinuerligt till organisationsansvariga i Regeringskansliet, bidrar inför styrelsemöten och andra viktigare möten och deltar i arbetet med organisationsbedömningar.
- Utrikesdepartementet har ansvar för övergripande system- och reformfrågor relaterade till multilateralt utvecklingssamarbete och har huvudmannaskapet för flertalet multilaterala organisationer. Ansvaret för ett antal multilaterala organisationer ligger på andra departement, som t.ex. Socialdepartementet för WHO, Näringsdepartementet för FAO och Arbetsmarknadsdepartementet för ILO.

Riksrevisionen granskade under 2020 och 2021 om Utrikesdepartementets och Sidas hantering av stöd till multilaterala organisationer var ändamålsenligt utformad. Regeringen redovisade sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och åtgärder med anledning av denna granskning i skrivelsen Riksrevisionens rapport om svenskt bistånd till multilaterala organisationer (skr. 2021/22:144).

Uppföljning

Uppföljning av kärnstöd sker på flera sätt: genom organisationernas årsrapportering, som en del av det löpande styrelsearbetet inklusive behandling av utvärderingar, revisionsrapporter och analyser, samt genom strategiska dialoger och andra bilaterala kontakter med organisationerna. Dokumentation sker i organisationsvisa akter. Även Mopans rapporter utgör en del av uppföljningen.

Eftersom kärnstöden är ett bidrag till organisationernas verksamhet som helhet lägger Sverige stor vikt vid att säkerställa att organisationerna har egna starka system och kapacitet för uppföljning och utvärdering.

För multi-bi-stödet, som genomförs på landnivå, regionnivå och global (tematisk) nivå, följer Sida upp enskilda insatser genom skriftlig återrapportering, deltagande med andra givare i årsmöten och motsvarande, samt genom en löpande dialog med organisationerna. Särskilda ställningstaganden skrivs för varje skriftlig rapportering och inkommer från den genomförande organisationen och en årlig resultatbedömning och bedömning sammanställs för varje insats. Därtill gör Sida fältbesök på land- och regionnivå och särskilda utvärderingar av ett urval av insatser. Uppföljningen omfattar även uppföljning av de risker som identifierats inför beslut om stöd. Riskanalysen uppdateras regelbundet.

3.2.2 Dialog och påverkansarbete

En viktig del i Sveriges multilaterala engagemang utgörs av dialog och påverkansarbete gentemot de multilaterala organisationerna. Det sker främst inom ramen för styrelsearbete, högnivådialoger, löpande kontakter på tjänstemannanivå, deltagande i arbetsgrupper och inom ramen för uppföljning av biståndsinsatser. Påverkansarbetet involverar på olika sätt, beroende på frågan, samtliga svenska aktörer: Utrikesdepartementet och övriga Regeringskansliet, Sida, andra svenska myndigheter, samt den svenska utrikesförvaltningen. Att tillhandahålla svensk personal till de multilaterala organisationerna är också en del i det strategiska påverkansarbetet.

När hela utrikesförvaltningen och de svenska myndigheterna samarbetar och driver ett samstämt budskap på flera nivåer – globalt, regionalt och på landnivå – ökar effektiviteten i vårt multilaterala arbete och förutsättningarna för att få gott genomslag för svenska prioriteringar. Påverkansarbete kräver långsiktighet, uthållighet, fokusering och god samordning för att uppnå resultat. Samarbetet mellan Regeringskansliet, Sida och utlandsmyndigheterna är gott och har blivit allt starkare.

Då påverkansarbetet sker i samspel med andra, såsom likasinnade länder och civilsamhällsorganisationer, är det svårt att särskilja effekterna av det specifikt svenska agerandet från det som görs gemensamt. Dock ges i denna skrivelse ett flertal exempel på hur t.ex. strategiska planer och arbetssätt ändrats i en riktning som Sverige verkat för såsom stärkt fokus på jämställdhet eller mänskliga rättigheter.

3.2.3 Svenskar inom det multilaterala systemet

År 2020 fanns det inom FN-systemet totalt 525 anställda med svensk nationalitet, av totalt 116 338 anställda. Motsvarande siffra för Världsbanken var 55 fast anställda svenskar av cirka totalt cirka 16 000 anställda. Regeringen verkar för att öka antalet svenskar i de multilaterala organisationerna.

I slutet av 2021 var cirka 202 personer (154 kvinnor och 48 män) anställda inom multilaterala organisationer (exklusive EU) via Sidas olika program för att ställa personal till förfogande inom multilaterala organisationer, varav 31 (19 kvinnor och 12 män) tjänstgjorde inom programmet för personal på högre nivåer. Programmet ger en unik insyn i de olika organisationerna och är ett bra sätt att öka den multilaterala kunskapen och erfarenheten inom Regeringskansliet, Sida och andra myndigheter. Det är också ett verktyg för att påverka organisationernas arbete i strategiska frågor, där Sverige har kunskap, engagemang och intressen.

Under 2020 rekryterades 74 personer inom Sidas resursbasprogram på junior- och mellannivå. UN Youth Volunteers (UNyV) är ett sätt att få in yngre personer tidigt i FN-systemet genom ett volontärsår. Till UN Volunteers (UNV) rekryteras även äldre ålderskategorier. För yngre akademiker finns Junior Professional Officer-programmet (JPO) som är den vanligaste vägen in till en FN-karriär för unga svenskar. Programmet Special Assistant to the Resident Coordinator (SARC) riktar sig till mer

erfarna akademiker med minst fem års relevant erfarenhet, och innebär tjänstgöring vid ett av FN:s landskontor i ett av FN:s programländer. Specialist Development Programme (SDP) är ett program med liknande kvalifikationskrav som SARC-tjänsterna. SDP-tjänsterna rekryteras till UNDP:s landskontor och har oftast fokus på uppföljning av de globala målen samt stöd till UNDP:s landchef. Resursbasprogrammen bidrar till att öka antalet kvalificerade svenskar inom FN-systemet och är öppna för allmänheten att söka. År 2020 var antalet svenskar i dessa totalt 230 personer, varav 119 JPO, 19 SARC och SDP samt 81 UNyV och 11 UNV. Runt 75 procent av deltagarna i programmen var kvinnor. Av de svenskar som deltagit i JPO, SARC- eller SDP-programmen under åren 2005–2016 är i genomsnitt 65 procent fortfarande kvar på en tjänst inom FN-systemet. Totalt 87 procent av deltagarna i programmen arbetar fortfarande inom utvecklings-samarbetsområdet, t.ex. i multilaterala organisationer eller inom statsförvaltning (i Sverige eller utomlands).

Folke Bernadotteakademien ställer svensk personal till förfogande inom framför allt fredsbyggande. Vid slutet av 2021 fanns 23 svenskar som ställts till förfogande inom ramen för utgiftsområde 7 (internationellt bistånd) till Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) FN som arbetar med fredsfrågor.

3.2.4 Motverkande av oegentligheter

Anti-korruption

Utgångspunkten för regeringens antikorrupsionsarbete är att korruption aldrig ska accepteras. Sverige ställer tydliga krav på god kontroll och åtgärder mot korruption i de multilaterala organisationerna. Som kärnstödsgivare har Sverige verkat för att de multilaterala organisationerna ska ha egna starka system för att upptäcka och hantera oegentligheter, inklusive revision och inspektion och utredning. Misstänkta och bekräftade fall av korruption följs upp inom ramen för styrelsearbetet och vid behov genom ytterligare åtgärder.

Sida för en löpande och tät dialog med samarbetspartners och följer upp revisioner och utvärderingar samt genomför biståndet med fältbesök. Medarbetare och samarbetsorganisationer är skyldiga att rapportera in alla misstankar om korruption till Sidans särskilda utredningsgrupp. Sida har på senare år ökat resurserna och stärkt sitt engagemang på anti-korrupsionsområdet. Chefer och handläggare har utbildats i anti-korrupsionsarbete och särskilda uppföljningsrutiner för korruptionsfall har utvecklats. Myndigheten har bl.a. en särskild brevlåda för ”visselblåsare” som externa parter och personal kan använda. En effekt av detta har varit att fler korruptionsfall har rapporterats och som därefter kunnat utredas och åtgärdas.

Sexuella utnyttjanden, övergrepp och trakasserier (SEAH)

Sverige kräver nolltolerans mot SEAH inom samtliga multilaterala organisationer. Sverige bevakar och har varit pådrivande för att det multilaterala systemet ska bli bättre på att förebygga, följa upp misstänkta fall av SEAH och ge stöd till offren.

Sverige tar löpande upp dessa frågor med de högst ansvariga inom FN-systemet och lyfter dem även systematiskt i dialog med partnerorganisationer. Utrikesförvaltningen har tagit initiativ till nätverk för samarbete mot SEAH och samarbetar med likasinnade länder. Sverige har som medordförande i OECD-DAC:s nätverk för jämställdhet varit drivande i utarbetandet av OECD-DAC:s rekommendationer för att motverka och hantera SEAH inom utvecklingssamarbetet, vilka publicerades i juli 2019. Rekommendationerna syftar till att stödja, vägleda och uppmuntra OECD-DAC-medlemmar och icke-medlemmar att genomföra effektiva åtgärder för att förhindra och hantera nya fall av SEAH. SEAH-frågorna har även på senare år fått allt större plats på dagordningarna inom ramen för dialog och styrning av FN-organisationerna, och andra forum där Sverige som givare ingår, som t.ex. givarnätverket Genèvegruppen.

Sverige följer också upp frågan och deltar i pågående arbete inom FN-organisationerna. I de avtal om fleråriga kärnstöd till ett antal FN-organisationer som ingicks 2021 har särskild vikt lagts vid att organisationerna vidtar åtgärder för att förebygga och hantera SEAH.

FN:s generalsekreterare António Guterres, har varit tydlig med att det råder nolltolerans mot SEAH i FN-systemet och ett betydande reformarbete pågår inom FN-systemet. Allt FN-arbete mot sexuellt våld ska utgå från offrens behov, vilket Sverige också förespråkat. Generalsekreteraren har varit tydlig med ledarskapets ansvar för SEAH-arbetet och har vidtagit en rad åtgärder för att motverka förekomsten och uppföljning av misstänkta fall av SEAH. Det är dock tydligt att mer måste göras, varför regeringen fortsätter att vara pådrivande för ytterligare reformer och förbättringar, samt ökad transparens kring problemen. Att förebygga förekomsten av SEAH är, och kommer fortsätta att vara, en prioritering.

3.2.5 Upphandling och svensk export

Upphandling inom FN-systemet uppgår årligen till ca 20 miljarder US-dollar, bestående av ungefär lika delar varor och tjänster. Varje FN-organ har sin egen upphandlingsorganisation och sina egna procedurer och regler. År 2020 uppgick den samlade svenska exporten till FN-systemet till cirka 46 miljoner US-dollar, vilket med 0,21 procent av FN:s totala upphandling placerar Sverige på 79:e plats av medlemsländerna.

De internationella finansieringsinstitutionerna IMF, Världsbanksgruppen och de regionala utvecklingsbankerna genererar upphandling i låntagarländerna om cirka 60 miljarder US-dollar per år. De finansierar främst stora infrastrukturprojekt inom sektorer som transport, energi, digitalisering och hälsa, ofta tillsammans med andra finansiärer. Därutöver har dessa institutioner en betydande rådgivande roll gentemot myndigheter och projektgenomförande aktörer i låntagarländerna. Endast en mindre andel av upphandlingen genomförs av utvecklingsbankerna själva. Det handlar då främst om förstudier, konsulttjänster och pilotprojekt, men även varor och tjänster till institutionernas egen drift.

Sammantaget handlar det om mycket stora upphandlingsvolymerna och betydande affärsmöjligheter på områden där svenska företag är starka.

Ändå har svenska företag haft jämförelsevis små andelar. Arbetet för att bevaka främjandaspekter kring ramverk och policyer samt i nyckelsektorer bedrivs framför allt genom Business Sweden, med ett tydligt strategiskt fokus på hållbarhet.

Om upphandlingssystemen globalt skulle förändras till att premiera hållbara lösningar skulle det på sikt kunna främja svenska exportföretag som generellt sett har hög standard på hållbarhetsområdet och samtidigt bidra till uppfyllelse av de globala målen. Mot den bakgrunden har den svenska gemensamma visionen formulerats som att ”all upphandling som genereras av svenskt bistånd normalt ska innehålla hållbarhetskrav senast år 2030”. Bland åtgärderna kan nämnas att inkludera hållbar upphandling i nya organisationsstrategier för multilaterala organisationer samt att identifiera strategiska processer där Sverige har möjlighet att påverka upphandlingskraven. En viktig åtgärd för arbetet framåt blir att lyfta in upphandlingsfrågorna i regeringens satsning på STEP (Sustainable Transition through Economic Partnership) med syfte att ta tillvara synergier mellan biståndet, handelspolitiken och handelsfrämjande för att stödja hållbar återhämtning, arbetstagares rättigheter och en grön omställning i låg- och medelinkomstländer.

FN:s upphandlingar vanligtvis är tröga och brister i flexibilitet. Det är fortfarande ofta lägsta inköpspris som avgör snarare än ekonomiska, miljömässiga och sociala hållbarhetskriterier. Frågan om hållbar upphandling är på frammarsch inom FN-systemet men motarbetas av länder som bedömer att en utveckling i den riktningen det skulle missgynna dem. Olika FN-organ har kommit olika långt. UNDP och FN:s projektorganisation (UNOPS) är tongivande medan FN-sekretariatets upphandlingsdivision är beroende av generalförsamlingens utskott för budget och administrativa frågor där det varit svårt att få gehör för främjande av hållbar upphandling.

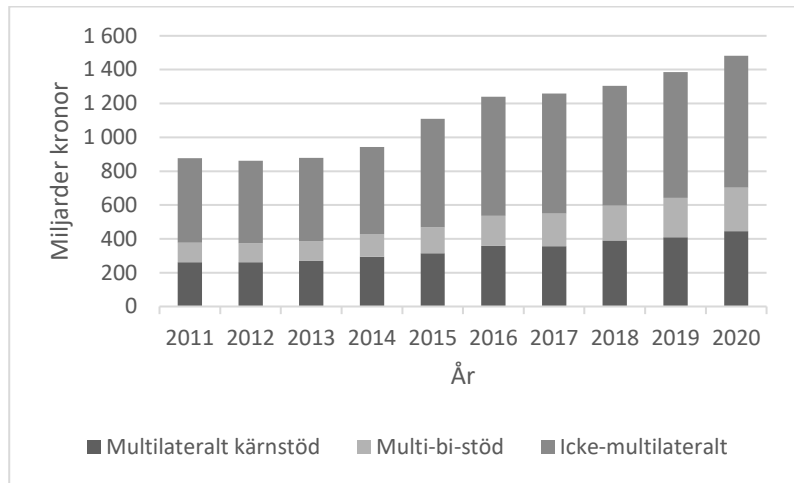
4 Finansiering

4.1 Internationella trender

Figur 4.1 visar det totala internationella biståndet till multilaterala organisationer mellan 2011 och 2020. År 2020 uppgick det till 1 483 miljarder kronor enligt preliminära siffror från OECD-DAC. Biståndet genom multilaterala organisationer (kärnstöd plus multi-bi-stöd inklusive bidrag till EU:s institutioner och fonder) har under de senaste åren utgjort kring 45 procent av det samlade internationella biståndet. Andelen multi-bi-stöd i relation till det totala multilaterala biståndet ökade från 31 procent 2011 till 37 procent 2020.

Figur 4.1 Totalt bistånd från DAC-länder och andel till multilaterala organisationer 2011–2020

Miljarder kronor per år, nettoutfall, löpande priser

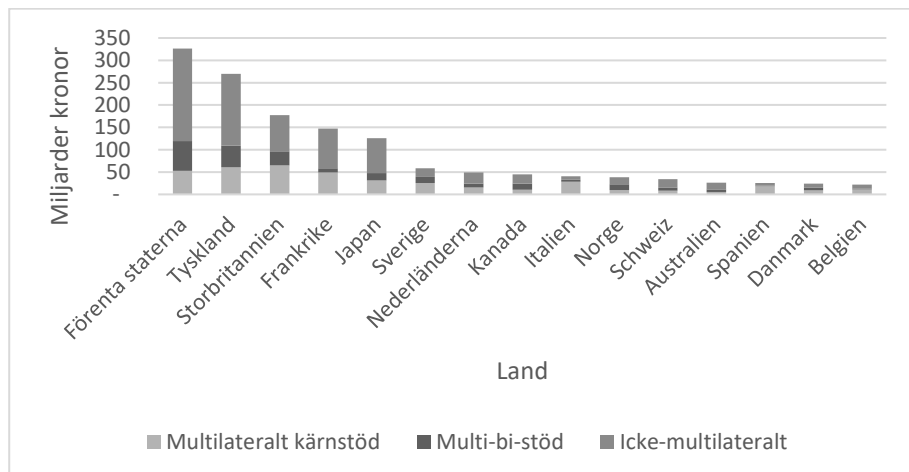
Anm.: Multi-bi-stöd för år 2020 ingår i diagrammet nu i Icke-multilateralt stöd då det ännu inte publicerats av OECD DAC.

Källa: OECD Stat Total flows by donor [DAC1].

Figur 4.2 visar DAC-länders bistånd under 2020, uppdelat på multilateralt kärnstöd, multi-bi-stöd respektive icke-multilateralt stöd (dvs. bilateralt bistånd som inte kanaliseras genom multilaterala organisationer). De största givarna av multilateralt bistånd var i tur och ordning USA, Tyskland och Storbritannien, med Sverige på sjätte plats. De fem största stod tillsammans för drygt 60 procent av det totala multilaterala biståndet och de tio största för drygt 80 procent av det totala multilaterala biståndet.

Figur 4.2 Multilateralt bistånd per DAC-land 2020

Miljarder kronor, nettoutfall, löpande priser

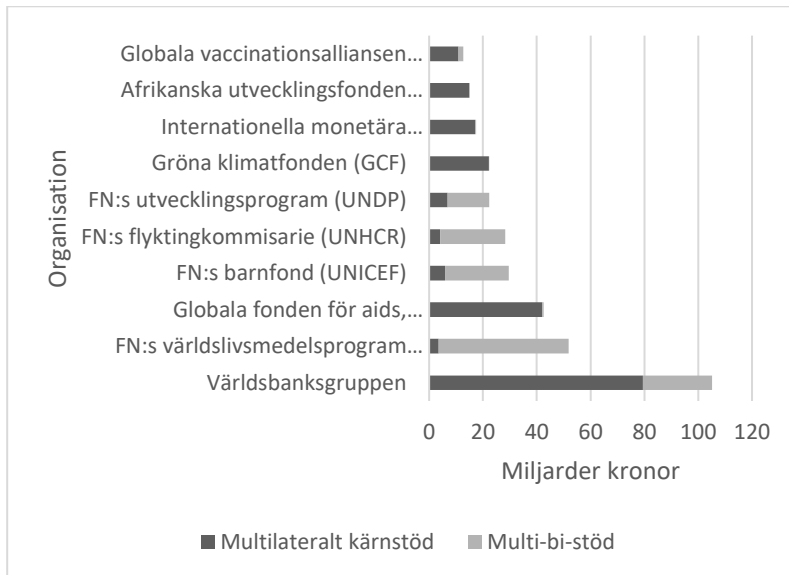

Källa: OECDStat Total flows by donor (DAC1).

Figur 4.3 visar de tio multilaterala organisationer (exklusive EU:s institutioner och fonder) som 2020 hanterade mest biståndsmedel från det internationella givarsamfundet. Världsbanksgruppen var störst och hanterade till största delen multilateralt kärnstöd (105 miljarder kronor). Näst störst var WFP som i huvudsak hanterade multi-bi-stöd (52 miljarder kronor). Därefter kom Globala fonden som nästan enbart hanterade multilaterala kärnstöd (43 miljarder kronor). Det kan noteras att bankerna och vissa tematiska fonder generellt har en hög grad av kärnstödsfinansiering medan FN:s fonder och program i hög grad mottar örönmärkt multi-bi-finansiering.

Figur 4.3 De 10 största multilaterala organisationerna 2020

Bruttoutfall, löpande priser (exklusive EU:s institutioner och fonder)

Anm.: Bidrag till EU:s institutioner och fonder ingår inte.

Källa: OECD Stat Members' total use of multilateral system.

4.2 Svensk multi-finansiering

Figur 4.4 visar svenskt bistånd, uppdelat på multilateralt kärnstöd och multi-bi-stöd samt icke-multilateralt stöd, för perioden 2011 till 2020. Siffrorna inkluderar bidrag genom EU:s institutioner och fonder.

Andelen svenskt bistånd genom multilaterala organisationer (som del av det totala biståndet) har ökat över tid, från 49 procent 2011 till 59 procent 2019 och 67 procent 2020.

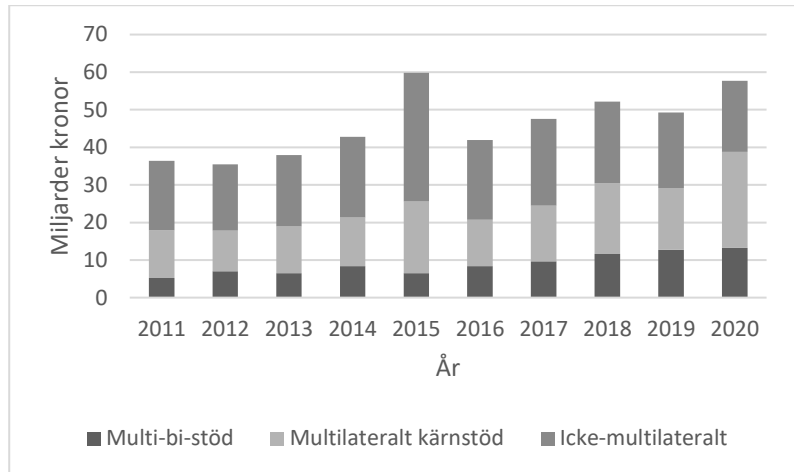
Beloppsmässigt ökade biståndet genom multilaterala organisationer till cirka 29 miljarder kronor 2019 och 39 miljarder kronor 2020. Den stora redovisade ökningen 2020 berodde främst på att Sverige det året ingick ett avtal om stöd till GCF om 8 miljarder kronor för perioden 2020 till 2028,

som enligt gällande redovisningsprinciper redovisas i sin helhet år 2020, även om utbetalningarna görs årligen över hela avtalsperioden.

Multi-bi-stödet ökade från 12,7 miljarder kronor år 2019 till 13,3 miljarder kronor år 2020. Ökningen berodde till stor del på en ökad kanalisering genom multilaterala organisationer i låg- och medelinkomstländer samt konfliktsituationer, inklusive i humanitära insatser.

Den höga siffran för 2015 berodde delvis på asylkostnader samt tidigareläggning av vissa utbetalningar.

Figur 4.4 Svenskt multilateralt kärnstöd, multi-bi-stöd och icke-multilateralt bistånd 2011–2020

Anm.: Biståndsnivåerna i diagrammet skiljer sig delvis från budgeterade utbetalningar enligt biståndsramen, som redovisas i budgetpropositioner. Det beror främst på att redovisningen till OECD-DAC, som ovan avser, visar lagda skuldsedlar medan budgetpropositionerna visar faktiska utbetalningar och justeringar för utbetalningar som gjorts avseende kommande år verksamhet.

Källa: OECD Stat Total flows by donor [DAC1] och svensk rapportering av bistånd till OECD-DAC 2020 (CRS).

I *bilaga 2* redovisas faktiska utbetalningar till samtliga multilaterala organisationer som mottagit biståndsstöd från Sverige under 2020 (exklusive EU:s institutioner och fonder) fördelat på kärnstöd och multi-bi-stöd under 2019 respektive 2020.

Utbetalningar till multilaterala organisationer exklusive EU:s institutioner och fonder, ökade från 24,7 miljarder kronor år 2018 till 26 miljarder kronor år 2019 och 27,8 miljarder kronor år 2020. Av 2020 års utbetalningar utgjorde kärnstöd 14,8 miljarder kronor och multi-bi-stöd 13,0 miljarder kronor. En betydande del av ökningen berodde på ökat multi-bi-stöd för hantering av covid-19-pandemins effekter i låginkomstländer och lägre medelinkomstländer och för arbete i sköra och konfliktdrabbade länder, inklusive genom humanitära insatser.

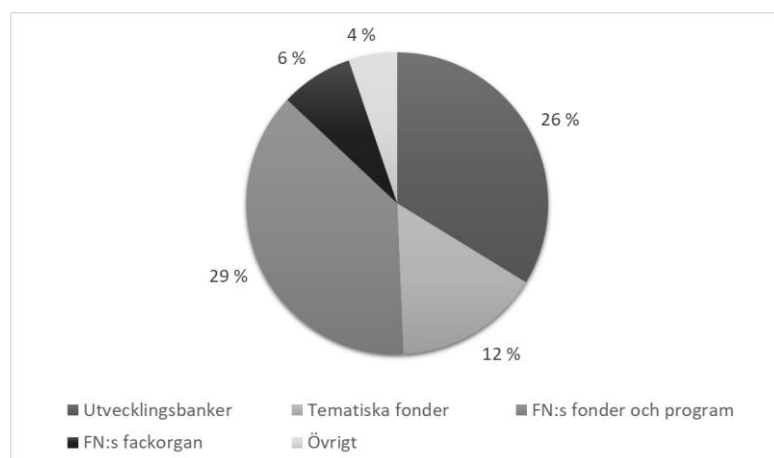
Av utbetalningarna (kärnstöd och multi-bi) gick 48 procent till de fem största: Världsbanksgruppen, UNDP, Unicef, WFP och UNFPA. 66 procent gick till de tio största och 77 procent gick till de 15 största mottagarna. Detta visar på en hög grad av fokusering vilken gör att Sverige ofta är bland de största givarna till de organisationer där vi har större stöd. Det finns även en kontinuitet i vilka organisationer som varit största

mottagare av svensk finansiering. Detta har gjort det möjligt för Sverige att bygga upp kunskap om organisationerna och att stärka sitt inflytande. Därutöver finns ett förhållandevis stort antal organisationer som var mottagare av mer begränsad finansiering av Sverige, såsom FN:s mindre fackorgan och andra organisationer där det har funnits anledning för Sverige att ha ett engagemang. Totalt gjordes under 2020 utbetalningar till 94 organisationer.

Figur 4.5 visar det svenska stödet under 2020 fördelat på kategori av organisation (FN:s fonder och program, FN:s fackorgan, FN övrigt, utvecklingsbanker, tematiska fonder och övrigt).

Figur 4.5 Fördelning av det svenska multilaterala biståndet under 2020

(Nettoutfall)

Anm.: Biståndsnivåerna i diagrammet skiljer sig delvis från utfallen som redovisas av OECD-DAC. Det beror på att OECD DAC redovisar hela beloppet för lagda skuldsedlar det år de läggs, medan ovan avser faktiska utbetalningar. Totalen om cirka 28 miljarder kronor är exkl. bidrag till EU:s institutioner och fonder.

Källa: Svensk rapportering av bistånd till OECD-DAC 2020 (CRS).

Sveriges totala humanitära bistånd uppgick till cirka 8,3 miljarder kronor för 2020 varav två tredjedelar kanaliserades genom multilaterala organisationer. Under 2020 förmedlades cirka 4,5 miljarder kronor genom Utrikesdepartementet varav 95 procent som kärnstöd till multilaterala organisationer. Därutöver 3,4 miljarder genom Sida varav 44 procent multi-bi-stöd med utgångspunkt från specifika kriser och nationella eller regionala humanitära responsplaner.

4.2.1 Kärnstödet

Tabell 4.1 visar de 15 största mottagarna av multilateralt kärnstöd från Sverige 2018–2020 (exklusive EU:s institutioner och fonder). Den enskilt största mottagaren av svenskt kärnstöd var Världsbanksgruppen följt av Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Globala Fonden och WFP. Tabellen visar också Sveriges procentuella del av organisationernas totala

kärnstöd som var högst för WFP (23 procent), FN:s fredsbyggande fond (PBF) (19 procent) och UNFPA (16 procent). Tabellen visar även på vilken plats Sverige kom bland organisationens kärnstödsgivare i fråga om kärnstödsbidragets storlek. Som framgår tillhörde Sverige ofta de största kärnstödsgivarna till organisationerna.

Tabell 4.1 Utbetalningar till de 15 största mottagarna av svenskt kärnstöd 2018–2020

Miljoner kronor, nettoutfall, löpande priser och samt Sveriges procentuella bidrag till organisationernas totala kärnstöd 2020

Organisation	2018	2019	2020	Sveriges rankning bland kärnstödsgivare	Sveriges bidrag i procent
Världsbanksgruppen (VBG)	2 495	2 956	3 438	8	3,0 %
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)/Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	814	750	1 067	8	3,9 %
Globala fonden (GFATM)	850	850	950	8	2,9 %
FN:s livsmedelsprogram (WFP)	912	684	884	1	22,8 %
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	1 044	783	883	1	13,3 %
FN:s fond för katastrofbistånd (CERF)	834	626	764	4	12,9 %
FN:s barnfond (Unicef)	780	585	661	3	11,0 %
Gröna klimatfonden (GCF)	600	1 390	646	5	8,5 %
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	630	628	630	5	9,4 %
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	739	555	626	2	15,8 %
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)	564	423	517	3	9,7 %
Globala miljöfonden (GEF)	300	444	496	6	7,6 %
Globala vaccinaliansen (GAVI)	350	300	350	12	2,1 %
FN:s samlade program mot hiv och aids (UNAIDS)	314	314	300	2	12,0 %
FN:s fredsbyggande fond (PBF)	190	190	295	3	18,8 %

Anm.: Biståndsnivåerna i tabellen skiljer sig delvis från utfallen som redovisas av OECD-DAC. Det beror på att OECD-DAC redovisar hela beloppet för lagda skuldsedlar det år de läggs medan ovan avser faktiska utbetalningar. Sveriges procentuella bidrag i kolumnen längst till höger avser Sveriges procentuella bidrag till organisationernas totala kärnstödsinkomster. VBG inkluderar bidrag till IDA, IBRD, IFC. Sveriges procentuella bidrag till de multilaterala utvecklingsbankerna (VBG och AfDB) avser bördandel i påfyllnaderna till bankernas respektive fonder för låginkomstländer. Sveriges procentuella bidrag till UNRWA avser den så kallade programbudgeten. Sveriges procentuella bidrag till GEF samt ranking avser den sjunde påfyllnaden (GEF-7). Sveriges procentuella andel till Gavi avser perioden 2016–2020.

Källa: Svensk rapportering av bistånd till OECD-DAC (CRS) och Budgetpropositionen 2022 (prop. 2021/22:1 Utg.omr. 7).

4.2.2 Multi-bi-stödet

Tabell 4.2 visar de 15 största mottagarna av multi-bi-stöd från Sverige 2018–2020.

De största enskilda mottagarna av Sveriges multi-bi-stöd var under sessa år Världsbanksgruppen, UNDP och Unicef. Ökningen till Världs-

banksgruppen 2020 handlade i första hand om stöd med anledning av covid-19-pandemin, inklusive för sociala trygghetssystem. Skr. 2021/22:236

Tabell 4.2 Utbetalningar till de 15 största mottagarna av svenskt multi-bi-stöd

Miljoner kronor, nettoutfall, löpande priser

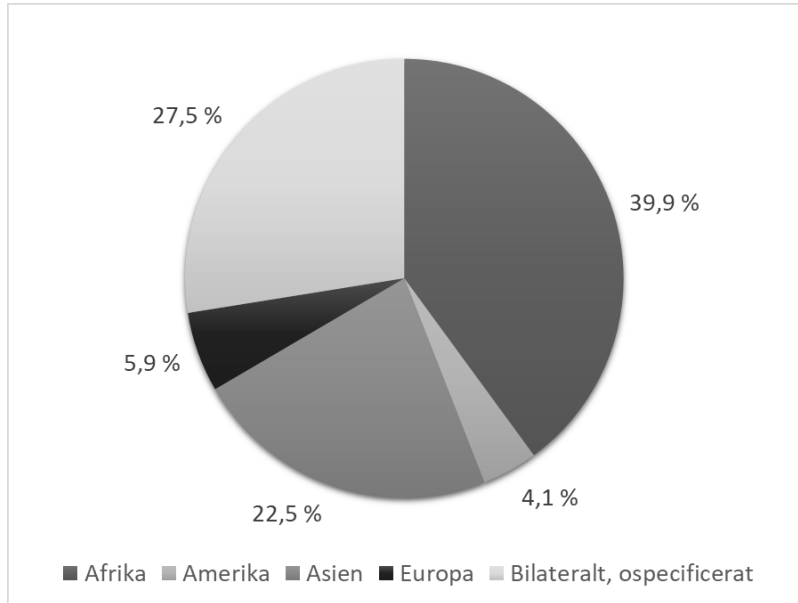
Organisation	2018	2019	2020
Världsbanksgruppen	1 624	1 731	2 114
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	1 761	2 135	2 034
FN:s barnfond (Unicef)	1 500	1 366	1 521
FN:s kontor för humanitärt bistånd (Ocha)	873	943	780
FN:s befolkningsfond (UNFPA)	504	733	695
FN:s livsmedelsprogram (WFP)	410	549	680
FN:s enhet för jämställdhet och kvinnors egenmakt (UN Women)	345	422	511
Världshälsoorganisationen (WHO)	245	121	473
FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO)	494	399	413
FN:s projektorganisation (UNOPS)	262	269	332
Globala partnerskapet för utbildning (GPE)	300	301	314
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	309	335	281
FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco)	309	291	247
FN:s migrationsorganisation (IOM) ¹	65	202	223
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)/Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF)	50	70	178

Anm.: En återbetalning på 103 mnkr gjordes till IOM 2018 vilket gör att nettoutfallet blir lägre än de ca 168 miljoner kronor som gavs i multi-bi-stöd.

Källa: Svensk rapportering av bistånd till OECD-DAC (CRS).

I figur 4.6 redovisas geografisk fördelning för Sidas multi-bi-stöd 2020. Fördelningen överensstämmer i stort med tidigare år, där Afrika var största mottagare (40 procent). Jämfört med 2019 har andelen som går till Europa samt det globala stödet ökat något, medan andelen av stödet som går till Asien har minskat.

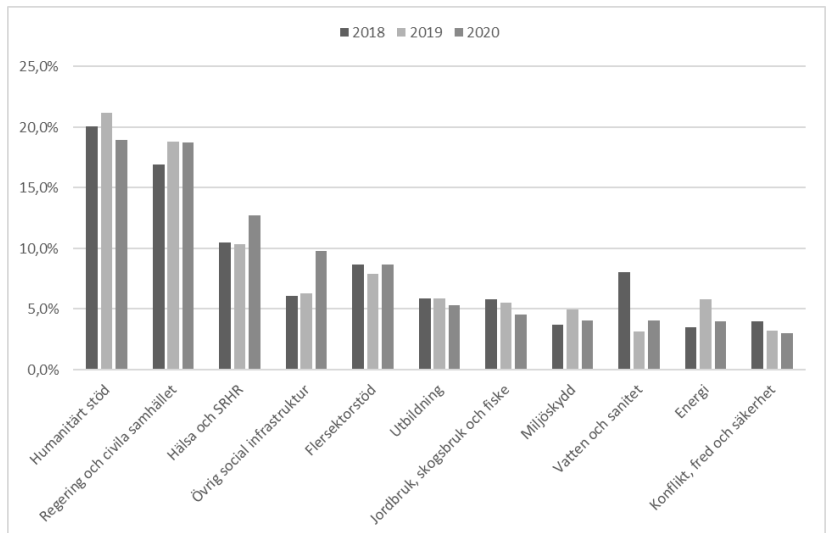
Figur 4.6 Andel Sidas utfall genom multilaterala organisationer per region 2020

Anm.: Oceansens andel var 0,1% och syns därför inte i diagrammet.
Källa: Sidas redovisning av regeringsuppdrag den 15 oktober 2021

Figur 4.7 visar hur Sidas multi-bi-stöd fördelas mellan sektorer.

Figur 4.7 Tematisk fördelning av Sidas multi-bi-stöd 2018–2020

Källa: Sida redovisning av regeringsuppdrag den 15 oktober 2021.

Störst andel av Sidas multi-bi-stöd gick till kategorierna humanitärt stöd, regering och civila samhället samt hälsa inklusive SRHR. Dessa utgjorde

mer än 50 procent av utfallet 2020. Ökningen inom hälsa år 2020 berodde främst på ökade medel till WHO söder om Sahara. Skr. 2021/22:236

Tabell 4.3 Fördelning av utfall av policymarkörer i insatser där genomföraren är en multilateral organisation, 2020

Policymarkör	Huvudsyfte	Delsyfte
Jämställdhet	17 %	66 %
Demokrati och mänskliga rättigheter	29 %	33 %
Miljö och klimat	13 %	29 %

Källa: Sida redovisning av regeringsuppdrag den 15 oktober 2021.

Policymarkörer indikerar till vilken grad Sidas verksamhet integrerar ett specifikt perspektiv, baserat på OECD-DAC:s system för klassning. Andelen av Sidas multi-bi-stöd som gick till insatser med jämställdhet som huvudsyfte låg år 2020 på 17 procent medan den andel som integrerat jämställdhet som delsyfte var 66 procent. Sammantaget syftade 83 procent av insatserna i någon grad till att öka jämställdhet. Gällande demokrati och mänskliga rättigheter hade 29 procent av insatserna detta som huvudsyfte och ytterligare 33 procent hade det som delsyfte. Motsvarande siffror för miljö- och klimat var något lägre, 13 respektive 29 procent.

5 Resultat inom tematiska områden

5.1 Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Globalt sett förvärrades en redan negativ demokratisk tillbakagång under 2019 och 2020. Idag lever betydligt fler människor (minst 70 procent av världens befolkning) i länder med auktoritära tendenser än i länder som gör demokratiska framsteg. De mänskliga rättigheternas allmänna giltighet ifrågasätts, uppfyllande av internationella åtaganden brister, viktiga rättsstatliga principer utmanas, och de senaste decenniernas demokratiska utveckling har avstannat. Denna tillbakagång har förvärrats av pandemin och vissa av de åtgärder som har införts för att bekämpa den.

Samtidigt har pandemin skapat en möjlighet att verka för att placera respekten för mänskliga rättigheter i centrum av staters åtgärder, liksom i arbetet med återhämtningen från pandemin. Sveriges stöd till multilaterala organisationer har bidragit till en rättighetsbaserad ansats i arbetet mot pandemin och till att pandemins effekter på demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer har kunnat följas, utvärderas och uppmärksammas.

5.1.1 Sveriges mål och prioriteringar

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är tydliga prioriteringar i regeringens utrikes- och biståndspolitik som har förstärkts

sedan 2019 genom en särskild demokratisatsning. Satsningen har inneburit ökat stöd till multilaterala organisationer som värnar och främjar demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer samt ökade ansträngningar för att multilaterala organisationer proaktivt och effektivt ska lyfta fram frågorna såväl i policy och strategier som i sin verksamhet.

Pandemin och den ökade demokratiska tillbakagången har gett regeringens demokratisatsning ökad relevans. Regeringen ser demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och rättsstatens principer som nära sammanlänkade och ömsesidigt beroende. Dessa områden måste därför behandlas integrerat. Utvecklingsarbetet ska utgå från internationella överenskommelser och åtaganden om mänskliga rättigheter, särskilt FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och folkrättsligt bindande konventioner som antagits.

Civilsamhället utgör en viktig del i och bidrar till ett demokratiskt samhälle. Regeringen slår vakt om yttrande-, förenings- och församlingsfriheterna vilka är avgörande för att säkra tillgången till fria oberoende medier, säkerheten för journalister, medarbetare och människorättsförsvarare. Kvinnors, flickors och hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter prioriteras genomgående. Antikorruptionsarbete och möjligheter till ansvarsutkrävande är andra viktiga områden för det svenska engagemanget. Fackliga rättigheter och mänskliga rättigheter i arbetslivet utgör en särskild prioritet för regeringen.

5.1.2 Partnerorganisationer

I det följande redovisas resultat av dessa nio organisationer som regeringen ser som särskilt centrala i arbetet för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer:

- OHCHR har FN:s globala mandat att främja och skydda mänskliga rättigheter samt att integrera mänskliga rättigheter i arbete som utförs av andra FN-organ.
- UNDP har demokrati, rättvisa och inkluderande samhällen grundat på respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer som ett av sina fyra prioriterade arbetsområden.
- Unesco är FN:s organisation för utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation där tonvikten inom arbetet för mänskliga rättigheter ligger på yttrandefrihet och demokrati. Unesco arbetar normativt, och fungerar standardsättande, rådgivande och kapacitetsstärkande.
- ILO spelar som FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor en central roll för främjandet av mänskliga rättigheter i arbetslivet, inte minst sociala och ekonomiska rättigheter, genom normbildning och sin trepartsstruktur som omfattar regering, arbetstagarer, arbetsgivare. De mänskliga rättigheterna i arbetslivet konkretiseras i ILO:s åtta kärnkonventioner. Förutom skyddet av förenings- och organisationsrätten, är tvångs- och barnarbete samt diskriminering i arbetslivet förbjudet enligt kärnkonventionerna.
- Den mellanstatliga organisationen Internationella institutet för demokrati och val (Idesa) har som huvuduppgift är att bidra till hållbar demokrati över hela världen. Fokus ligger på nya och framväxande

demokratier där grundläggande förutsättningar för att bygga ett demokratiskt samhällsskick saknas eller är bristfälliga.

- UN Women har fokus på jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuella och reproduktiva rättigheter, som även UNFPA arbetar med.
- FN:s barnfond (Unicef) vägleds av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och arbetar för att stärka medlemsstaternas förmåga att uppfylla sina förpliktelser i enlighet med denna.
- FN:s organ mot brottslighet och narkotika (UNODC) har som uppgift att bidra till fred, säkerhet, mänskliga rättigheter och utveckling genom att göra världen säkrare från droger, brottslighet, korruption och terrorism
- Europarådet organiserar 46 medlemsstater som alla undertecknat den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, som syftar till att skydda de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatsprincipen.

5.1.3 Verksamhet och resultat

Lika rättigheter för alla

Värnandet av de mänskliga rättigheterna ska genomsyras av principerna om varje människas lika värde och icke-diskriminering. De mänskliga rättigheterna är en central del av folkrätten och en förutsättning för upprätthållandet av fred och säkerhet samt en rättvis, jämställd och hållbar utveckling.

Den tilltagande motvinden globalt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer parallellt med den pågående pandemin, har gjort OHCHR:s arbete än mer angeläget. Det svenska stödet har bidragit till att OHCHR kunnat bibehålla sin fältnärvaro, vilket varit en prioritering för regeringen. Under 2019–2020 bidrog Sverige till att stärka nationella MR-institutioner, lagstiftning och nationellt genomförande av handlingsplaner för upprätthållandet av mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i flera samarbetsländer. OHCHR har arbetat för att en rättighetsbaserad ansats ska tillämpas inom hela FN-systemet, och bidrog under 2020 till att göra detta till en central del av FN:s samlade pandemirespons, bland annat genom policydokument och vägledningar.

Det svenska kärnstödet till UN Women har bl.a. bidragit till att synliggöra och motverka det ökade våldet mot kvinnor och flickor i hemmet och i nära relationer, samt den ojämna fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete, som också ökat till följd av pandemin. ett 70-tal av UN Womens landskontor har arbetat med rättigheter för personer med funktionsvariationer och bistått 35 länder i implementering av rättighetspolicier för kvinnor med hiv. Under perioden 2020–2021 bidrog UN Women till att driva igenom 262 rättighetsreformer i 62 länder, samt till att utbilda 11 500 anställda inom rättsväsenden världen över i jämställdhetsfrågor och kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

Unicefs arbete genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgår från barnkonventionen. Organisationen arbetar med barn- och ungdomars deltagande. I Unicefs strategiska plan fastställs som övergripande mål att

bidra till uppfyllandet av alla barns rättigheter, samt att nå de mest marginaliserade och utsatta först. Efter påtryckningar från bl.a. Sverige har rättighetsperspektivet förstärkts och ökat fokus riktats mot ungdomar och flickor. Som kärnstödsgivare till Unicef bidrog Sverige bl.a. under 2020 till att 301 miljoner barn kunde nås med distansutbildning under covid-19-pandemin och att 43,4 miljoner barn fick tillgång till utbildningsmaterial. Sverige har också bidragit till Unicefs arbete som under 2020 ledde till att 17 miljoner personer fått tillgång till dricksvatten, 13 miljoner personer fått tillgång till grundläggande sanitetstjänster, samt att 110 länder kunnat införa lokala handtvättsprogram för att bekämpa pandemin. Under 2021 anordnades, med Sverige som medvärd, det första Global Forum for Children and Youth för att lyfta barns och ungas röster.

Inkluderande och demokratiska samhällen

I ett demokratiskt samhälle behövs representativa och demokratiska institutioner och processer, yttrandefrihet liksom utrymme för civilsamhället, inklusive försvarare av mänskliga rättigheter, att verka.

Sveriges stöd till OHCHR har möjliggjort samarbete med och skydd av civilsamhällesaktörer och människorättsförsvarare. Under 2020 sammanförde OHCHR nationella institutioner och civilsamhällesaktörer, människorättsförsvarare, journalister, och sociala medieplattformar för att skapa möjligheter för civilsamhällets deltagande i samhällsdebatten och påverkansarbete online. Under pandemin har OHCHR uppmärksammat vikten av att säkerställa dataskydd och integritet vid användandet av ny teknik t.ex. i mobilappar för covid-19-spårning. OHCHR har dokumenterat hundratals pandemirelaterade incidenter av diskriminering, främlingsfientlighet, religiös intolerans och hatbrott i över 50 länder. I bl.a. Asien, Mellanöstern, och Nordafrika har OHCHR bedrivit informationskampanjer för att bemöta falsk och vilseledande information om pandemin.

Sverige har verkat för att stärka UNDP:s strategiska plan gällande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Kärnstödet har bidragit till att uppfylla dessa målsättningar, bl.a. inom ramen för UNDP:s arbete med att bistå länder att genomföra konstitutionella reformer, organisera demokratiska val, stärka parlament och möjliggöra ett öppet klimat för engagemang från det civila samhället.

Under 2020 gick 36 procent av UNDP:s programbudget till demokratisk samhällsstyrning. 46 länder fick stöd från UNDP för att genomföra val på olika nivåer under 2020, trots de begränsningar som covid-19-pandemin medförde. Av de väljare som UNDP bistod att registrera världen över var andelen kvinnor 48 procent år 2019 och 50 procent år 2020. Dessutom hjälpte UNDP statliga institutioner i flera länder att bli mer transparenta och förbättrade möjligheterna till ansvarsutkrävande. År 2019 bidrog UNDP till att 65 nationella parlament ökade sin kapacitet inom lagstiftning och tillsyn. I Demokratiska Republiken Kongo bidrog UNDP till att utbilda över 100 journalister i syfte att stärka deras kapacitet att använda de internationella systemen för mänskliga rättigheter i sitt arbete och sin rapportering. I Ukraina bidrog UNDP till att stärka strukturer och processer för lokalt deltagande.

Idea har genomfört ett arbete för främjande och stärkande av demokrati världen över. Sverige hade som ordförande i Idea:s medlemsstatsråd 2020 två tydliga prioriteringar: politiska partiers roll för demokrati samt rättsstatens principer. Pandemin gjorde att arbetssätt och verksamhet snabbt anpassades och bl.a. etablerades ett uppföljningssystem för konsekvenser på demokratin i spåren av staters pandemihantering. Systemet har fått stor spridning och data från uppföljningssystemet används nu i rapporter och analyser. Idea:s årliga rapport om demokratin tillstånd i världen, *The Global State of Democracy*, används av beslutsfattare, journalister, forskare och akademi och civilsamhälle världen över. Rapporten har bidragit till att påverka den globala demokratidebatten genom att peka på de utmaningar och möjligheter som demokratin står inför globalt, regionalt och på landnivå.

UN Women har på olika sätt verkat för inkluderande och demokratiska samhällen på landnivå. År 2019 underlättade de t.ex. för kvinnor med funktionsvariation att kandidera i lokalval i Moldavien.

Sverige har stöttat Unesco i dess arbete med konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar. Fokus har legat på konstnärlig frihet och yttrandefrihet och svenskt stöd har bidragit till att 16 länder har utvecklat sin kapacitet att följa upp genomförandet av konventionen, bl.a. genom att samråda med civilsamhället. Sverige har 2017–2021 suttit i styrelsen för Unescos medieutvecklingsprogram (IPDC) som har bidragit till att 17 000 domare och andra medarbetare inom domstolsväsendet i 60 länder har utbildats i frågor som rör yttrandefrihet och journalisters säkerhet. Därtill har Sverige stött Unescos arbete med journalisters säkerhet med speciellt fokus på Mellanöstern, Afrika, Sydasiern och Latinamerika.

Trygghet, rättvisa och ansvar

Välfungerande, oberoende, effektiva, rättssäkra och transparenta institutioner är centrala för en demokratisk utveckling och för att individer ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Respekt för rättsstatens principer, och särskilt möjligheter till ansvarsutkrävande, är dessutom avgörande för att förebygga och hantera konflikter.

OHCHR har arbetat med att stärka rättsstatens principer och främja ansvarsutkrävande för brott mot de mänskliga rättigheterna. Stark fältnärvaro har gjort det möjligt för att OHCHR att bidra till nationella institutioners kapacitet, att på plats bevaka respekten för mänskliga rättigheter och att integrera en rättighetsbaserad ansats genom hela FN-systemet. Svenskt stöd till OHCHR har bl.a. bidragit till att säkra oberoende och rättvisa rättegångar. Under 2020 övervakade OHCHR fler än 700 rättegångar, bidrog till frigivandet av drygt 4 000 personer som varit frihetsberövade samt övervakade och dokumenterade människorätts-situationen i drygt 12 000 fall runt om i världen, inklusive vid val, i fängelser och i flyktingläger.

Under 2019–2020 bidrog UNDP:s insatser bl.a. till att stärka system för mänskliga rättigheter i drygt 50 länder och till att människor fick gratis rättshjälp i bl.a. Albanien, Etiopien och Kirgizistan. Dessutom arbetade UNDP i över 40 länder med att stärka rättsstatens principer i krissituationer. Inom ramen för UNDP och OHCHR:s arbete i Liberia

inrättades under 2020 två specialdomstolar för sexuellt och könsrelaterat våld, vilket också var ett viktigt steg i att föra rättssystemet närmare befolkningen. Genom samma program fick omkring 1 700 personer i Liberia rättshjälp, varav ca 1 300 ärenden rörde just sexuellt och könsbaserat våld.

Sveriges stöd till UNDP:s globala rättsstatsprogram har bidragit till stärkt ansvarsutkrävande i bl.a. Irak där nationella utredare har agerat i 28 komplexa högprofilerade korruptionsfall. Sammanlagt har fyra miljoner människor i 27 länder under 2019 tillgång till rättssystem med UNDP:s hjälp. Sida har i samarbete med UNDP stärkt kapaciteten hos länder i Afrika, Asien och Stilla-havsområdet att integrera anti-korruption i arbetet med Agenda 2030 och de globala målen. Samarbetet har också omfattat initiativet The Anti-Corruption Innovation Initiative med syfte att främja transparens, ansvarsutkrävande och anti-korruptionsarbete genom teknologi och innovation.

Svenskt påverkansarbete för att stärka UNDP:s strategiska plan har även fått genomslag i organisationens arbete med rättsstatens principer.

UN Women som arbetar brett med kvinnors och flickors rättigheter bidrog under 2020 exempelvis till att 1 300 organisationer från civilsamhället fick stöd för sitt arbete med att inkludera kvinnors rättigheter i fredsprocesser. I Tanzania initierade UN Women samhällsdialoger om förebyggande åtgärder och rätten att leva i säkerhet, med deltagande av uppemot 65 000 kvinnor och över 13 000 unga.

Sidas har genom ett multi-bi-stöd genom FN:s organ mot brottslighet och narkotika (UNODC) bidragit till att stärka arbetet mot korruption i Myanmar, inklusive att utreda och initiera åtal mot korrupta politiker och tjänstemän.

Svenskt samarbete med Europarådet har stärkt yttrandefriheten i Östeuropa. I Ukraina har lagstiftning för skydd av journalister förbättrats och över ett hundra domare har utbildats i straffrättsligt skydd av journalister. Europarådets antikorrupsionsorgan Greco har med svenskt stöd genomfört utvärderingar av medlemsstaternas beredskap och arbete mot korruption.

Fackliga rättigheter och mänskliga rättigheter i arbetslivet

Fackliga rättigheter och mänskliga rättigheter i arbetslivet har varit prioriterade frågor inom ramen för demokratisatsningen. Fokus har bl.a. varit att främja föreningsfriheten, organisationsfriheten och respekten för den kollektiva förhandlingsrätten.

Mänskliga rättigheter i arbetslivet bidrar till demokratisk utveckling, minskade ekonomiska klyftor och förbättrade förutsättningar för kvinnors ekonomiska egenmakt. Fria fackföreningar och arbetsgivarorganisationer samt fackliga rättigheter är centrala i detta arbete. Sverige har verkat för att fler medlemsstater ska ratificera och följa ILO:s konventioner, inte minst inom ramen för initiativet. Global Deal (partssamverkan för anständiga arbeten och inkluderande tillväxt). Samarbetet med ILO har bidragit till att stötta informella arbetare samt till allt fler arbetstagare anslutit sig till arbetstagarorganisationer och förstärkt organisationernas kapacitet att representera utsatta arbetare.

Sidas stöd till ILO har bland annat omfattat ett normativt arbete för att minska inkomstklyftan mellan könen. Det har resulterat i 40 utlovade åtgärder från regeringar, företag, aktörer i civila samhället, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. Sida har även bidragit till ILO:s verksamhet i MENA-regionen där organisationen ingått samarbete med Volvo och Ericsson för att bidra till implementeringen av ILO:s kärnkonventioner i regionen. Som ett resultat av projektet har också av säkerhet, hälsa och arbetsförhållanden hos ett antal av företagens leverantörer utvärderats.

OHCHR har med bl.a. svenskt stöd uppmärksammat lagar och lagförslag med negativa konsekvenser för fackföreningars möjlighet att verka. OHCHR har även gett lokala organisationer stöd i att följa upp brott mot mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Samarbetet med ILO har bidragit till att stötta informella arbetare samt till allt fler arbetstagare anslutit sig till arbetstagarorganisationer och förstärkt organisationernas kapacitet att representera utsatta arbetare.

5.2 Global jämställdhet

År 2020 skulle bli ett märkesår för jämställdheten, med 20-årsfirandet av säkerhetsrådsresolutionen 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och 25-årsfirandet av Peking-plattformen för jämställdhet. I stället präglades året av en tillbakagång för den globala jämställdheten och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna med anledning av pandemin. Pandemin påverkade alla men slog extra hårt mot redan diskriminerade grupper, där kvinnor och flickor fortsatt är överrepresenterade. Inte minst oroväckande var den kraftiga ökningen av könsrelaterat våld, som redan före pandemin drabbade 35 procent av världens kvinnor. Därtill noteras ett alltmer aktivt motstånd mot kvinnors, flickors och hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter och ett ökat ifrågasättande av jämställdhetsbegreppet som sådant.

Sverige har fortsatt att arbeta för att främja kvinnors och flickors representation, deltagande och inflytande i institutioner, organisationer och processer på global, regional, nationell och lokal nivå. Sverige har också verkat för en pandemiåterhämtning som inkluderar ett brett och rättighetsbaserat arbete för kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt.

Covid-19-pandemin, klimatkrisen, förlängda och eskalerande konflikter, samt det växande globala motståndet mot jämställdhetsarbetet, har inneburit ett fokus på reaktivt snarare än proaktivt arbete. Exempelvis har det varit en utmaning att driva SRHR-agendan, inklusive frågor om sexuell läggning och könsidentitet, i förhandlingar av FN-organisationernas nya strategiska planer, då många medlemsstater har motsatt sig sådant språkbruk.

5.2.1 Sveriges mål och prioriteringar

Jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är en genomgående prioritering för Sverige i det multilaterala utvecklingssamarbetet och jämställdhetsarbetet vägleds av den feministiska utrikespolitiken. Specifika prioriteringar omfattar

kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna inklusive SRHR, kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt, kvinnors och flickors representation och inflytande samt minskat könsbaserat våld. Sverige har fortsatt att driva jämställdhetsfrågor i hela utvecklingssamarbetet, fredsbyggandet och i det humanitära biståndet. Likaså har jämställdhet integrerats i pandemiresponser.

5.2.2 Partnerorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa fyra organisationer som regeringen ser som särskilt centrala på jämställdhetsområdet:

- UN Women har ett tredelat mandat att arbeta normativt, operativt och samordnande inom FN för att stärka jämställdhet och kvinnors egenmakt.
- UNFPA:s målsättning är universell tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa, förverkligande av reproduktiva rättigheter och minskad mödradödlighet, samt förbättrade liv för kvinnor och ungdomar genom ökat självbestämmande, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Unicef arbetar, i linje med barnkonventionens princip om alla barns rätt till liv, överlevnad och utveckling och organisationens tvärssektoriella jämställdhetsperspektiv, för att främja flickors rätt till utbildning och ett liv fritt från kränkningar och diskriminering.
- Världsbanksgruppens övergripande mål är att utrota extrem fattigdom på global nivå samt att främja delat välstånd i världen genom att arbeta för en inkomstökning för de fattigaste 40 procenten i varje land. Jämställdhetsarbetet utgör en central del för uppfyllandet av målen.

5.2.3 Verksamhet och resultat

Kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Under perioden 2020–2021 har Sveriges fokus legat på att fortsätta driva jämställdhet- och rättighetsperspektivet i pandemiresponserna och i återuppbyggnaden för att öka motståndskraften för diskriminerade grupper som har drabbats hårdast av pandemin.

Sveriges påverkansarbete och kärnstöd till UN Women har bidragit till positiva normativa och institutionella förändringar vad gäller kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Under 2019 bidrog UN Women till att över 150 000 kvinnor fick rättshjälp. Dess landskontor bidrog till att främja rättigheter för personer med funktionsvariationer och bistod 35 länder i implementering av rättighetspolicyer för kvinnor som lever med hiv. Under perioden 2020–2021 har UN Women även bidragit till att driva igenom 262 rättighetsreformer i 62 länder och 11 500 anställda inom rättsväsenden världen över har utbildats i kvinnors rättigheter.

FN:s kvinnokommission antog år 2020 en deklARATION om att accelerera arbetet med Peking-plattformen. Deklarationen byggde bland annat på UN Women-ledda utvärderingar av genomförandet i 102. Sverige deltog i framtagandet av organisationens nya strategiska plan (2022–2025) och var

en stark röst vad gäller bibehållande och stärkande av rättighetsperspektivet.

Sveriges kärnstöd till Unicef har bland annat bidragit till att 23 procent av Unicef:s programländer har etablerade system för jämlik utbildning för flickor och pojkar 2019. Därtill utvecklade Unicef program i 120 länder med fokus på att främja medvetenhet kring hur könsnormer påverkar barn, för att på så vis bidra till strukturella förändringar av diskriminerande könsnormer. Unicef bidrog med svenskt stöd bl.a. till att 147 miljoner flickor fick tillgång till distansundervisning under covid-19-pandemin. Unicef bidrog till att över 2,2 miljoner flickor och pojkar med funktionsvariationer i 144 länder nåddes av humanitära- och utvecklingsinsatser som inkluderade funktionsvariationsperspektiv.

Sveriges kärnstöd till UNFPA har bidragit till organisationens fortsatta arbete för främst kvinnor och flickors SRHR, bland annat genom att öka tillgången till preventivmedel och därigenom också minska mödradödlighet, oönskade graviditeter, osäkra aborter och hiv-infektioner. Under 2019–2020 bidrog UNFPA till att förhindra drygt 86 000 mödradödsfall och utförandet av över 8 miljoner osäkra aborter. UNFPA har även bidragit till att lagstiftning som garanterar utsatta gruppers tillgång till preventivmedel har antagits i Moldavien. I Irak har Sidas stöd till UNFPA bidragit till att akut reproduktiv hälsovård tillhandahålls av 51 kliniker i internflykting- och flyktingläger.

Med stöd från UNFPA har allt fler länder genomfört de SRHR-rekommendationer som FN:s råd för mänskliga rättigheter har lämnat. År 2019 hade 90 procent av medlemsstaterna genomfört över 50 procent av rekommendationerna. I linje med den feministiska utrikespolitiken och genom stöd till UNFPA har Sverige även bidragit till stärkandet av hbtqi-rättigheter och skydd av hbtqi-personer, som varit särskilt utsatta under pandemin.

Sverige har genom påverkansarbete bland annat verkat för att Världsbanksgruppen integrerar jämställdhet i alla tematiska områden. I halvtidsöversynen för Världsbanksgruppens jämställdhetsstrategi 2020 lyfte Sverige särskilt vikten av kontinuerlig uppföljning och att jämställdhet integreras genomgående i bankens åtgärder till följd av covid-19-pandemin. Sverige har genom aktivt påverkansarbete också bidragit till att jämställdhet är prioriterat i verksamheten inom fonden för de allra fattigaste länderna (IDA). Påverkansarbetet har bidragit till att fonden 2019 ökade sina ambitioner och beslutade att 60 procent av IDA:s aktiviteter ska adressera jämställdhet.

Kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt

Under pandemin har Sverige verkat för återhämtning genom ett brett och rättighetsbaserat arbete för kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt. Sverige har under 2019 och 2020 fortsatt att verka för kvinnors och flickors stärkta tillgång till resurser, inklusive jordbruksmark, vatten och andra centrala naturresurser, liksom teknologiska, finansiella och digitala resurser.

Med hjälp av svenskt kärnstöd år 2019 bidrog UN Women tillsammans med sina samarbetspartners till att 82 lagar och policyer som främjar kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt antogs i 40 länder. Under

2020 bidrog UN Women till att 114 000 kvinnor från 33 länder, inklusive 70 000 kvinnliga entreprenörer från landsbygden, fick utbildning som främjar deras möjligheter på arbetsmarknaden. Därtill arbetade UN Women för jämställdhetsintegrering av ekonomiska stödpaket utformade av internationella finansiella institutioner. Sverige har drivit och fått stort genomslag för frågan om kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt inom ramen för UN Womens initiativ Generation Equality, där Sverige har delat ledarskap för den globala koalitionen om ekonomisk rättvisa.

Genom kärnstöd till UNFPA har Sverige bidragit till utvecklandet av strategier för att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt i nästintill hälften av UNFPA:s programländer. Som ett led i detta har UNFPA stöttat mikrokreditprogram i bland andra Bangladesh, Tchad och Kenya. Under covid-19-pandemin lanserade UNFPA ett program i Filippinerna riktat till kvinnor som har förlorat sin inkomst och som erbjudit utbildning i bland annat redovisning, produktutveckling och företagande.

Världsbanksgruppen har en jämställdhetsstrategi för 2016–2023 med fyra pelare där kvinnors ekonomiska egenmakt utgör det centrala temat. Banken har förbättrat sina diagnostiska verktyg, stärkt policydialogen med regeringar och samlat in mer könsuppdelad statistik. Världsbanksgruppen har även genom att producera data och kunskap stärkt kvinnors ekonomiska och sociala egenmakt.

På landnivå har Världsbanken med Sveriges kärnstöd t.ex. bidragit till att öka den ekonomiska egenmakten och stärka utbildningsmöjligheter för 89 000 zambiska kvinnor, samt till att tredubbla flickors skolinskrivningar i Marocko genom förbättrade vägnät. I Uzbekistan har småskaliga jordbrukare integrerats i värdekedjor och kvinnors inkomstmöjligheter har ökat. Därtill bidrog Sveriges samarbete med Världsbanksgruppen 2019 till att stärka afghanska kvinnors företagande och sysselsättningsmöjligheter.

Kvinnors och flickors representation och inflytande

Sverige har främjat kvinnors och flickors representation, deltagande och inflytande i institutioner, organisationer och processer på global, regional och nationell och lokal nivå.

Ett prioriterat målområde för UN Women är stärkandet av flickors och kvinnors politiska representation och deltagande. UN Women har med hjälp av svenskt stöd bidragit till jämställdhetsintegrerade katastrofpolicyer med påverkan på 181 miljoner människors liv. Genom att använda sig av UN Womens jämställdhetsexperten tar 83 procent av FN:s humanitära arbetslag särskild hänsyn till kvinnors och flickors särskilda behov och situation. I Liberia bidrog UN Women, i samarbete med lokala kvinnliga politiker och jurister, till att en ny rättspolicy antogs, vilken möjliggör gratis juridisk hjälp till kvinnor som saknar ekonomiska medel och därmed hjälper kvinnorna att hävda sina rättigheter. I Etiopien har UN Women bistått runt 170 representanter från civilsamhället, politiska partier, institutioner för mänskliga rättigheter och personer ansvariga för val i att förbereda sig i frågor om kvinnors politiska rättigheter inför kommande allmänna val. Under 2019–2020 har UN Women, genom det internationella initiativet Generation Equality även stöttat unga och kvinnliga aktivister världen över i deras kamp för

demokrati, fred, migranters rättigheter, hbtqi-rättigheter och klimaträttsvisa. Skr. 2021/22:236

Genom påverkansarbete har Sverige agerat för ett ökat fokus på jämställdhetsintegrering inom Unicef, vilket bland annat betonas i organisationens jämställdhetsplan 2018–2021. Jämställdhetsplanen prioriterar även främjandet av flickors och unga kvinnors egenmakt.

Sverige var aktiv i framtagandet av UNFPA:s strategiska plan 2018–2021 där vikten av att involvera kvinnor och flickor i utformandet av policyer belystes. UNFPA lanserade 2019 den globala strategin My Body, My Life, My World, som syftande till att lyfta ungas röster och understryka sambandet mellan SRHR, jämställdhet, befolkningsdynamik och ungas ledarskap och deltagande. 2020 lanserades den andra upplagan av strategin med specifikt fokus på flickors och unga kvinnors inflytande i åtgärder med anledning av Covid-19-pandemin.

Genom UNFPA:s arbete har 3 350 kvinnoorganisationer i 70 länder och 1500 ungdomsorganisationer stärkts för att kunna svara på ökade behov som uppstått som konsekvens av covid-19-pandemin. Sverige har, genom stöd till UNFPA:s gemensamma arbete med Unicef, bidragit till att mobilisera samhällen för att ta ställning mot kvinnlig könsstympning. Initiativet ledde till att ca 90 000 flickor och unga kvinnor från 16 länder fick utbildning i sina rättigheter, vilket stärkte deras egenmakt och möjligheter att bidra till förändring.

Minskat könsrelaterat våld

Covid-19-pandemin har medfört en stor och globalt utbredd ökning av det könsrelaterade våldet mot kvinnor och flickor. Sverige har genom stöd till de multilaterala organisationerna bidragit till att bekämpa våldet såväl normativt som operativt. Organisationerna har i sin tur arbetat för att angripa grundorsakerna till våldet, förebygga våld, förändra skadliga maskulinitetsnormer, främja ansvarsutkrävande för sexuellt och könsrelaterat våld, samt att lyfta mäns och pojkars roll och ansvar. Kvinnorättsorganisationer, feministiska rörelser och lokala civilsamhällsorganisationer som arbetar med långsiktigt förebyggande av könsrelaterat våld och ger stöd åt utsatta individer har stärkts.

Ett av UN Womens prioriterade målområden är att utrota könsrelaterat våld genom både operativt och förebyggande arbete, inklusive normativt. Under 2019–2020 bidrog Sverige till att UN Women har kunnat öka sitt stöd till kvinnor och flickor som överlevt våld i 49 länder. Sveriges kärnstöd till UN Women möjliggjorde en snabb omställning av verksamheten för att möta utmaningarna som pandemin medförde. När räddningstjänst och sjukvård blev överbelamrad på grund av pandemin, nådde FN:s förtroendefond för att utrota våld mot kvinnor ut till 144 civilsamhällsorganisationer i 69 länder för att bistå dem i att upprätthålla viktiga tjänster för utsatta kvinnor och flickor. UN Women har även använt sitt kärnstöd för att hjälpa kvinnojourer att hålla öppet för kvinnor och flickor i behov av skydd. Genom Sidas stöd till det så kallade Spotlight-initiativet, ett samarbete mellan EU och FN, kunde UN Women-ledda arbetslag i 27 länder utveckla omfattande program för att motarbeta alla former av könsrelaterat våld.

Som stor kärnstödsgivare till Unicef har Sverige bidragit till organisationens arbete för att förebygga och svara på könsrelaterat våld, inte minst i humanitära och krisdrabbade kontexter. Under 2020 nåddes 84 länder och nästan 18 miljoner kvinnor och barn av dessa program i kriskontexter. Organisationens arbete mot könsrelaterat våld accelererades till följd av pandemin. Under 2020 deltog 210 000 medarbetare inom Unicef och dess partnerorganisationer i kompetensutveckling om åtgärder för att bemöta könsrelaterat våld. Unicef har även i 126 länder upprättat mekanismer för att på ett säkert sätt kunna rapportera om sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, vilket är särskilt viktigt för kvinnor och barn.

I Bosnien-Hercegovina har inkludering och jämställdhet stått fokus för Sidas dialogarbete med Unicef vilket har resulterat i ett stärkt fokus på barn som bevittnat eller utsatts för våld i hemmet.

Genom kärnstöd till Unicef har Sverige även verkat för att förebygga barnnäktenskap. År 2019 bidrog Unicef, tillsammans med UNFPA, till att omkring 6 miljoner flickor och unga kvinnor nåddes av förebyggande medel och interventioner som adresserade barnnäktenskap.

Genom kärnstöd till UNFPA har Sverige bidragit till organisationens arbete mot könsrelaterat våld, könsstympning och barnnäktenskap med fokus på kvinnor och flickor. År 2020 bidrog UNFPA till att drygt 500 000 offer fick tillgång till psykosocialt stöd. Därtill har organisationen försett drygt 900 000 utsatta, inklusive personer med funktionsnedsättning, med grundläggande stöd som t.ex. medicinsk behandling, vård och tryggt boende. UNFPA har även förhindrat att cirka 350 600 flickor utsatts för könsstympning. Projekten har inkluderat nya tekniska lösningar, inklusive utveckling av mobilappar för tidig varning, rättshjälp samt ansvarstagande och utkrävande från statliga aktörer.

UNFPA har stöttat arbetet med att uppmärksamma hur diskriminerande köns- och sociokulturella normer påverkar kvinnor och flickor. Med stöd från UNFPA har t.ex. Moçambique antagit en lag för att minska könsbaserat våld.

Världsbanksgruppen är engagerad i att bekämpa könsrelaterat våld i alla dess former och har nolltolerans mot dess förekomst i bankfinansierade projekt. Under 2020 introducerade banken upphandlingskrav som diskvalificerar entreprenörer som inte uppfyllt skyldigheter relaterade till könsrelaterat våld.

5.3 Miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling och hållbart nyttjande av naturresurser

Den globala utvecklingen som rör miljö och klimat fortsätter i många avseenden att gå i fel riktning. Klimatförändringar börjar bli allt synligare och drabbar allt fler. Extremväder, havsnivåhöjningar, försurning och en ökning av marina värmeböljor som hotar marint liv är konsekvenser vi kan se redan idag. Den biologiska mångfalden utarmas och ekosystem utsätts för allt större press. Föroreningar och kemikaliebelastningen fortsätter att skörda liv.

Covid-19-pandemin har skapat en stärkt medvetenhet om sambanden mellan klimat, biologisk mångfald, hälsa, ekonomisk utveckling samt fred och säkerhet. Regeringen har konsekvent drivit frågan om att miljö- och klimatperspektivet måste integreras i den ekonomiska återhämtningen som nu sker världen över och genomsyra verksamheten i de multilaterala organisationerna. Stödet via de multilaterala miljö- och klimatfonderna har spelat en betydande roll i utformningen av en grön ekonomisk återhämtning globalt. Samtidigt har pandemin inneburit att genomförandet av viktiga miljö- och klimatprojekt blivit försenade.

5.3.1 Sveriges mål och prioriteringar

En hållbar ekonomisk grön omställning och ett hållbart nyttjande av naturresurser är en förutsättning för att kunna begränsa den globala uppvärmningen och för att minska förlusten av ekosystem och biologisk mångfald. Detta utgör också en central utgångspunkt för regeringens multilaterala arbete inom klimat och miljö. Utfasningen av fossil energi samt ökat stöd till förnybar energi, energieffektivisering och energidistribution fortsätter att utgöra prioriterade frågor för Sveriges utvecklings-samarbete, inte minst med de multilaterala utvecklingsbankerna. Regeringen prioriterar även stärkandet av det globala arbetet kring biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, en giftfri cirkulär ekonomi samt havsrelaterade frågor. Sverige har i olika forum kontinuerligt verkat för att det alltmer tydliga sambandet mellan klimatförändringar och säkerhetsrelaterade risker ska uppmärksammas.

5.3.2 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa sex organisationer som regeringen ser som särskilt centrala på inom arbetet med miljö, klimat och hållbart nyttjande av naturresurser:

- Världsbanksgruppen är världens enskilt största finansiär på klimatområdet. Övriga regionala utvecklingsbanker som tar emot omfattande svenskt stöd har även de betydande stöd till klimatrelaterade insatser.
- FN:s gröna klimatfond (GCF) bidrar till de globala ansträngningarna med att nå de mål som satts upp av det internationella samfundet för att bekämpa klimatförändringarna genom att finansiera transformativa insatser för minskade utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning, inklusive skogsrelaterade insatser, i låg- och medelinkomstländer.
- Den Globala miljöfonden (GEF) bistår låg- och medelinkomstländer i genomförandet av sina åtaganden under flera globala miljökonventioner.
- Den nordiska utvecklingsfonden (NDF) finansierar klimatinsatser i låg- och medelinkomstländer. NDF utgör med sitt tydliga klimatmandat ett viktigt verktyg i det nordiska initiativet Building Back Better and Greener (BBBG), med fokus på att återuppbygga bättre och grönare efter covid-19-pandemin.

- FN:s miljöprogram (Unep) har som mål att främja ett samlat genomförande av miljöperspektivet av hållbar utveckling inom FN samt att visa globalt ledarskap i miljöfrågor.
- UNDP har också en viktig roll i miljöarbetet. UNDP:s s.k. Climate Promise (A Safe and Sustainable Future Through Bold Climate Action) stödjer över hundra länder i arbetet med att anta mer ambitiösa nationella klimatplaner och att genomföra dessa i enlighet med Parisavtalet.

5.3.3 Verksamhet och resultat

Sverige fortsätter att vara bland de största givarna per capita på klimatområdet. År 2019 uppgick det totala svenska klimatbiståndet till 7,5 miljarder kronor, varav det multilaterala kärnstödet uppgick till 2,9 miljarder kronor (i första hand via multilaterala miljö- och klimatfonder samt utvecklingsbankerna). Resterande 4,6 miljarder kanaliseras via bilaterala insatser varav ungefär hälften genom multilaterala organisationer.

Klimat

Enligt GCF:s prognos kommer fondens aktiviteter leda till att utsläpp om 2 miljarder ton koldioxidekvivalenter kan undvikas. Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser uppgick som jämförelse 2020 till 46 miljarder ton koldioxid. Fonden beräknar vidare att motståndskraften mot klimatförändringar kommer att stärkas för 554 miljarder människor tack vare fondens aktiviteter. Sveriges agerande i styrelsen för GCF har bidragit till att styrelsen under sommaren 2021 kunde enas om ett uppdaterat resultatramverk. Ramverket gör det möjligt för att fonden ska kunna följa upp och redovisa uppnådda resultat.

På lokal nivå har GCF t.ex. bidragit till storskalig utbyggnad av solenergi i Sahararegionen samt till stärkt motståndskraft mot klimatförändringar i Oceanien genom stöd för att restaurera och stärka förvaltningen av viktiga ekosystem.

Genom GEF har Sverige bidragit till bl.a. hållbar förvaltning och restaurering av mark, hållbart jord- och skogsbruk, stärkande av globala ramverk och avtal på havsområdet, hållbar avfallshantering samt utfasning av långlivade organiska föroreningar, kvicksilver och andra farliga kemikalier. GEF har exempelvis motverkat drivkrafterna bakom avskogningen av tropiska regnskogar. Fram till 2022 räknar GEF med att ytterligare 100 miljarder hektar mark har skyddats globalt och att ca 5 600 megawatt förnybar energi har installerats tack vare de sammantagna bidragen till fonden.

Sveriges stöd till GCF och GEF har bidragit till en grön återhämtning i låg- och medelinkomstländer, genom omställning av energisystemen från fossilt till förnybart samt genom att stärka låg- och medelinkomstländernas motståndskraft mot klimatförändringar. Detta har i sin tur bidragit till minskad sårbarhet hos människor som lever i fattigdom.

NDF, som Sverige är största bidragsgivare till, har bidragit både till utsläppsminskningar och till klimatanpassning i utvecklingsländer. Under

Sveriges ordförandeskap i styrelsen för NDF 2019–2020 var Sverige starkt drivande för framtagandet av en ny strategi för fonden som bl.a. riktar större fokus på skärningspunkter där insatser inom klimat, biologisk mångfald och hav samverkar. Strategin låg till grund för att de nordiska länderna 2020 kunde komma överens om en förnyad påfyllnad av fonden – den första på 20 år. Fonden bidrog bl.a. med stöd till Rwanda för att bygga upp landets första gröna bank samt till att klimatanpassa kustområden i sex västafrikanska länder genom att tillhandahålla finansiering för att utfärda blåa obligationer där mobiliserade pengar går direkt till investeringar i vattenrelaterade projekt.

Under perioden 2019–2021 bidrog Unep till att stärka medlemsstaternas kapacitet och policyer på miljöområdet och till att 35 länder antagit nationella utvecklingsplaner som bland annat främjar utsläppsminskningar, ökad energieffektivitet, förnybar energi och ren teknologi. Unep har bidragit till att synliggöra effekterna av de tre planetära kriserna: klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald samt föroreningar och hur dessa kriser underminerar möjligheterna att bekämpa fattigdom. Dess publikationer och rapporter har bidragit till att konkretisera de åtgärder som krävs för att adressera de globala miljö- och klimatproblemen, och till att synliggöra miljödimensionen av covid-19-pandemins orsaker och effekter samt kopplingen mellan miljö och hälsa.

Den svenska klimatdiplomatin har fortsatt att bidra till att stärka gemenskapen för svensk klimatpolitik i multilaterala sammanhang. Klimatdiplomatin omfattar policydialog som syftar till att dela erfarenheter av det nationella genomförandet av Parisavtalet, tillsammans med finansiering och innovativ teknologi som är nödvändiga verktyg för en grön omställning.

Gentemot de multilaterala utvecklingsbankerna har Sverige bedrivit ett omfattande påverkansarbete för att stärka bankernas klimatarbete och fasa ut investeringar i fossil energi, för att på så vis minska det samlade koldioxidavtrycket av deras utlåning.

Högnivådialogen mellan Sverige och Världsbanksgruppen i september 2021 bidrog t.ex. till att ytterligare stärka partnerskapet på klimatområdet genom gemensamma ansträngningar för att påskynda en rättvis övergång till förnybar energi och utfasningen av fossila bränslen. Fokus låg bl.a. på hur Världsbanksgruppen kunde bidra till att stärka privat resursmobilisering för klimatåtgärder.

Parallellt med det omfattande svenska finansiella biståndet har Sverige varit en stark förespråkare av global anpassning av finansiella flöden till Parisavtalets mål och att klimatperspektivet ska integreras i nationella budget- och planeringsprocesser. Ett flertal utvecklingsbanker, däribland Världsbanksgruppen och Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB), har åtagit sig att anpassa sin utlåning och verksamhet till att vara i linje med Parisavtalet senast 2023.

Sverige har även bidragit till UNDP:s initiativ Climate Promise som avser stöd för låg- och medelinkomstländerns genomförande av s.k. nationella bidrag (NDC, Nationally Determined Contributions).

I Bangladesh har Sida samarbetat med UNDP för att stärka klimatanpassning på lokal nivå. UNDP har i sin tur samarbetat med lokala myndigheter för att förbättra planerings- och budgetprocesser så att de tar ökad hänsyn till sårbara grupper utsatt för relaterade till

klimatförändringar. En utmaning för projektet har varit att nå och engagera de mest utsatta grupperna. UNDP har därför tagit fram nya metoder för att bättre lyckas nå människor som lever i stor utsatthet.

Energi

För att begränsa den globala uppvärmningen till under 1,5 grader krävs storskaliga investeringar i förnybar energi.

Sverige har genom sitt kärnstöd bidragit till Världsbanksgruppens omfattande arbete med att investera i förnybar energi. Under perioden juni 2018 till juli 2020 gjorde Världsbanksgruppen finansieringsåtaganden om runt 10 miljarder kronor för ej nätbaserad soldriven el i regioner där fasta elinstallationer och distributionsnät saknas, med över 80 procent av dessa åtaganden i Afrika söder om Sahara.

I Bangladesh har Sverige genom stöd till Världsbanksgruppen bidragit till att ge ca 7 miljoner människor på landsbygden tillgång till soldriven el, och i Indien har Världsbanksgruppen bidragit till att dubbla solenergikapaciteten i delstaten Madhya Pradesh genom att finansiera en av världens största solcellsanläggningar, vilket uppskattas bidra till utsläppsminskningar med en miljon ton växthusgaser per år.

Under 2020–2021 har arbetet för att påverka Världsbanksgruppens nya klimathandlingsplan 2021–2025 varit en prioriterad fråga för Sverige. Påverkansarbetet har bidragit till höjda målsättningar för andelen utlåning som går till klimatsatser, förbättrad och utökad klimatdiagnostik, en tydlig och tidig integrering av klimatfrågor i projektutveckling samt ett ökat fokus på utfasning av investeringar i fossila bränslen.

Biologisk mångfald

Sambanden mellan biologisk mångfald, livsmedelsförsörjning, hälsa och ekonomisk tillväxt har tydliggjorts än mer i och med klimatförändringarna. Regeringen lanserade under 2020 en särskild satsning på bevarande av biologisk mångfald och ekosystem som syftar till att systematiskt integrera dessa frågor i utvecklingsarbetet, t.ex. genom aktivt påverkansarbete och policydialog med det multilaterala systemet.

Unep har med svenskt stöd bidragit till att minska skadliga miljö- och hälsoeffekter av kemikalier och avfall och främja omställningen till en cirkulär ekonomi i partnerländer. Svenskt stöd och gåvomedel från EU har bidragit till Uneps globala arbete för skydd av biologisk mångfald och till organisationens arbete för en mer hållbar jordbruks- och livsmedelssektor.

Till följd av covid-19 skedde under 2020 en markant ökning av avfall relaterat till munskydd, annan skyddsutrustning, engångsplast och medicinskt avfall. Unep bidrog till att bygga kunskap och kapacitet bland partners för att bättre hantera avfallsaspekterna av pandemin.

Hav

Sambanden mellan klimat och hav blir allt tydligare. Sidas stöd till UNDP är ett brett klimat- och miljöstöd som inkluderar utlysningssonden Ocean Innovation Challenge och generellt stöd till organisationens havs- och vattenresursprogram. Utlysningssonden finansierar pilotinitiativ med

innovativa lösningar för att uppnå det globala-målet för hållbara hav (SDG 14). De första två utlysningarna har fokuserat på innovationer med koppling till minskade marina föroreningar och hållbart fiske.

En del av Sidas stöd till Unep har gått till de regionala havsprogrammen, blå ekonomi och marina föroreningar. Dialog med Unep har förts kring den så kallade källa-till-hav ansatsen och hur den skulle kunna stärkas. Ett svenskt regionalt stöd har fokuserat på att minska plastavfall i den marina miljön och ytterligare ett har haft fokus på minskad fattigdom hos unga, kvinnor och män i fiskesamhällen i västra Indiska oceanen. Det senare har inriktat sig på genomförandet av och kapacitetshöjande aktiviteter kring de frivilliga riktlinjerna för småskaligt fiske men även genomförandet av en stor kartläggning av betydelsen av småskaligt fiske i låg- och medelinkomstländer.

Världsbankens fond ProBlue, som har fått finansiering av Sida, har främjat integrerad och hållbar ekonomisk utveckling för friska hav med specifikt fokus på fiskeriförvaltning och vattenbruk, blå ekonomi, havsförvaltning och minskade föroreningar till havs. Sida har prioriterat dialog med Världsbanksgruppen om ökad transparens inom fiskesektorn, minskade marina föroreningar (utöver plast), möjliggöra och stödja hållbar turism, förnybar hållbar energi och hållbara, gröna transporter och vikten av en integrerad havsförvaltning med en källa-till-hav-ansats.

Svenskt stöd till fonden Blue Action Fund bidrog till mer stabila inkomster för kustbefolkningar och till att stärka lokala företrädares förutsättningar att upprätta och förbättra förvaltningen av marina skyddade områden. Hittills har arbetet resulterat i ca 100 000 kvadratkilometer nya skyddade områden, 350 000 kvadratkilometer skyddade områden under bättre förvaltning och förbättrade levnadsvillkor för drygt 200 000 personer.

5.4 Fredliga och inkluderande samhällen

År 2020 levde 1,3 miljarder människor (23 procent av världens befolkning) i vad OECD definierar som särskilt utsatta stater (s.k. fragile states), ofta präglade av bristande ekonomisk och social säkerhet samt svaga eller bristfälliga statliga strukturer. Dessa länder är ofta präglade av konflikt eller konfliktrisk och befinner sig ofta längst ifrån att nå de globala målen för hållbar utveckling. Dessa länder rymmer också mer än tre fjärdedelar av de allra fattigaste människorna i världen.

År 2020 pågick 56 väpnade konflikter, vilket är det högsta antal som uppmätts under hela perioden 1946–2020. Förutom att konflikter har ökat i antal har de även blivit mer komplexa och gränsöverskridande, och våldet riktas allt oftare mot civilbefolkningen.

Konfliktdrabbade länder är särskilt sårbara för ekonomiska kriser, migration, klimatförändringar, utbrott av smittsamma sjukdomar, radikaliserings och terrorism. De har även sämre förutsättningar att skapa en inkluderande och hållbar utveckling då de ofta präglas av instabilitet, svaga institutioner och brist på förtroende mellan stat och civilbefolkning samt bristande rättssäkerhet.

5.4.1 Sveriges mål och prioriteringar

Regeringens mål är att bidra till förebyggande av våldsam konflikt och till att bygga hållbar fred. Genom ett konfliktkänsligt utvecklingssamarbete och strategiskt utrikespolitiskt agerande, i kombination med riktade insatser för fredsbyggande, kan förutsättningarna för fred stärkas och grundorsakerna till konflikt motverkas.

Som stora givare och partners till de multilaterala aktörerna verkar Sverige för att de ska arbeta mer konfliktkänsligt och för att insatser väglreds av en konfliktanalys som beaktar hur konflikten drabbar olika delar av befolkningen, inklusive genom att inkludera en gedigen jämställdhetsanalys.

Som ett led i arbetet för mer hållbar fred och rättvisa samhällen byggda på mänsklig säkerhet arbetar Sverige aktivt för mer inkluderande fredsprocesser och dialog. Agendan för kvinnor, fred och säkerhet är en tydlig svensk prioritering på alla nivåer, inte minst i förhållande till multilaterala organisationers verksamhet. Utifrån FN-resolutioner inom agendan för unga, fred och säkerhet har regeringen också verkat för ungas deltagande i processer för fredliga och hållbara samhällen

Sverige fortsätter att driva på för att uppmärksamma det allt tydligare sambandet mellan effekterna av klimatförändringarna och risker för mänsklig säkerhet och stabilitet, inom utrikes- och säkerhetspolitiken, klimatanpassning och utvecklingssamarbetet.

5.4.2 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa sju organisationer som regeringen ser som särskilt centrala för området fredliga och inkluderande samhällen:

- FN:s fredsbyggandefond (PBF) är FN:s främsta finansiella instrument med särskilt fokus på att främja fred i länder i eller med risk för våldsam konflikt. Fonden kan snabbt svara upp vid behov av fredsbyggande insatser som sedan kan skalas upp av andra aktörer. PBF bidrar även till att samla det bredare fredsbyggandearbetet på landnivå. Fonden gör viktiga satsningar inom jämställdhetsområdet samt inom klimat och säkerhet.
- UNDP har också förebyggande av konflikter och främjande av fred som ett huvudmål för sin verksamhet. Under 2018–2019 etablerades en särskild avdelning för krishantering, Crisis Bureau, som har bidragit till att ytterligare stärka UNDP:s verksamhet på detta område.
- UN Women arbetar för att kvinnor och flickor ska kunna bidra till och ha ett större inflytande när det gäller att skapa hållbar fred och återhämtningsförmåga. Organisationen verkar också för att kvinnor och flickor ska kunna ta del av humanitära insatser samt främjar förebyggande åtgärder mot naturkatastrofer och konflikter på jämlika villkor.
- Världsbanksgruppen har en strategi för sviktande stater, konflikt och våld som är ett centralt verktyg för fortsatt utveckling av arbetet. AfDB arbetar med konfliktkänslighet som ett tvärgående perspektiv i hela sin verksamhet. Banken var en av de första multilaterala organisationerna

att arbeta med fragilitet som ett övergripande tema. AsDB etablerade 2019 en särskild enhet för att stärka arbetet i sviktande och konfliktdrabbade länder samt för att främja en differentierad ansats och integreringen av ett konfliktperspektiv i bankens verksamhet.

- OSSE har som främsta uppgift att övervaka demokratiutveckling, agera konfliktförebyggande och hantera kriser.

5.4.3 Verksamhet och resultat

Konfliktförebyggande och fredsbyggande

Jämställda, jämlika och inkluderande samhällen tenderar att vara fredliga medan social ojämlikhet, fattigdom, hunger, svaga institutionella strukturer och demokratiska underskott är några av de främsta orsakerna till konflikter.

Sverige har genom sitt årliga stöd till PBF i Sahelregionen bidragit till att minska grundorsaker till kriser och instabilitet. PBF-insatserna har bland annat resulterat i minskad rekrytering till väpnade grupper och, genom bl.a. etableringen av ett system för tidig varning, reducerad risk för konflikt mellan olika folkgrupper i regionen. I Tchad konstaterades under 2020 att 23 våldsamma konflikter mellan herdar, internflyktingar och värdsamhällen hade förebyggts.

I Jemen bidrog UNDP till att röja ett område som motsvarade 400 fotbollsplaner från minor och annat explosivt material vilket möjliggjorde för humanitär hjälp att nå fram samt frigjorde mark för jordbruk.

Världsbanksgruppen antog 2020 en ny strategi för sin verksamhet i konfliktländer och sviktande stater. Sverige verkade för en ambitiös och konkret strategi med fokus på hur banken kunde bidra till konfliktförebyggande och återuppbyggande efter konflikt. Genom det svenska stödet har Världsbanksgruppen bidragit till att 2,4 miljoner människor i Jemen har återfått tillgång till grundläggande samhällstjänster såsom vatten, sanitetslösningar och eltillförsel. 200 kilometer väg har återuppbyggts och totalt 47 000 megawattimmar av solenergi har levererats till 86 sjukhus och skolor, vilket har bidragit till stärkta levnadsvillkor och ökad ekonomisk aktivitet i landet och minskar risken för ytterligare konflikt.

Svenskt kärnstöd har bidragit till AfDB:s arbete för att förebygga och bemöta konflikter. Banken har verkat för stärkt motståndskraft mot konflikt genom t.ex. genom att stärka hushåll och samhällen ekonomiskt och socialt. Regionala projekt som omfattar flera länder är särskilt betydelsefulla för förebyggande och hantering av konflikter. Under 2020 och 2021 gick 80 procent av finansieringen för AfDB:s regionala projekt till de fattigaste länderna (om cirka 13,4 miljarder kronor) till att adressera underliggande orsaker till konflikter i Afrikas horn och Sahelregionen. I nära samarbete med andra aktörer har AfDB stärkt sin kapacitet att analysera sårbarhet och motståndskraft i verksamhetsländerna. Ett exempel är en gemensam konfliktanalys i Burkina Faso från AfDB, Världsbanksgruppen, FN och EU. Konfliktanalysen har också väglett arbetet med en nationell utvecklingsplan och bankens insatser för effektiv statlig styrning, klimatanpassning, stärkta lokalsamhällen och för att minska ungdomsarbetslöshet.

Som del av det svenska stödet är freds- och statsbyggande prioriterat i det löpande styrelsearbetet inom AsDB. Ett exempel på hur banken arbetar i sviktande stater är AsDB:s instrument för utlåning till den privata sektorn som genom samfinansiering och partnerskap med andra institutioner och aktörer fyller finansieringsgap och uppmuntrar till resursmobilisering inom en rad viktiga samhällstjänster i sviktande stater.

Sverige har aktivt stöttat FN:s agenda för hållbar fred liksom FN:s reformarbete i konflikttrabbade länder, inklusive genom engagemang i den översyn av FN:s arkitektur för fredsbyggande som genomfördes 2020. Som en del av uppföljningen har Sverige tagit ett politiskt initiativ för bättre och mer samordnad finansiering av fredsbyggande. Sverige har också på andra sätt varit pådrivande för samarbete mellan olika multilaterala aktörer som FN, de internationella finansieringsinstitutionerna och EU på internationell, nationell och lokal nivå.

OSSE bidrog med svenskt stöd till en bredd av resultat inom för att stärka säkerhet, demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet i Europa. Sverige bidrog även särskilt till OSSE:s observatörsinsats i Ukraina. Förberedelser gjordes även för Sveriges ordförandeskap i OSSE 2021. I såväl politisk dialog som i OSSE:s omfattande fältverksamhet bidrog Sveriges ledarskap då att upprätthålla OSSE:s breda säkerhetsbegrepp, där en tydlig koppling mellan säkerhet och respekten för demokratiska principer och mänskliga rättigheter görs. Sverige ledde även förhandlingarna om ett beslut som för första gången gav OSSE mandat att arbeta med effekterna av klimatförändringar.

Inkluderande fredsprocesser dialog och medling

För långsiktigt hållbar fred krävs att fredsprocesser är inkluderande och att de som berörs kan komma till tals och påverka. Förutom att tillse kvinnors meningsfulla deltagande är det viktigt att unga ges möjlighet till inflytande över sin egen framtid och kan delta i processer för fredliga och mer hållbara samhällen. I Demokratiska Republiken Kongo har PBF bidragit till att stärka mekanismer för övergångsrättvisa i Kasai-regionen genom bl.a. stöd till sanning- och försoningskommissioner, samt lokala fredskommissioner för att understödja dialog mellan olika grupper i samhället.

Sverige var 2020 medförslagsställare till den tredje resolutionen i FN:s säkerhetsråd om unga, fred och säkerhet (2535) vilken uppmanar FN att utveckla interna mekanismer för att bredda ungas deltagande samt att integrera agendan i organisationens arbete. Detta väntas bidra till att ungas roll för fred och säkerhet stärks i FN:s arbete både på global och lokal nivå. UNDP har under perioden bl.a. stöttat försoning och återintegration i fredsavtal i både Colombia och Centralafrikanska republiken.

Kvinnor, fred och säkerhet

Forskning visar hur fredsprocesser där kvinnor haft en central roll har bättre utsikter att bestå. Mer representativa processer som beaktar fler aspekter och fler perspektiv skapar större trovärdighet och därmed bättre förutsättningar för att vara hållbara. Kvinnor fortsätter samtidigt att vara

underrepresenterade i politiska processer och fredsanstängningar. Pandemin har synliggjort traditionella könsroller, samtidigt som kriser och konflikter också har en tendens att förstärka könsroller.

Sverige har varit pådrivande för att FN ska stärka sin aktörsroll för kvinnor, fred och säkerhet och i högre grad se till att kvinnors och flickors ledarskap för fred får genomslag i dialoger, fredsprocesser och fredsavtal. Sverige har drivit frågor med koppling till kvinnor, fred och säkerhet i PBF och inom FN:s fredsbyggandekommission (Peacebuilding Commission, PBC). Under 2021 bjöds ett rekordhögst antal kvinnliga civilsamhällsrepresentanter in till att briefa fredsbyggandekommissionen. Därutöver antog PBC en handlingsplan för att genomföra den jämställdhetsstrategi som funnits sedan 2016. Sverige bidrog i den översyn som gjordes av jämställdhetsstrategin under 2020.

PBF har som mål att minst 30 procent av fondens samlade stöd ska gå till fredsbyggandeinsatser med jämställdhetsfokus, vilket de senare åren har överträffats. I t.ex. Guatemala har PBF:s stöd bidragit till att stärka kvinnors rättigheter, inte minst för kvinnor tillhörande ursprungsbefolkningen, genom stöd för tillgång till sanning, rättvisa och kompensation. Fondens projekt har även bidragit till framsteg i att förebygga och möta sexuellt våld i landet.

Sverige har även gett kärnstöd till och samarbetat nära med FN:s avdelning för politiska och fredsbyggande frågor (DPPA) som spelar en central roll för FN:s agenda för fred och säkerhet. Att stärka kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande är en viktig del av verksamheten som också särskilt betonats av Sverige inom ramen för samarbetet.

Sverige har bidragit till UN Womens arbete i över 50 länder med att främja kvinnors och flickors inflytande i fredsprocesser. Under 2020 bidrog UN Women t.ex. till att 1 300 organisationer från det civila samhället fick stöd för sitt arbete med att inkludera kvinnors rättigheter i fredsprocesser. Sverige har genom sitt stöd till UN Women även bidragit till Namibias första nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet. Genom Sida har Sverige möjliggjort för UN Women att under 2019 placera 32 långtids- och kortidsexperter inom kvinnor, fred och säkerhet vid FN:s olika landskontor, vilket har bidragit till ökad kompetens och kunskap.

I Ukraina har Sida, genom UN Women, bidragit till stärkt jämställdhet i nationella reformer och i freds- och säkerhetsarbetet. UN Women har med svenskt stöd bidragit till den ukrainska regeringens framtagande av strategier för ökad jämställdhet inklusive förebyggande och minskning av könsrelaterat våld samt integrerat jämställdhet i säkerhets- och försvarssektorn. En rad civilsamhällesorganisationer har deltagit i policyarbetet. UN Women har varit framgångsrikt i att leverera program med starkt lokalt ägarskap och goda resultat. UN Women har haft regelbunden och nära dialog med nationella ledare och arbetat proaktivt för att inkludera och synliggöra civilsamhälle och särskilt utsatta kvinnor i policyarbetet.

I Sydsudan har stöd från UN Women resulterat i landets nationella katastrof- och riskreduceringsstrategi (2019–2024), som inkluderar en tydlig jämställdhetsdimension. Kvinnor och flickor som har påverkats av den nuvarande konflikten har fått ökad tillgång till skydd och ekonomiska möjligheter genom ökad kunskap om sparande och lån. UN Women har

också fått gott genomslag i sin nationella dialog med Sydsudan och stöttat regeringen i arbetet med att revidera den nationella handlingsplanen för resolution 1325.

Som del av UN Women:s flaggskeppsinitiativ Generation Equality utformades en överenskommelse benämnd Women, Peace & Security and Humanitarian Action Compact, som syftar till att påskynda genomförandet av den globala agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Sverige är undertecknare till överenskommelsen.

Klimatrelaterade säkerhetsrisker

Sverige verkar för att FN ska arbeta mer integrerat med klimat och säkerhet. Under 2020 ökade PBF sitt engagemang för kunskapshöjande om länkarna mellan klimatförändringar och konflikter, samt till innovativa klimatinsatser. Fonden har genom detta bidragit till att adressera grundorsaker till konflikter som orsakas eller förvärras av klimatförändringar.

I konfliktdrabbade områden i Libyen, Libanon och Sudan bidrog UNDP till att återuppbygga tillgång till nödvändiga tjänster såsom tillgång till vatten och solenergi.

UN Women har verkat för att fler länder som har antagit nationella handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet ska inkludera klimatförändringarnas betydelse och för att stärka jämställdhetsperspektivet i internationella, nationella och regionala policyer som adresserar klimat och säkerhet.

Genom sitt kärnstöd har Sverige bidragit till AsDB:s arbete med klimatrelaterade risker, bland annat för insatser som bidrar till begränsning av och anpassning till klimatförändringar.

5.5 Inkluderande ekonomisk utveckling

Under 2019 var den globala tillväxten lägre än på flera år, även om tillväxten i låg- och medelinkomstländer var något högre än genomsnittet. Fattigdomsminskningen fortsatte, men inte tillräckligt snabbt, särskilt inte i Afrika. Efter en långvarig nedgång ökade antalet undernärda människor under 2019 till att motsvara nästan 11 procent av jordens befolkning. Covid-19-pandemin har sedan medfört stora negativa konsekvenser för ekonomisk tillväxt och inkomstförsörjning. Den globala tillväxten per capita sjönk under 2020 med 5,3 procent och för låginkomstländer med 1,3 procent. I många länder ökade den offentliga skuldsättningen till följd av stora ekonomiska påfrestningar.

För första gången på 20 år ökade den extrema fattigdomen, definierad som 1,90 US-dollar per dag, och bedömdes under 2020 omfatta 9,5 procent av jordens befolkning. Mellan 119 och 124 miljoner människor beräknas ha hamnat i extrem fattigdom till följd av pandemin.

Under 2020 sjönk utländska direktinvesteringar globalt med 40 procent och värdet av den globala varuhandeln föll med över fem procent. Motsvarande 255 miljoner heltidsanställningar har globalt gått förlorade, vilket i synnerhet har drabbat unga och kvinnor. Trots ett stort antal tillfälliga åtgärder saknade drygt 4 miljarder människor fortfarande

tillgång till sociala trygghetssystem 2020. Hunger och otrygg livsmedelsförsörjning har ökat under flera år, och tilltog under pandemin. År 2019 bedömdes 650 miljoner människor ha lidit av undernäring. Under 2020 ökade antalet till mellan 720 och 810 miljoner. Under 2021 har den globala ekonomin börjat återhämta sig och förväntas ha vuxit med nästan sex procent under året. För låginkomstländer förväntas tillväxten ha varit 3,3 procent. Utmaningarna relaterade till en inkluderande ekonomisk utveckling och minskad inkomstfattigdom är likväl fortsatt mycket stora.

5.5.1 Sveriges prioriteringar

Att stärka kapaciteten i låg- och medelinkomstländer att dra nytta av en fri och rättvis handel är av vikt för att främja ländernas integration och delaktighet i världsekonomin. Sverige ska stödja hållbar försörjning och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, uppbyggnad av sociala trygghetssystem samt bidra till stärkt inhemsk resursmobilisering. Privatsektorutveckling, stöd till hållbara investeringar, innovation och digitalisering är centrala områden. Sverige ska även bidra till ökad produktivitet och hållbarhet inom lantbruk och fiske, och därmed bidra till tryggad livsmedelsförsörjning i låg- och medelinkomstländer.

5.5.2 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa åtta organisationer som regeringen ser som särskilt centrala för att främja ekonomisk utveckling:

- Världsbanksgruppens mål är att motverka extrem fattigdom och främja delat välstånd, bl.a. genom investeringar i jobbskapande, marknadsutveckling och institutions- och kapacitetsutveckling.
- AfDB arbetar med jobbskapande för unga, diversifiering och specialisering av medlemsländers ekonomier, samt fattigdomsbekämpning genom investeringar i lantbruk, livsmedelsproduktion utbildning och infrastruktur.
- AsDB verkar för en inkluderande och miljömässigt hållbar ekonomisk tillväxt och regional integration i verksamhetsländerna. Organisationens mål är att minska fattigdom och ojämlikheter, främja landsbygdsutveckling och stärka den institutionella kapaciteten i Asien.
- FAO:s mål är utrotande av hunger, otrygg livsmedelsförsörjning och undernäring. Fattigdomsbekämpning, främjande av ekonomiska och sociala framsteg är också en del av organisationens mandat.
- IFAD har som övergripande mål att skapa bättre förutsättningar för människor som lever i fattigdom på landsbygden samt att förbättra livsmedelstryggheten.
- ILO:s mandat och fokus är att främja sysselsättning och goda arbetsvillkor, samt att värna fackliga fri- och rättigheter, och att stärka samarbetet mellan oberoende arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer.

- UNDP har ett brett förhållningssätt till ekonomisk utveckling, t.ex. genom satsningar på god samhällsstyrning och rättsstatens principer, hållbar energi, klimatanpassning samt kort- och långsiktig stabilisering av krissituationer.
- WTO-stödet utgör en viktig komponent i det svenska engagemanget för fri och rättvis handel och för ett starkt, öppet, regelbaserat multilateralt handelssystem där låg- och medelinkomstländernas integration i den globala handeln är en viktig del. Det svenska stödet går en gemensam givarfond som syftar till att bistå låg- och medelinkomstländer med kapacitetsutveckling i handelsfrågor och till mer effektiva handelsprocedurer.

5.5.3 Verksamhet och resultat

Handel och ekonomisk integration

Fri och rättvis handel är ett kraftfullt verktyg för ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Sveriges stöd har syftat till att stärka låg- och medelinkomstländernas kapacitet att formulera, förhandla om och genomföra handelspolitik samt att delta i och dra nytta av en hållbar, inkluderande och jämställd handel. Arbetet har påverkats av en utmanande global handelssituation till följd av pandemin.

Genom stödet till WTO har Sverige bidragit till att låg- och medelinkomstländernas förmåga att förhandla och följa handelsavtal befasts och främjat mer effektiva handelsprocedurer för att stärka dessa länders integration i den globala handeln.

Via kärnstödet till Världsbanksgruppen har Sverige bland annat på västra Balkan bidragit till att introducera ny teknologi, vilket har resulterat i förbättrad infrastruktur och ökad koordinering vilket i sin tur har underlättat handeln i regionen. Sverige har också bidragit till att skapa en tullunion mellan Guatemala och Honduras. År 2020 hade unionen radikalt minskat tiden det tar att passera gränsen vilket har ökat handeln mellan länderna med uppskattningsvis sju procent.

AfDB bidrog med stöd av Sverige till att förbättra de fysiska förbindelserna i Afrika söder om Sahara, genom att bygga totalt 926 kilometer vägnät, varav merparten i låginkomstländer vilket gynnat ekonomisk integration och handelsmöjligheter.

Privatsektorutveckling, stärkande av näringsliv och affärsklimat

Ett dynamiskt, hållbart näringsliv och företagsklimat gynnar ekonomisk tillväxt, sysselsättning och inhemsk resursmobilisering. Sverige har på flera sätt bidragit till insatser för stärkt näringsliv och ökad finansiell inkludering, även under covid-19-pandemin. Genom Världsbanksgruppen bidrog Sverige till att utvidga det finansiella systemet i Mexiko, särskilt i områden där traditionella banker haft svag eller ingen närvaro. Över 150 000 lån och krediter har gått till småskaliga företag på den mexikanska landsbygden, med särskilt fokus på kvinnliga företagare och marginaliserade områden.

Sverige har via stödet till AfDB bland annat bidragit till att 240 000 små och medelstora företag (med särskilt fokus på kvinnliga och unga

företagare) fick ekonomiskt stöd under 2020. Runt 7 700 små- och medelstora företagare har också fått tillgång till finansiella tjänster Skr. 2021/22:236

Genom sitt kärnstöd till AsDB har Sverige bidragit till att covid-19-relaterat stöd totalt nått 4,4 miljoner små och medelstora företag, av vilka 1,4 miljoner leds av kvinnor. Stödet har bestått av lån och rådgivning till krisdrabbade företag.

Produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor

Att skapa fler arbetstillfällen med lön som går att försörja sig på (produktiv sysselsättning) och med rimliga arbetsvillkor är grundläggande för att stärka länken mellan ekonomisk tillväxt, minskad fattigdom och inkluderande ekonomisk utveckling. Globala regler på arbetsmarknaden är viktiga för att säkra mänskliga rättigheter i arbetslivet men också för att främja en fri och rättvis handel.

Sverige driver om att inkludera arbetsmiljö i ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet (1998). Främjandet av produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor har bedrivits parallellt med att öka tillgången till grundläggande sociala förmåner och rättigheter. Sverige har verkat för att ILO:s medlemsländer ska ratificera organisationens åtta grundläggande konventioner, såsom de om organisationsrätten och om avskaffande av barnarbete. Från 2019 till september 2021 hade tolv nya ratifikationer av konventionerna registrerats, bl.a. av Sudan, Vietnam och Eritrea. Svenskt multi-bi-stöd har bland annat bidragit till ett verktyg för nationell arbetsmarknadsanalys som har tillämpats i El Salvador, Kenya och Etiopien.

Inom Världsbanksgruppen har Sverige bidragit till att sysselsättningsfrågor är en av fem tematiska prioriteringar ramen för IDA. Mellan juli 2017 och juni 2021 bidrog Världsbanksgruppen, genom IDA, till att 42,2 miljoner människor nåddes av insatser med fokus på sysselsättning. AsDB bidrog med svenskt stöd bland annat till 1,75 miljoner nya arbetstillfällen i Asien. I Indien har AsDB genom utbyggnad av vägnät mellan 1 800 byar förbättrat tillgången till arbetstillfällen, inklusive för närmare 200 000 kvinnor.

Sociala trygghetssystem och intern resursmobilisering

Sociala trygghetssystem fyller en central funktion för en mer jämlik och jämställd fördelning av välstånd och är ett effektivt verktyg för fattigdomsminskning. Skatteintäkter är grunden för att bygga och långsiktigt finansiera ett fungerande samhälle.

UNDP har under perioden 2019–2020 bistått 82 länder att bygga upp program för social trygghet eller utöka sociala trygghetssystem. Tekniskt stöd från UNDP bidrog exempelvis till Kambodjas första offentliga kontantöverföringar till 670 000 hushåll som lever i fattigdom och i Jemen skapades över 10 miljoner tillfälliga arbeten. Sveriges stöd till UNDP har också bidragit till att organisationen har utvecklat sitt policyarbete inom social trygghet.

Världsbanksgruppen har bidragit till att etablera Mellanöstern och Nordafrikas största socialt trygghetsprogram, bl.a. i Egypten. Under 2020

omfattade programmet åtta miljoner personer, varav 74 procent kvinnor. Av de som fick stöd var 67 procent från marginaliserade grupper.

Sida har genom Världsbanksgruppen gett stöd till en givargemensam fond i Moçambique med syfte att stödja och sedermera utveckla det nationella sociala trygghetssystemet och stärka myndigheters kapacitet att förmedla stöd. Cirka 100 000 personer har tagit emot kontantstöd, varav 6 000 genom digitala lösningar. Kontantstöd har också nått ca 120 000 personer genom offentliga arbeten.

Sverige har via stöd till Världsbanksgruppen bidragit till effektivisering och modernisering av Serbiens skattesystem. Genom Sida har Sverige också stött OECD:s program kring skattefrågor där 66 låg- och medelinkomstländer ingår. Initiativet ”skatteinspektörer utan gränser” genomfördes och utvidgades år 2020, vilket varit direkt bidragande till ökade skatteintäkter på cirka 15 miljarder kronor.

Lantbruk och tryggad livsmedelsförsörjning

De flesta människor som lever i fattigdom finns på landsbygden och försörjer sig på jordbruk eller fiske.

Sverige har genom AfDB:s program Feed Africa bidragit till att 16,4 miljoner människor, varav åtta miljoner kvinnor, har gynnats av förbättrad jordbruksproduktivitet. Svenskt kärnstöd till IFAD har bidragit till att 1,7 miljoner människor, varav 60 procent kvinnor, har mottagit riktat stöd för förbättrad nutrition och livsmedelstrygghet. Stödet har också möjliggjort för 47 000 småbrukarhushåll att få tillgång till finansiella tjänster i Burundi. Genom stöd till Världsbanksgruppen har Sverige bland annat bidragit till att 7 200 familjer på landsbygden i Honduras har fått stöd för ökad produktivitet och stärkt samarbete mellan jordbrukare. Projektet har bidragit till att familjerna ökat sin genomsnittliga inkomst med 28 procent.

Under 2019 gav IFAD stöd till utveckling av finansiella tjänster på landsbygden till 131,7 miljoner människor, varav 47 procent kvinnor och 20 procent unga. Verksamheten har bidragit till stärkt ekonomisk egenmakt för kvinnor och unga lantbrukare, samt till stärkta produktionsnätverk och värdekedjor, t.ex. genom att 22 miljoner människor fick tillgång till finansiella tjänster och 1,7 miljoner människor, varav 60 procent kvinnor, fick riktat stöd för förbättrad nutrition och livsmedelstrygghet.

Sverige har även genom Sida gett stöd till en koalition mellan FAO och tre mindre organisationer som har bidragit till organisering av småbönder i fattigdom, både kvinnor och män, i kollektiv som i många fall utvecklats till företag. I Kenya har jordbrukare fått stöd för att inventera träd på sin mark, vilket bidragit till ökad marknadsinformation för köpare och stärkt jordbrukarnas kapacitet att förhandla marknadspriser.

5.6 Migration och utveckling

Drygt tre procent av jordens befolkning (281 miljoner människor, varav 146 miljoner män och 135 miljoner kvinnor) är internationella migranter. De allra flesta migrerar på grund av arbete och studier. De internationella migranterna bidrar till utveckling i både värdlandet och hemlandet och

höjer ofta sin egen levnadsstandard. Samtidigt leder konflikter, naturkatastrofer och klimatförändringar, samt ekonomiska kriser till att allt fler människor fortsätter att tvingas på flykt eller migrerar ofrivilligt.

Covid-19-pandemins effekter har särskilt drabbat flyktingar, internflyktingar och migranter samt förändrat förutsättningarna för migration och rörlighet. Covid-19-pandemin har begränsat många migranternas och flyktingars, särskilt kvinnors och flickors, tillgång till utbildning, försörjning, hälsovård, psykosocialt stöd och säkerhet. Flera av åtgärderna för att förhindra spridningen av covid-19 har också försvårat för flyktingar att nå säkerhet och skydd. Även om rörligheten har begränsats under pandemin så har antalet tvångsfördrivna fortsatt att öka (82 miljoner människor 2021), med den övervägande majoriteten (80 procent) i låg- och medelinkomstländer.

5.6.1 Sveriges prioriteringar

Inom ramen för arbetet med migration och utveckling verkar Sverige, genom kärnstöd och andra stöd till multilaterala organisationer för att stärka migranternas och flyktingars bidrag till utveckling, inte minst i återhämtningen och omställningen efter pandemin. Sverige verkar för att motverka negativa konsekvenser som kan följa av irreguljär migration och tvångsfördrivning, samt brister i återtagande och återvändande för att skapa förutsättningar för att de som väljer att migrera ska kunna göra det på ett säkert, ordnat och reglerat sätt, samt för att motverka grundorsaker till irreguljär migration och tvångsfördrivning. Sverige arbetar för att stärka samarbetsländernas förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar individens rättigheter, med särskilt fokus på kvinnor och flickor, samt som möjliggör ett effektivt och värdigt återvändande och återintegration. Dessutom verkar Sverige för genomförandet av de globala flykting- respektive migrationsramverken.

5.6.2 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa nio organisationer som regeringen ser som särskilt centrala för arbetet med migration:

- FAO arbetar med att komma till rätta med den ofrivilliga migrationens grundorsaker och är en viktig aktör när det gäller att förbättra livsvillkor och skapa alternativ till att migrera på grund av fattigdom och hunger samt öka möjligheterna att återvända.
- IFAD verkar för att stärka de som lever på landsbygden att ta sig ur fattigdom och på så sätt minska risken för påtvingad migration.
- ILO spelar som FN:s fackorgan för sysselsättning och arbetslivsfrågor en central roll för att stödja formella och informella migrantarbetarens rättigheter.
- IOM är en FN-relaterad organisation med 175 medlemsstater, vars huvudsakliga målsättning är att främja en ordnad och human hantering av internationell migration.

- UNDP arbetar aktivt med att integrera migranter och tvångsfördrivna i sin verksamhet. UNFPA arbetar för att migranter ska ha tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice samt för att möta de särskilda behov som kvinnor och flickor och andra sårbara flyktingar har.
- UNHCR har ett globalt mandat att leda och samordna internationella ansträngningar för att skydda flyktingar, bistå flyktingar och att verka för varaktiga lösningar av flyktingsituationer.
- UNRWA:s mandat är att bistå och skydda de flyktingar som flytt sina hem som en följd av de arabisk-israeliska konflikterna 1948 och 1967 samt deras ättlingar. Totalt omfattas ca 5,7 miljoner flyktingar av mandatet.
- Världsbanksgruppen är viktig även på migrationsområdet, både genom sitt arbete förekonomisk och social utveckling och för informations och kunskapsspridning.
- WFP är världens största humanitära organisation och har som främsta mål att bistå med humanitär livsmedelsassistans i kriser och katastrofer, men bedriver genom sitt mandat också utvecklingsinriktat livsmedelsbistånd.

5.6.3 Verksamhet och resultat

Tillvaratagande av migrationens positiva effekter på utveckling

Svenskt stöd har bidragit till stärkta rättigheter för arbetskraftsmigranter och ökade försörjningsmöjligheter för människor som lever i fattigdom, inklusive flyktingar. Ökad ekonomisk inkludering, liksom främjande av remitteringar och diasporagruppernas frivilliga bidrag till utveckling, har skapat bättre förutsättningar för migranter och flyktingar att bidra till utveckling.

Svenskt kärnstöd till Världsbanksgruppen har, tillsammans med kontinuerligt påverkansarbete, bidragit till ett stärkt arbete med rådgivning, uppföljning av migrationsflöden och utveckling av indikatorer för genomförandet av migrationsrelaterade mål i Agenda 2030. Detta kärnstöd har även främjat social och ekonomisk inkludering av totalt sex miljoner flyktingar i 14 länder. Till exempel har 350 000 barn till Rohingya-flyktingar från Myanmar fått grundläggande utbildning i Bangladesh. Ett 90-tal skolbyggnader har byggts i östra Uganda för att förbättra migranternas tillgång till grundläggande sociala tjänster och insatser med samma syfte har genomförts i Colombia. Världsbanksgruppen har vidare genererat kunskap om samt att underlättat för remitteringar

Genom stöd till FAO har Sverige bidragit till organisationens arbete med remitteringar, diasporaengagemang och cirkulär migration, vilket bland annat syftar till att skapa länkar mellan landsbygd och urbana områden samt att säkerställa migrantarbetares rättigheter.

IFAD:s facilitet för remitteringar bistår människor som lever i fattigdom på landsbygden att bättre utnyttja de pengar som migranter skickar hem. Sverige har genom Sida under perioden 2020–2023 finansierat facilitetens verksamhet med totalt 40 miljoner kronor för att säkerställa att de krympande remitteringarna används effektivt och bidrar till en hållbar ekonomisk utveckling.

Svenskt stöd till ILO har stärkt respekten för arbetskraftsmigranternas rättigheter och förbättrade försörjningsmöjligheter för människor som lever i fattigdom, inklusive flyktingar, i Mellanöstern och Nordafrika. En ILO-insats inom ramen för Syrienkrisen har etablerat sysselsättningsprogram riktade till flyktingar och värdsamhällen, för att stärka social och ekonomisk stabilitet i berörda länder. Programmet har bland annat resulterat i att 100 000 arbetstillstånd har utfärdats till flyktingar i Jordanien.

Genom Sveriges stöd till IOM och programmet Migration For Development in Africa har diasporaexperter placerats vid olika institutioner i Somalia, vilket möjliggjort överföring av värderingar, kunskap och kontaktnät (s.k. sociala och politiska remitteringar).

Åtgärder mot grundorsaker till irreguljär migration och tvångsfördrivning

Sverige har verkat för att motverka grundorsaker till irreguljär migration och tvångsfördrivning genom att stärka motståndskraften för människor som lever i fattigdom, inklusive i flyktingmottagande samhällen, samt genom att öka länders kapacitet att förebygga kriser, konflikter och katastrofer. Sverige har också bidragit till att rädda liv, lindra nöd, skydda och ge assistans till flyktingar, internt fördrivna personer och migranter i utsatthet, vilket i sin tur kan motverka ytterligare ofrivillig migration. Dessutom har Sverige bidragit till att öka motståndskraften under och i återhämtningen av covid-19-pandemin.

Ett exempel är svenskt stöd till FAO som har bidragit till att främja motståndskraft och levnadsvillkor kopplat till lantbruk, säkra tryggad livsmedelsförsörjning, motverka climateffekter samt förhindra konflikter om tillgången på naturresurser. Exempelvis bidrog Sverige genom sitt stöd till FAO till att under 2020 mildra effekterna av och stoppa en omfattande gräshoppss invasion i Afrika, vilket i förlängningen har bidragit till att i den regionen minska risken för ofrivillig och irreguljär migration.

IFAD arbetar indirekt med att motverka irreguljär migration genom att integrera unga och utsatta befolkningsgrupper. 22 procent av IFAD:s 128 miljoner direkta förmånstagare under 2020 var unga.

Sverige har genom sitt kärnstöd till UNDP bidragit till att motverka grundorsaker till irreguljär migration och tvångsfördrivning, bl.a. genom program för förebyggande av katastrofer, bättre samhällsstyrning, klimat, energi och jämställdhet.

Genom svenskt kärnstöd har UNRWA bättre kunnat tillgodose Palestinaflyktingarnas rättigheter och humanitära behov i Palestina, Jordanien, Syrien och Libanon. Organisationen har arbetat med fattigdomsbekämpning och försörjningsstöd som bidragit till stärkta förutsättningar för en fredligare utveckling i en mycket orolig region.

Säkerställande av migranternas och flyktingarnas åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Som en av de främsta kärnstödsgivarna till UNHCR har Sverige bidragit till att tiotals miljoner flyktingar och internt fördrivna personer har nåtts av livräddande insatser, skydd för mänskliga rättigheter samt förbättrade

framtidsmöjligheter och tillgång till varaktiga lösningar. Sverige har via IOM och UNHCR t.ex. bidragit till användning av gas- och energisnåla spisar i Bangladesh, vilket i kombination med skogsplantering har lett till minskad luftförorening i hemmen, minskad tidsåtgång för matlagning, förbättrad hushållsekonomi samt minskade risker för trakasserier vid inhämtning av ved och därigenom förbättrat livssituationen för flyktingarna, och då i synnerhet för kvinnor.

Genom svenskt kärnstöd till UNDP har Sverige bidragit till att över tre miljoner människor på flykt under 2019–2020 åtnjöt förbättrade politiska, rättsliga och sociala förhållanden. Samma år bidrog investeringar i bättre samhällsstyrning och krisförebyggande till att bistå 850 000 flyktingar från Syrien som befann sig i grannländerna. Över 3 000 syriska flyktingar har fått arbete i Turkiet genom UNDP:s insatser.

Genom kärnstödet till IOM har Sverige bl.a. bidragit till att organisationen har kunnat fortsätta utveckla sitt arbete med att skydda migrantarbetares rättigheter genom att mobilisera regeringar och icke-statliga aktörer att leva upp till standarder för etisk rekrytering.

Sverige har bidragit till UNFPA:s verksamhet på migrationsområdet, inklusive verksamhet med anledning av covid-19-pandemin, vilken möjliggjort att 2,5 miljoner migranter, flyktingar och internflyktingar har fått tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice. UNFPA har verkat mot diskriminering av och våld mot migranter, särskilt kvinnor och unga, mot skadliga sedvänjor såsom barn- och tvångsäktenskap och mot människohandel och gett stöd till offren. UNFPA har gett tekniskt stöd vid insamling av migrationsstatistik och bidragit till att sexuell och reproduktiv hälsa i nationella migrationsplaner.

Sverige har genom Unicef bl.a. var del av att skapa förutsättningar för att mer än 2,3 miljoner barn som antingen var migranter, flyktingar eller återvändare har fått distansundervisning.

År 2020 tillhandahöll UNRWA grundskoleutbildning för mer än en halv miljon flickor och pojkar (50 procent vardera), samt primärhälsovård för cirka 2,8 miljoner flyktingar. Kontantstöd, mat och annan typ av nödhjälp distribuerades till fler än 1,5 miljoner sårbara flyktingar framför allt i Gaza och i Syrien. UNRWA har även genomfört aktiviteter för att motverka sexuellt och könsbaserat våld och för att stödja flyktingar som har utsatts.

WFP har med bland annat svenskt kärnstödsett till så att 26 miljoner internflyktingar och flyktingar under fått livsmedelsstöd under 2019. Under 2020 fick 19,6 miljoner internflyktingar, 11 miljoner flyktingar och 2,5 miljoner återvändande livsmedelsstöd. Svenskt kärnstöd till WFP har bidragit till att öka flyktingars förutsättningar för självförsörjning i bl.a. Jordanien, Kamerun, Mauretanien, Mocambique, Rwanda, Uganda och Zambia.

Stärkta förutsättningar för säker, ordnad och reglerad migration

Sverige har bidragit till genomförandet av de två globala ramverken för migranter respektive flyktingar som antogs i december 2018 och som bidrar till förbättrade förutsättningar för ett stärkt globalt samarbete mellan ursprungs-, transit- och destinationsländer, bättre ansvarsfördelning och förbättrat internationellt samarbete i migrations- och flyktingsituationer.

Sveriges kärnströd till IOM har stärkt organisationens kapacitet att samordna FN:s migrationsnätverk för genomförandet av migrationsramverket. IOM har även bistått medlemsstater som efterfrågat FN:s ströd för effektiv migrationshantering. Sida har genom IOM bidragit till ökad kunskap om migrationsmönster, bättre planering av åtgärder för migranter som drabbats av pandemin samt förbättrad hantering av irreguljär migration i flera länder i Afrika.

I östra Afrika har Sverige genom IOM och ett regionalt samarbetsorgan bidragit till förbättrade förutsättningar för flyktingmottagandet och till migranternas sjukvård och ökade kunskap om smittspridning. IOM har också verkat för att skydda de migrationskorridorerna som används av herdarna vars näring har påverkats av klimatförändringar och miljöförstörelse.

Sida har inom ramen för sitt multi-bi-ströd bidragit med en insats för att lindra effekterna av covid-19-pandemin för migranter och flyktingar på Afrikas horn och i södra Afrika. Data samlades in för att ge underlag kring smittspridning och för planering av åtgärder. Tjänstepersoner vid gränsstationer och socialarbetare i sex länder utbildades, kommunikationsmaterial om covid-19 distribuerades och gränsstationer utrustades för handtvätt, provtagning etc.

Den UNDP-ledda stabiliseringsfonden har med bl.a. svensk finansiering bidragit till att sammantaget 4,7 miljoner internflyktingar i Irak har kunnat återvända till sina ursprungsområden.

Sverige har genom partnerskapet med UNHCR verkat för att öka den globala vidarebosättningen, inte minst inom ramen för det globala flyktingramverket och genomförandet av UNHCR:s treårsstrategi på området.

5.7 Jämlik hälsa inklusive SRHR

Hälsoutvecklingen i världen har under flera år följt en positiv trend. Fler människor lever längre och friskare liv. Den globala sjukdomsördan (ett mått på både sjukdom och förtida död) domineras av så kallade icke-smittsamma sjukdomar som hjärt-kärlsjukdom, cancer, diabetes och kronisk lungsjukdom – även i låg- och medelinkomstländer. Smittsamma sjukdomar och mödra- och barnadödligheten fortsätter dock att orsaka en betydande sjukdomsörda i många länder, främst i låg- och medelinkomstländer. Samtidigt ökar förekomsten av hälsoohot relaterade till exempelvis miljö- och klimatförändringar och behandlingsresistenta infektioner (AMR). Det finns också stora ojämlikheter både mellan och inom länder.

Covid-19-pandemin har påverkat lägesbilden negativt. Pandemin medförde två miljoner rapporterade dödsfall bara under 2020, men det har uppskattats att den verkliga överdödligheten var över dubbelt så hög. Pandemin har haft en lång rad konsekvenser för människors hälsa – genom sjukdom, försämrade livsvillkor, försämrad tillgång till hälso- och sjukvård, stress och oro med mera. Människor som lever i fattigdom eller som utsätts för diskriminering har påverkats särskilt hårt.

Pandemin har belyst vikten av ett mer effektivt och samordnat internationellt system för beredskap och hantering av hälsoohot och för en

mer solidarisk och effektiv respons. Under 2020 lyftes frågan om global hälsosäkerhet på dagordningen för FN:s säkerhetsråd för första gången.

Vad gäller SRHR kan både positiva och negativa tendenser noteras sedan 2019. Genom aktivt påverkansarbete och finansiella stöd har Sverige kunnat bidra till lagstiftnings- och policyframsteg samt ökad tillgång till SRHR-tjänster och därigenom bland annat förhindrat mödradödlighet, oavsiktliga graviditeter och könsrelaterat våld. Motståndet mot abort, sexualundervisning och kvinnors, flickors och hbtqi-personers rättigheter finns dock kvar och i många länder har motståndet till och med stärkts. Därtill har den globala tillgången till SRHR-tjänster påverkats mycket negativt av pandemin, vilket Sverige bidragit till att motverka.

5.7.1 Svenska mål och prioriteringar

Sveriges arbete på hälsoområdet utgår ifrån principen om bästa uppnåeliga hälsa som en mänsklig rättighet. Prioriteringarna kan sammanfattas under tre rubriker:

1. förebyggande och hantering av globala hälsohot som pandemier, klimatrelaterade hälsohot och AMR,
2. allmän tillgång till hälso- och sjukvård inklusive stärkta hälso- och sjukvårdssystem, med särskilt fokus på kvinnor, barn och unga, och
3. samhällen som möjliggör bästa möjliga hälsa, inklusive genom fattigdomsbekämpning och utbildning, tillgång till, rent vatten, sanitet och hygien samt tillräckligt säker och näringsriktig mat.

Arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är en särskilt prioriterad fråga. Andra viktiga frågor är arbetet mot hiv och aids samt de icke-smittsamma sjukdomarna.

5.7.2 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa sju organisationer som regeringen ser som särskilt centrala på hälsoområdet:

- WHO är FN:s specialiserade organ för hälsa med en framför allt teknisk och normativ roll för att bidra till att alla människor uppnår bästa möjliga hälsa.
- Globala fondens mandat är att bidra till förebyggande och behandling av hiv och aids, tuberkulos och malaria och att stärka nationella hälso-system. Fonden verkar framför allt i låg- och lägre medelinkomstländer i Afrika och Asien med hög sjukdomsborða. Hälften av fondens stöd (det mot hiv och aids) klassificeras som bidrag till SRHR och fonden driver och försvarar rättighetsfrågor, som bl.a. hbtqi-personers rätt till hälsa och SRHR. Sverige har länge drivit frågan att Globala fondens investeringar ska bidra till att stärka nationella hälso- och sjukvårdssystem bortom de tre sjukdomarna. Under covid-19-pandemin har det visat sig att dessa investeringar har givit resultat då Globala fondens stöd har bidragit till att förbättra länders förutsättningar att hantera pandemin.

- Gavis främsta mål är att rädda barns liv och skydda människors hälsa genom att förbättra tillgången till vacciner, med fokus på låginkomstländer. År 2020 upprättades Covax-faciliteten inom ramen för Gavis organisation, i syfte att säkerställa global jämlik tillgång till vacciner. Covax samlar efterfrågan och upphandlar vacciner mot covid-19 med särskilt fokus på 92 låg- och lägre medelinkomstländer. Under 2020–2021 var Sverige, sett till befolkningsmängd en av de absolut största finansörerna av Covax-mekanismen, med ett stöd på totalt 2,45 miljarder kronor.
- UNFPA arbetar med att genomföra och följa upp handlingsprogrammet från FN:s konferens om befolkning och utveckling (International Conference on Population and Development, ICPD) i Kairo 1994, den s.k. Kairoagendan. Dess målsättningar är universell tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa, förverkligande av reproduktiva rättigheter och minskad mödradödlighet, samt förbättrade liv för kvinnor och ungdomar, genom ökat självbestämmande, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- UNAIDS är FN:s specialiserade organ för hiv- och aidsfrågor och verkar på global nivå tillsammans med andra organisationer för att skapa samstämmiga strategier och policyer, bidra till kapacitetsutveckling och ge politiskt och socialt stöd i arbetet mot hiv och aids.

5.7.3 Verksamhet och resultat

Förebyggande och hantering av hälsohot och katastrofsituationer

Sverige har bidragit kraftfullt till den globala responsen mot covid-19, dels genom stora kärnstöd som möjliggjort för partnerorganisationer att snabbt ställa om och hantera pandemin och dess konsekvenser, dels genom en rad specifika insatser för att bl.a. bidra till global vaccintillgång. Arbetet med att förebygga och hantera hälsohot och katastrofsituationer var även en högt prioriterad fråga för Sverige redan innan covid-19-pandemin. Under 2020 accelererade arbetet med fokus på den direkta bekämpningen av viruset samt dess indirekta konsekvenser för hälsosystem och samhällen. Det är dock viktigt att betona att Sveriges långsiktiga arbete inom bl.a. stärkande av hälsosystem, förbättrad tillgång till vatten och sanitet samt fattigdomsbekämpning och ett förstärkt samarbete mellan miljö- och klimat, djurhälsa och människors hälsa (s.k. one health) är viktiga byggstenar både för hanteringen av covid-19-pandemin och motståndskraft mot framtida pandemier.

Sveriges bidrag till hanteringen av pandemin har bestått av två delar: kärnstöd till flera nyckelorganisationer i pandemihanteringen samt specifika, riktade insatser. Sveriges omfattande kärnstöd till bl.a. Globala fonden, WHO, UNFPA, Unicef och Gavi har bidragit till att lägga grunden för många insatser och möjliggjorde för organisationerna att snabbt ställa om när pandemin slog till. Under 2020 bidrog Sverige dessutom med drygt 1,9 miljarder kronor i specifika covid-19-relaterade stöd, där mottagare var Gavi, Globala fonden, WHO, UNFPA, Unicef samt katastroffonder inom FN. Covid-19-pandemin påverkade samtidigt Gavis ordinarie arbete med

rutinvaccinationer vilket ledde till ett intensifierat arbete för att upprätthålla verksamheten.

Sverige har även varit pådrivande för utvecklingen av det internationella systemet inom hälsa, för ett mer samordnat och effektivt system för framtida pandemiberedskap och hantering liksom för att befintliga regler rörande hälsosäkerhet ska följas fullt ut.

Under 2019 medverkade Sverige i FN:s samordningsgrupp mot AMR och bidrog till framtagandet av globala prioriteringar och rekommendationer för ett förstärkt arbete mot AMR. För att stödja genomförandet av dessa rekommendationer har de tre organisationerna WHO, FAO och Världsgesamheten för djurhälsa (OIE) upprättat den givargemensamma fonden Multipartner Trust Fund on AMR, administrerad av UNDP, som Sverige har bidragit till och som stärkt genomförandet av nationella åtgärdsplaner mot AMR i ett tiotal låg- och medelinkomstländer. Sverige bidrog 2020 till etablerandet av en global ledarskapsgrupp om AMR som syftar till ett större politiskt ansvarstagande för AMR-frågan.

Människors överlevnad och hälsa i krig- och katastrofsituationer utgjorde viktiga delar av det humanitära multilaterala biståndet, och under 2019 bidrog svenskt stöd genom WHO till att mer än 590 000 personer i Syrien fick tillgång till primärhälsovård, mer avancerad vård samt psykosocialt stöd. Viktiga multilaterala humanitära partners inom hälsa har varit Unicef, UNRWA och UNHCR där samtliga har arbetat med psykisk ohälsa och psykosocialt stöd. En stor andel av arbetet riktades till kvinnor som utsatts för sexuellt våld.

Starka nationella hälsosystem och grundläggande service

Effektiva, tillgängliga och motståndskraftiga hälso- och sjukvårdssystem som kan leverera hälso- och sjukvård av god kvalitet utifrån människors behov utan att medföra ekonomiska svårigheter är en förutsättning för att uppnå goda hälsoreultat, förebygga sjukdom och främja hälsosamma liv. En fungerande hälso- och sjukvård är också en viktig samhällsfunktion som kan bidra till stabilitet och tillit i samhället samt ekonomisk utveckling.

Utvecklingen för en förbättrad och jämlik tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård, med fokus på kvinnor, barn och unga, gick under 2019 framåt. Den fick positiv draghjälp i och med antagandet i FN:s generalförsamling av den politiska deklARATIONEN om allmän tillgång till hälso- och sjukvård, där Sverige bidrog till att SRHR inkluderades. DeklARATIONEN medför ett stärkt politiskt åtagande att uppnå de hälsorelaterade målen i Agenda 2030, med uppföljning av arbetet i WHO och i ett särskilt högnivåmöte i FN:s generalförsamling under 2023.

WHO presenterade år 2020 ett verktyg i syfte att erbjuda länderna vägledning för hur man på nationell nivå kan nå det globala hållbarhets delmålet 3.8 om allmän hälso- och sjukvård för alla.

Gavi har med stöd av bl.a. Sverige investerat i hälsosystem i sina samarbetsländer i syfte att möjliggöra hållbar och effektiv vaccinering. Exempel är investeringar i logistik för kylkedjan för vacciner, system för information och data, verksamhet för att öka efterfrågan av vacciner och breddat partnerskap med privata aktörer och civilsamhället. Däremot syns

negativa effekter av covid-19-pandemin genom minskad täckning av vissa vacciner och integrerade tjänster som drabbar barnhälsan negativt.

Trots tidigare års framsteg att minska sjukdomsspridning så rapporterade Globala fonden under 2019 om en oroväckande vändning i utvecklingen med ökande antal smittade i de tre sjukdomarna (aids, tuberkulos och malaria). År 2020 dominerades Globala fondens arbete av att upprätthålla befintlig verksamhet och samtidigt motverka undanträngningseffekter av pandemin. Globala fonden möjliggjorde med bl.a. svenskt stöd till att 9,9 miljoner människor nåddes av förebyggande åtgärder mot hiv, att 5,7 miljoner nåddes av behandling mot tuberkulos, och att 11 miljoner gravida kvinnor fick förebyggande behandling mot malaria.

Sverige har bidragit till Unicefs arbete för att hantera konsekvenserna av pandemin, främst för att säkerställa tillgång till nödvändig hälsovård, förbättra mödravård och vård för nyfödda och förbättra tillgång till vatten och sanitet. Unicefs arbete har bidragit till att säkerställa grundläggande läkemedel, förbättra mödra- och barnhälsovård, ökat tillgången till rent vatten, sanitet och hygien samt stärkt sociala trygghetssystem.

Samhällen som möjliggör bästa möjliga hälsa

Covid-19-pandemin har utgjort en stark påminnelse om kopplingen mellan hälsa och så gott som alla andra samhällssektorer. Eftersom hälsan avgörs av faktorer utanför hälso- och sjukvården är Sveriges arbete med bl.a. fattigdomsbekämpning och mot klimatkrisen viktiga också för hälsoutvecklingen i världen. Det görs även betydande riktade insatser som fokuserar på dessa kopplingar.

Sverige stod till exempel 2019 värd för det årliga Stockholm Food Forum om hur livsmedelssystemen kan bli mer hälsosamma och klimatvänliga – en fråga där inte minst multilaterala aktörer som Världsbanksgruppen och FN-systemet spelar viktiga roller. Under 2020 och 2021 har Sverige fortsatt engagera sig, bland annat genom stöd till WHO.

Sida stödjer sedan 2018 ett Unicef-program för ökad tillgång till rent vatten, sanitet och hygien. Stödet har bland annat bidragit till att 18,3 miljoner människor har fått tillgång till rent vatten, att 15,5 miljoner har fått tillgång till grundläggande sanitet. I Jemen har 7,2 miljoner människor fått tillgång till vatten, 3,8 miljoner till sanitet och 10 miljoner till hygieninsatser. Enligt Unicef hade dessa resultat inte varit möjliga utan det flexibla stödet från Sverige.

Medvetenhet om och tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Sverige har fortsatt sitt intensiva multilaterala engagemang för SRHR och för att förhindra mödradödlighet, oönskade graviditeter och osäkra aborter, genom ökad tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice, sexualundervisning och moderna preventivmedel. Stödet till SRHR har även bidragit till att bekämpa alla former av sexuellt och könsrelaterat våld, inklusive könsstympning och barn- och tvångsäktenskap. Det samlade svenska stödet för SRHR år 2020 uppgick till 3,2 miljarder

kronor, vilket motsvarade 6,1 procent av det samlade svenska biståndet. Inom det multilaterala biståndet har de viktigaste stöden varit till UNFPA, UNAIDS och Globala fonden. Även en del av stöden till Unicef, WHO och UN Women har bidragit till Sveriges arbete inom SRHR. Sverige har inom ramen för såväl FN:s normativa som operativa verksamhet samt genom arbetet i EU, drivit på frågan om SRHR. Firandet av 25-årsjubileet av Internationella konferensen om befolkning och utveckling år 2019 hade fokus på unga och resulterade i ett antal nationella politiska och finansiella åtaganden för regeringar och andra aktörer gällande SRHR.

Covid-19-pandemin medförde stora utmaningar och tillbakagång av uppnådda resultat och krävde snabb omställning och ökat samarbete av alla. Kontinuiteten i viktiga SRHR-tjänster under pandemin har varit en utmaning. Andelen säkra förlossningar sjönk och tillgången till SRHR-tjänster minskade. Sverige tillförde därför ett samlat stöd om 140 miljoner kronor under år 2020 för att motverka undanträngningseffekter av pandemin på livsviktig verksamhet kopplad till SRHR. Stödet kanaliserades genom Globala fonden (100 miljoner kronor) och WHO (40 miljoner kronor).

UNFPA har ett viktigt och omfattande SRHR-mandat och är en av de viktigaste kanalerna för Sveriges stöd. Sverige deltog under 2020–2021 aktivt i framtagandet av UNFPA:s nya strategiska plan för 2022–2025 och fick genomslag för tydliga jämställdhets-, rättighets- och klimatperspektiv, hälsosystemstärkande insatser samt stärkt fokus på ungdomar, humanitära- och konfliktsituationer och FN-reform.

Under 2020 kunde 41 miljoner kvinnor och unga få tillgång till sexuella och reproduktiva hälsotjänster med stöd från UNFPA, delvis finansierat av Sverige. År 2019 utbildades mer 12 500 barnmorskor och kvinnor i humanitära situationer fick tillgång till säker förlossningsvård. Flickor och unga har stått i fokus för verksamheten, bland annat genom skydd mot utsatthet för barn- och tvångsäktenskap. Under 2019 fick 4,2 miljoner marginaliserade flickor ta del av UNFPA:s livskunskapsprogram.

Sverige bidrog till att UNFPA och dess partners kunde ge över 640 000 kvinnor i humanitära situationer tillgång till sexuell och reproduktiv hälsoservice och att mer än en halv miljon kvinnor och flickor som varit utsatta för våld fick tillgång till psykosocialt stöd. I Syrien t.ex. har UNFPA samarbetat med WFP för att säkerställa att de elektroniska kuponger som används till livsmedel även ska ge tillgång till hygienprodukter. Stödet har nått 70 000 gravida och ammande kvinnor. UNFPA har haft en särskilt viktig roll under covid-19-pandemin då en tillbakagång för SRHR och bromsning av tillgång till preventivmedel rapporterades. UNFPA har som många andra organisationer utvecklat digitala lösningar för att ge vård på distans.

Under 2020 bidrog Sverige till Unicefs arbete för att stärka den professionella statusen hos lokala vårdgivare, en yrkesgrupp som framför allt består av kvinnor och som spelar en avgörande roll för att tillgodose marginaliserade samhällen med grundläggande hälsovård. Under 2020 erkände 25 av Unicefs programländer yrket i sina respektive hälsosystem. I Afghanistan kunde 3 500 lokala vårdgivare förse föräldrar och vårdgivare med information om vikten av hygien och social distansering, vaccinering och andra grundläggande hälsotjänster.

Sida har genom en givargemensam tematisk fond gett stöd i 21 länder till det preventiva arbetet för att eliminera mödra- och barndödlighet och säkerställa kvinnors och barns hälsa, överlevnad och rättigheter. Strategiska SRHR-insatser har gjorts för att inkludera abortvård och behandling av livmoderhalscancer.

Med Sidas stöd har UNFPA under de senaste åren bidragit till en minskning av mödradödligheten med hela 30 procent i Liberia, ett resultat av direkt program för kapacitetsuppbyggnad av institutioner för att hantera SRHR-behov, men även av intensivt dialogarbete mellan regering, multilaterala organisationer och givare, där Sverige varit tongivande.

UNAIDS har med bl.a. svenskt kärnstöd bidragit till ökad tillgång till antiretrovirala läkemedel som gjort det möjligt att undvika 12,1 miljoner AIDS-relaterade dödsfall sedan år 2010. Ungefär 690 000 liv gick förlorade på grund av aidsrelaterade sjukdomar år 2019 vilket var en 39 procentig minskning sedan år 2010.

5.8 Utbildning och forskning

Utbildning och forskning utgör separata men delvis sammanhängande områden inom svenskt utvecklingssamarbete, med högre utbildning som en brygga däremellan. Högre utbildning och kapacitet att bedriva forskning är en återspeglning av kvaliteten i primär- och sekundärutbildning. Samtidigt är kapacitet att bedriva forskning viktigt för att säkerställa god kvalitet i högre utbildning och övriga delar av utbildningssystemet, inte minst i att stärka kapaciteten hos lärare. I detta utgör högre utbildning en rekryteringsbas för unga forskare. Ur ett samhällsperspektiv främjas utbildningssystemets kvalitet, förmågan till kritiskt tänkande och innovation och, i förlängningen, en demokratisk utveckling.

5.8.1 Utbildning

Stora framsteg har gjorts de senaste årtiondena när det gäller att få fler barn att gå i skolan. En jämn tillgång till grundskoleutbildning mellan könen var i sikte trots stora regionala skillnader. Samtidigt gick 260 miljoner barn inte i skolan.

Covid-19-pandemin ändrade dock dramatiskt förutsättningarna för utbildning i världen där som mest 190 länder (april 2020) stängt sina skolor i olika grad. Mer än 1,5 miljarder barn och unga stod utan skolgång vilket slog hårdast mot de fattigaste och mest utsatta grupperna, inklusive flickor, elever med funktionsnedsättning samt barn och ungdomar i kris- och konfliktsituationer. Stängda skolor har också ökat risken framför allt för flickor att bli utsatta för våld och övergrepp.

Trots att flera länder har investerat i olika distanslösningar för att upprätthålla undervisningen, har det visat sig att den ofta lett till svaga studieresultat och inte kunnat ersätta ordinarie skolgång. Pandemin har förvärrat den globala lärandekrisen, illustrerad av att fler än hälften av eleverna i fjärde klass inte har grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna. Vidare bedöms den ekonomiska nedgången orsakad av

Skr. 2021/22:236 pandemin få stora effekter på finansieringen av utbildningssektorn i låg och medelinkomstländer som redan före pandemin var underfinansierad.

5.8.2 Sveriges mål och prioriteringar

Sveriges stöd till utbildning tar utgångspunkt i en helhetssyn på lärande med fokus på att stärka nationella utbildningssystem. Sverige verkar för en likvärdig och inkluderande utbildning av god kvalitet på samtliga nivåer från förskola genom hela livet. Stor vikt läggs på utbildning i konflikt- och postkonfliktsituationer och i humanitära kriser samt på flickors och kvinnors utbildning.

Det finns ett antal områden för stöd till utbildning där Sverige bedöms ha hög trovärdighet, erbjuda mervärde och göra skillnad, inte minst genom multilaterala organisationer. Dessa områden omfattar bland annat stöd till nationellt helhets- och systemstärkande, ökat fokus på jämställdhet och flickors utbildning, flyktingars och migranters rätt till utbildning, sex- och samlevnadsundervisning, sexuella rättigheter i skolan samt ökad integrering av hållbar utveckling i utbildning och lärande.

5.8.3 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa sex organisationer som regeringen ser som särskilt centrala på utbildningsområdet.

- Unesco har ett särskilt, övergripande uppdrag att samordna och stödja medlemsländernas genomförande av mål 4 om god utbildning för alla. Unescos arbete inom utbildning har som mål att stödja medlemsländer att utveckla och stärka utbildningssystem för en kvalitativ, inkluderande utbildning och livslångt lärande för alla.
- GPE, förvaltd av Världsbanksgruppen, är idag den största fonden inriktad på att stödja låg- och medelinkomstländer att stärka sina utbildningssystem. Sverige är genom Sida den nionde största givaren till GPE med ett årligt kärnstöd på 300 miljoner kronor (2021–2024). 75 procent av GPE:s medel fördelas till sviktande stater och konfliktdrabbade länder.
- Unicef har utbildning som sitt största av fyra prioriterade områden. Unicef arbetar med utveckling av inkluderande nationella utbildningssystem samt att säkerställa barns tillgång och tillgänglighet till grundskole- och gymnasieutbildning. Unicefs utbildningsstrategi (2019–2030) har ett särskilt fokus på utbildning och lärande för barn som hamnat utanför på grund av kön, funktionshinder, fattigdom, minoritetstillhörighet samt på barn som drabbats av kris och konflikt.
- Världsbanksgruppen är, med verksamhet i 80 länder, fortsatt den största finansören inom utbildning i låg- och medelinkomstländer. Världsbanksgruppens övergripande mål är att stärka utbildning och lärande utifrån ett antal fokusområden som spänner över samtliga nivåer - från inom förskola, grund- och gymnasieskola, yrkesutbildning och högre utbildning. Sverige har verkat för ett ökat fokus på utbildning vid påfyllnaden av IDA.

- Education Cannot Wait (ECW) är en fond förvaltd av Unicef. Som en relativt ny global fond har Sveriges icke-öronmärkta stöd möjliggjort att medel snabbt kunnat göras tillgängliga för utbildningsbehov vid nyligen uppkomna eller försummade kriser. ECW har som övergripande mål att till 2021 ha nått ut till 8 miljoner barn och ungdomar, såväl flickor som pojkar, bland annat från marginaliserade grupper i krissituationer.

5.8.4 Verksamhet och resultat

Stärkta, hållbara utbildningssystem

För att uppnå en likvärdig, inkluderande och jämställd utbildning och livslångt lärande av god kvalitet för alla krävs ett långsiktigt arbete för att stärka kapacitet att planera, genomföra och följa upp nationella utbildningsplaner och utbildningssystem. Flexibiliteten i Sveriges icke-öronmärkta stöd var viktigt för att Unesco, GPE, Unicef, Världsbanksgruppen m.fl. skulle kunna ställa om och erbjuda distanslösningar.

Sveriges mångåriga stöd till Unesco har bidragit till att stärka organisationens kapacitetsstärkande och normativa arbete inom utbildning inklusive samordningen för att stödja medlemsländer i genomförandet av mål 4 i Agenda 2030. Stödet har bidragit till att Unesco snabbt har kunnat anpassa sin verksamhet för att hantera effekterna av covid-19-pandemin på nationella utbildningssystem och sammanställa global statistik om skolstängningar och dess effekter. Sverige är den största bidragsgivaren till Unescos årliga Global Education Monitoring Report som ett centralt verktyg för uppföljning av global utbildningsstatistik för utbildningsmålet i Agenda 2030. På landnivå har Sverige bl.a. genom multi-bi-stöd till Unesco i Afghanistan bidragit till utveckling av läroplaner, lärarutbildning och att stärka landets högre utbildning. Detta har, tillsammans med andra stöd, inneburit att organisationer som Afghanistankommittén under 2019 och 2020 kunde upprätthålla sin utbildningsverksamhet, trots pandemin och den politiska situationen i landet.

Genom Världsbanksgruppen har Sverige bidragit till att bygga och stärka motståndskraft i länders utbildningssystem för att möta effekterna av pandemin och den förvärrade lärandekrisen. I detta har Världsbanksgruppen arbetat i ett konsortium med partners såsom Unicef, Unesco och OECD och mobiliserat stöd till nära 60 länder. Sverige har genom Världsbanksgruppen samtidigt bidragit till att finansiera mer än 145 pågående utbildningsprojekt på samtliga nivåer från förskola till högre utbildning. I samverkan med Unicef, Unesco och andra organisationer har Världsbanksgruppen ökat sitt stöd till distanslösningar kompletterat med insatser för att motverka undernäring för de barn som inte längre haft tillgång till skolmåltider.

Sverige har genom Sida bidragit till att stärka utbildningssystem och finansiera utbildningsplaner i GPE:s nära 70 partnerländer, inklusive en växande andel fragila och konfliktdrabbade länder. GPE har registrerat en ökad inhemsk finansiering där 68 procent av partnerländer avsätter minst 20 procent av den nationella budgeten till utbildning.

För att motverka de negativa effekterna av covid-19-pandemin på utbildningssystemen har GPE omfördelat resurser, 500 miljoner US dollar,

till distansutbildning samt åtgärder för att på ett säkert sätt kunna öppna skolorna igen.

Inom GPE har Sverige varit drivande för ett ökat landfokus och nationellt ägarskap samt varit ledande i att utveckla fondens jämställdhetspolicy. Det svenska stödet till och samverkan med GPE utgör en viktig plattform för att påverka globala utbildningsfrågor i dialog med partnerländer, bilaterala, regionala och multilaterala givare och organisationer, civilsamhälle, den privata sektorn m.fl.

Stärkta förutsättningar att fullgöra skolan och tillgodogöra sig kunskap

Fattigdom och humanitära kriser medför ofta många barn inte går i skolan och inte fullgör sin skolgång.

Unesco har konsekvent arbetat med ett rättighetsperspektiv inom utbildning och med stöd från Unesco reviderade 40 länder lagstiftning och riktlinjer för att omhänderta rätten till utbildning. Unescos CapED-program, som riktar sig till de länder som ligger längst från att nå mål 4 i Agenda 2030, gav bland annat stöd till 21 länder i genomförandet av särskilda utbildningsinsatser i enlighet med nationella handlingsplaner till följd av covid-19.

Genom stöd till Unicef bidrog Sverige till att 48 miljoner barn, som tidigare inte kunde gå i skolan, fick möjlighet att delta i tidigt lärande (förskola), grundskole- och gymnasieutbildning. Unicef:s stöd omfattade också distansundervisning för 2,3 miljoner barn i krisområden, migranter, flyktingar och återvändande. Detta har bl.a. varit möjligt genom Unicef:s Giga-initiativ som syftar till att förse elever, skolor och samhällen med internet. Initiativet har hittills nått 86 000 skolor och mer än 26 miljoner elever och lärare.

Det svenska stödet till GPE har bidragit till att cirka 25 miljoner fler barn än vad som annars hade varit fallet går i skolan, varav 48 procent flickor

Mot bakgrund av covid-19 och den förvärrade lärandekrisen har Världsbanksgruppen stärkt sitt stöd till utveckling av humankapital. Vid påfyllnadsförhandlingar till IDA har Sverige varit drivande för ökade investeringar i utbildning bl.a. genom ett projekt i 77 länder, med fokus på utbildning, hälsa och nutrition, i samverkan med bl.a. Unesco, Unicef och Bill & Melinda Gates Foundation

Genom stöd till GPE och fonden ECW har Sverige bidragit till utbildning i konflikt, post-konflikt och humanitära situationer. Genom stöd till ECW:s globala fond bidrog Sverige 2020 till att 2,6 miljoner elever, varav 40 procent flickor, i 34 länder kunde gå i skolan. Ett öronmärkt svenskt stöd till ECW:s program i Afghanistan bidrog vidare till att 190 000 flickor och pojkar på flykt har fick tillgång till utbildning de senaste två åren. Från starten 2016 har ECW bidragit till att utbildning möjliggjorts i mer än 30 humanitära kriser däribland Afghanistan, Syrien, Jemen, Etiopien och Venezuela.

Ökad kunskap om sex och samlevnad

Arbetet med sex- och samlevnadsundervisning och sexuella rättigheter i skolan är ett viktigt område som möter ökat motstånd.

Unesco har, tillsammans med fem andra FN-organ (Unicef, UNAIDS, UNFPA, UN Women och WHO), tagit fram riktlinjer, vägledningar och utbildningsmaterial för att integrera sex- och samlevnad i nationella läroplaner vilket under 2020 omfattade stöd till 80 länder. Sedan 2018 har 28 miljoner elever i 33 länder i Afrika söder om Sahara kunnat ta del av allsidig sexualundervisning, inklusive kunskap om SRHR, genom Unescos program Our Rights, Our Lives, Our Future.

Ökad kunskap om kroppen och sex- och samlevnad har i förlängningen bidragit till en minskad förekomst av tidiga och oönskade graviditeter, könsbaserat våld och barnäktenskap – alla tydliga hinder för skolgång och en likvärdig utbildning.

Förbättrad tillgång till rent vatten, sanitet och hygien i skolor

Tillgång till hälsa, nutrition, säkert vatten och hållbar sanitet och hygien i skolan är viktiga förutsättningar för att elever ska kunna tillgodogöra sig kunskap. Redan före pandemin saknade hälften av skolorna i Afrika söder om Sahara tillgång till vatten och en tredjedel av skolorna i östra och sydöstra Asien saknade toaletter och möjligheter till handtvätt.

Sverige har bidragit till påverkansarbete, kapacitetsutveckling och normativt stöd inom detta område genom bl.a. Unicef, Världsbanksgruppen och organisationen Water Aid. Detta har omfattat såväl direkta insatser för investeringar i skolor som stöd på lokal och nationell nivå för att främja förutsättningar att förbättra vatten, sanitet och hygien i skolan. Sveriges stöd till ECW har inkluderat tillhandahållande av säkert vatten och sanitet för att möjliggöra ett säkert återöppnande av skolor.

Sveriges stöd till Unicef har även bidragit till att nationella skolstrategier i ökande grad innehåller mål för menshälsa vilket nått ut till ca 20 000 skolor i nära 50 länder. Även Water Aid har bidragit till riktlinjer för menshälsa och toaletter som är bättre anpassade för flickor vilket har förbättrat flickors möjligheter till skolgång.

Ökad integrering av hållbar utveckling i utbildning och lärande

Utbildning är centralt för att skapa kunskap, beredskap och förmåga att kunna agera för en mer hållbar värld. Genom utbildning för hållbar utveckling får elever kunskap och färdigheter att t.ex. göra medvetna val kring hållbara livsstilar.

Unesco är en central aktör inom hållbarhet inom vetenskaps- och utbildningsområdet. Genom stödet till Unesco har Sverige bidragit till ökad kunskap, information och rådgivning om hur utbildning för hållbar utveckling kan integreras i läroplaner, i lärarutbildning och i hela lärandeprocessen. Unesco har tillsammans med andra organisationer genomfört ett globalt handlingsprogram som omfattar stöd till framtagande av nationella ramverk och kapacitetsutveckling av 2,2 miljoner lärare och lärarutbildare. Detta har möjliggjort för nära 38 miljoner elever i skola och yrkesutbildning i 152 länder att få kunskap om hållbar utveckling och bidra till att hitta nya lösningar.

Sverige har också bidragit till att stärka förmågan hos skolelever och elever i yrkesskolan att leva hållbart genom ett Sida-finansierat stöd med

5.8.5 Forskning

Genom forskning kan orsakerna till fattigdom och förtryck belysas och lösningar presenteras. Forskning bidrar till analytisk kompetens och kritiskt tänkande. En välinformerad samhällsdebatt är grundläggande för demokratisk utveckling och värnandet av mänskliga rättigheter. Forskning, innovation och ny kunskap är förutsättningar för hållbara samhällsliga institutioner samt för att genomföra Agenda 2030. Covid-19-pandemin har visat vikten av kunskap och forskning för hanteringen av globala utmaningar. Samtidigt ses en global trend där vetenskap och evidens ifrågasätts. Forskningskapaciteten i de minst utvecklade länderna är fortfarande mycket låg, inklusive ett lågt antal forskare och svaga forskningsstrukturer.

5.8.6 Sveriges mål och prioriteringar

Genom forskning och innovation kan lösningar på globala utmaningar tas fram. Sverige ska bidra dels till forskningsresultat av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling och deras genomslag i samhälle, dels till byggande av forskningskompetens. Sverige verkar för att forskare från låg- och medelinkomstländer får konkurrera på lika villkor om forskningsmedel internationellt samt för lokalt ägande, relevans och kompetensutveckling i låg- och medelinkomstländer. Inom multi-bi-stödet har Sida prioriterat stöd till underfinansierade forskningsområden såsom artificiell intelligens (AI), biologisk mångfald, livsmedelssäkerhet, AMR och humaniora.

5.8.7 Samarbetsorganisationer

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa organisationer som regeringen ser som särskilt centrala på forskningsområdet:

- WHO är en av de centrala samarbetsorganisationerna för svenskt forskningsstöd globalt. WHO bidrar med både forskning och normgivande arbete, bland annat inom SRHR och hälsosystem.
- Consultative Group for International Agricultural Research (CGIAR) är ett globalt partnerskap med 15 forskningsinstitut samordnade globalt under en finansieringsmekanism och flera forskningsprogram.
- Joint Programming Initiative on Antimicrobial Resistance är en global samarbetsplattform inom vilken 28 länder genomför utlysningar inom forskning.
- International Vaccine Institute finansierar forskning globalt av vacciner mot snäckfeber (bilharzia) och kolera och som nu även etablerar sitt Europakontor i Sverige.
- Forskningsinstitutet United Nations University World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER), med bas i

Helsingfors och ett globalt nätverk av specialister stödjer forskning inom utvecklingsekonomi.

- Bland svenska samarbetsorganisationer med ett bredare mandat och med starka forskningsprofiler kan nämnas Världsbanksgruppen, ILO och UNDP.

5.8.8 Verksamhet och resultat

Forskningsresultat och deras genomslag i samhället

Forskning ger resultat främst på lång sikt genom bland annat vetenskapliga publikationer och forskningens genomslag i innovation. Svenskt stöd har bland annat bidragit till nya metoder för mödravård, innovationer för insektsbekämpning och mer effektiva fiskodlingar.

Stärkta forskningsmiljöer och forskningskompetenser har även andra positiva effekter såsom stärkta förutsättningar för grundutbildning, samhällelig debatt och institutionsbyggande. Även grundforskning har en viktig plats inom forskningsstödet.

Covid-19-pandemin har bromsat och försenat många forskningsprojekt och utbyten. Dock har den ökade användningen av digital kommunikation haft vissa positiva effekter, inklusive att fler forskare har kunnat nå ut internationellt.

Sida har bidragit till tre WHO-baserade forskningsprogram om fattigdomsrelaterade infektionssjukdomar, sexuell och reproduktiv hälsa och hälsosystems respons mot covid-19.

Utvecklingsrelevant forskning med svenskt stöd pågår vid CGIAR:s institut om bl.a. foder för boskap, utveckling av regionala strategier för att minska risken för naturkatastrofer i Latinamerika och Karibien, förbättrad policy inom skogsjordbruk i Sydostasien och förbättrat och bioberikat utsäde, hybridmajs och utsäde av potatis. UNU-WIDER:s forskning har avhandlat områden såsom strukturomvandling, informell ekonomi, skattefrågor och inkomstojämlikhet. Vid årliga konferenser har UNU-WIDER samlat forskare i utvecklingsekonomi från hela världen för att utbyta forskningsresultat och lärdomar. Världsbanksgruppen bedriver omfattande forskning om fattigdomsmönster och ekonomisk utveckling till stöd för länder att fatta informerade beslut.

Världsbanksgruppens samfinansieringsfond Knowledge for Change Program har främjat forskning för fattigdomsminskning och möjliggjort medverkan av forskare från låginkomstländer. Världsbanksgruppens forskningsrapport Global Economic Prospects har undersökt global ekonomisk utveckling, framtidsutsikter och policyfrågor med fokus på tillväxtmarknader. Ett internetbaserat analysredskap har tagits fram där användare kan jämföra data mellan grupper och regioner i syfte att mäta och följa upp målet om minskad fattigdom och ökat välstånd. Under 2020 gav Sverige stöd till forskningsprojektet Women Business and the Law för kartläggning av könsdiskriminerande lagstiftning i 190 länder i syfte att ta bort lagstiftade hinder för kvinnors ekonomiska deltagande.

ILO har bedrivit forskning på arbetslivs- och arbetsmarknadsområdet för att främja policyrelevant kunskap för medlemsstaterna. Forskningen har täckt ett brett spektrum av frågor såsom arbetsförhållanden, klimatförändringar och global handel. ILO har också producerat flera

årliga rapporter såsom World Employment and Social Outlook och den akademiska tidskriften International Labour Review och publicerar kontinuerligt inom olika ämnesområden.

Inom UNHCR finns det så kallade Innovation Service som har initierat samarbete med forskarvärlden för att stärka den vetenskapliga grunden för UNHCR:s insatser och främja innovation inom humanitära insatser. UNHCR och Världsbanksgruppens gemensamma Joint Data Center i Köpenhamn har bidragit till forskning till grund för organisationernas programmering och policyarbete.

Forskning och innovation har använts inom WFP för att effektivisera insatserna, t.ex. för ökad livsmedelsproduktion, effektivare lösningar för att lagra skördar och bättre prisjämförelser.

Sveriges stöd till Globala fonden har även omfattat implementeringsforskning.

AfDB:s forskning och kunskapsgenerering har legat till grund för bankens evidensbaserade policyrådgivning för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i Afrika. AfDB:s forskningsrapport Creating Decent Jobs: Strategies, Policies, and Instruments (publicerad 2019) samlade några av världens ledande utvecklingsekonomer och erbjöd policyrekommendationer för hur arbetstillfällen med bra villkor kunde skapas. Den årliga rapporten African Economic Outlook har med ett särskilt tema varje år undersökt afrikanska länders makroekonomiska situation och lämnat prognoser för framtiden, vilka väglett AfDB:s insatser.

Inom Unicef har forskning en central plats, med samarbeten med flera universitet och oberoende institut. I september 2021 påbörjades etableringen av Unicefs huvudkontor för innovation i Stockholm. Även UNFPA har genomfört en bredd av aktiviteter inom forskning och innovation med bl.a. stöd till egen policyinriktad forskning, forskningssamarbeten, kapacitetsutveckling inom forskning, projektstöd och vetenskapliga konferenser. UNDP som har en central roll för tillämpad forskning inom global utvecklingspolicy har årligen producerat ett antal publikationer, inklusive Human Development Report.

Kapacitetsbyggande

Kapacitetsbyggande för forskning omfattar bl.a. tillgång till finansiering, utlysningar, konferenser, kurser, litteratur, laboratorier, hållbara arbetsplatser, främjandet av normer såsom jämställdhet och akademisk frihet liksom kompetenser för vetenskaplig kommunikation. Sidas globala och regionala stöd går mestadels till forskningsprojekt, men en del av stödet till globala aktörer såsom WHO och CGIAR verkar också för stärkt forskningskapacitet. I dialog med partners har Sverige särskilt lyft fram kvinnors roll inom forskningen, liksom vikten av att forskare från låg- och lägre medelinkomstländer kan konkurrera på samma villkor vid internationella utlysningar.

Ett exempel på en kapacitetsstärkande insats är tillgången till avancerad laboratorieutrustning och handledning som getts till afrikanska forskare genom CGIAR-institutet Biosciences Eastern and Central Africa vid International Livestock Research Institute i Nairobi.

Svenskt stöd till Special Programme for Research and Training in Tropical Diseases (TDR) har bidragit till att utbilda mer än 6000 personer.

Stöd till UNU-WIDER bidrar till forskningsanslag, resurser för gästforskare, praktikantplatser/trainee-positioner vid landprogram i t.ex. Mocambique och Sydafrika, liksom till kurser och konferenser.

Svenskt stöd genom Unesco har bidragit till att stärka sårbara system för vetenskap, teknologi och innovation i Ghana, Sierra Leone, Burundi, Tanzania, Moçambique och Zimbabwe.

Jämställdhet inom forskning globalt har stärkts kontinuerligt, men långsamt. Sverige har t.ex. genom Unesco-programmet Organisation for Women in Science Development bidragit till att främja kvinnliga forskare inom naturvetenskap, ingenjörsvetenskap och informationsteknologi i låginkomstländer.

5.9 Humanitärt bistånd

I början av 2020 uppskattade FN att närmare 170 miljoner människor var i behov av humanitärt stöd. Under 2021 har siffran vuxit till 251 miljoner människor, vilket är en fördubbling jämfört med 2019. Trenden visar inga tecken på att avstanna. Väpnade konflikter är den främsta orsaken till de ökade behoven, men även klimatförändringar som leder till extrema väderförhållanden ökar människors sårbarhet inklusive en otrygg livsmedelsförsörjning. År 2020 beräknades 155 miljoner människor vara drabbade av akut hunger och 28 miljoner människor drabbade av svält. Siffrorna har därefter stigit kraftigt. Covid-19-pandemin har bidragit till en kraftig ökning av antal människor i behov av humanitärt bistånd. Strömmarna av flyktingar och internflyktingar ökar stadigt. Barn och kvinnor är särskilt utsatta i humanitära kriser.

Den humanitära finansieringen har inte ökat i samma takt som behoven. De senaste åren har endast drygt 50 procent av de globala humanitära behoven kunnat finansieras.

Utdragna kriser, som i Demokratiska republiken Kongo, Syrien, Jemen och Somalia och snabbt förvärrade kriser, som i Afghanistan, Etiopien, Sahel-länderna och Venezuela, har ställt höga krav på humanitära aktörer med relativt sett än mer begränsade resurser. Utvecklingen förvärras av fortsatt brist på respekt för internationell humanitär rätt och andra skyddsnormer. Civila är allt oftare offer i konflikter och humanitära tillträdet hindras i allt större utsträckning.

5.9.1 Sveriges mål och prioriteringar

Det övergripande målet med Sveriges humanitära bistånd är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet till förmån för nödlidande människor som har utsatts för, eller står under hot att utsättas för väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra katastrofliknande förhållanden. Sveriges humanitära bistånd utgår från globala humanitära behov och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, oberoende och opartiskhet. Det normativa ramverket för humanitärt bistånd innebär den internationella humanitära rätten och de humanitära principerna. Sverige verkar även för att göra det humanitära biståndet mer effektivt, transparent och inkluderande.

Sverige verkar både för att tillgodose skydd och assistans för krisdrabbade människor samt ökad kapacitet och effektivitet i det humanitära systemet.

5.9.2 Sveriges partnerorganisation

I det följande redovisas resultat av Sveriges stöd till dessa sex organisationer som är särskilt viktiga partners i genomförandet av det humanitära biståndet:

- WFP:s mål är att bekämpa hunger genom att leverera akut livsmedelsassistans, trygga livsmedelsförsörjning och bygga motståndskraft. Genom Sida stödjer Sverige även FN:s humanitära flygtjänster, som WFP tillhandahåller logistik för hela det humanitära systemet för att möjliggöra respons även i de mest svåråtkomliga kriserna.
- Ocha:s uppdrag är att främja samordning mellan humanitära aktörer och att bedriva påverkansarbete gällande världens humanitära kriser. Ocha verkar för att effektivisera det humanitära systemet för att åstadkomma en snabbare respons, nå de bäst placerade aktörerna för genomförande av insatser och säkerställa att de humanitära responsplanerna fokuserar på att nå de mest sårbara.
- CERF etablerades av FN:s generalförsamling 2005 och spelar en central roll genom att tillhandahålla snabb och effektiv finansiering till plötsligt uppkomna, samt utdragna och kroniskt underfinansierade humanitära kriser.
- UNHCR:s verksamhet består i att bistå flyktingar och statslösa, samt internflyktingar efter begäran av berörd stat, med humanitärt stöd såsom boende, mat eller andra förnödenheter, hälsovård och utbildning.
- UNRWA:s verksamhet består till en del i att tillhandahålla humanitärt stöd i form av livsmedelsstöd eller kontantstöd till palestinska flyktingar.
- Unicef har med sin stora fältnärvaro och långa erfarenhet av humanitärt stöd ett uppdrag att agera som koordinerande aktör i humanitära kriser för bl.a. skyddsfrågor, utbildning samt vatten och sanitet

Ytterligare en viktig aktör i sammanhanget är Internationella Rödakorskommittén (ICRC) som klassas som en internationell enskild organisation.

5.9.3 Verksamhet och resultat

Skydd och assistans för krisdrabbade människor

Sverige har genom sina kärnstöd till humanitära FN-organisationer samt via specifika stöd till enskilda kriser bidragit till att fler drabbade människor har fått tillgång till skydd och assistans. Sverige är en ledande humanitär givare inte enbart i kraft av sin stora finansiering utan även genom sin normativa roll i utformningen av det humanitära systemet och för att främja respekt för de humanitära principerna. I kraft av detta

tillfrågas Sverige ofta att leda samordning av givare både i fält och på huvudstadsnivå.

Sverige har lett humanitär givarsamordning tillsammans med Europeiska kommissionen i Jemen, som är en av världens största humanitära kriser. Sverige har verkat för ökat humanitärt tillträde och respekt för humanitära principer. Sverige har också lett arbetet för att mobilisera finansiellt stöd till FN:s humanitära responsplan genom att tillsammans med Schweiz stå värd för FN:s årliga givarkonferenser.

Sverige har också senaste åren bidragit till att skapa en ökad internationell medvetenhet om den humanitära krisen i Venezuela. Som medlem i den internationella kontaktgruppen för Venezuela har Sverige haft en särskilt aktiv roll inom det humanitära spåret. Sverige har även lett givarmöten för att mobilisera finansiering till FN:s respons och bidragit till att WFP kunde etablera sig i landet under 2021 för att tillhandahålla skolmåltider för barn i behov, som svar på den utbredda hungern i landet.

Den snabbt växande humanitära krisen i Tigray i Etiopien till följd av stridigheterna som bröt ut i november 2020 krävde en snabb respons. Sverige tog tillsammans med Schweiz och Europeiska kommissionen initiativ till ett samordnat agerande från givare och har lett ansträngningarna för ökat humanitärt tillträde. Givarsamordningen har utgjort en viktig del i påverkansarbetet för vapenvila, eldupphör, politisk lösning och obehindrat och säkert tillträde för humanitära aktörer.

Den kraftigt försämrade humanitära situationen i Afghanistan till följd av talibanernas maktövertagande i augusti 2021 krävde internationell respons. Sverige tog tillsammans med Nederländerna initiativ till givarsamordning till stöd för den FN-ledda humanitära responsen i landet. Detta resulterade i att gemensamma budskap kunde tas fram gentemot talibanerna för att upprätthålla de humanitära principerna, samt i förhållande till FN-systemet för att stötta en samstämmig och enad FN-respons i Afghanistan.

Covid-19 har inneburit en drastisk förändring och försämring av den humanitära situationen i många länder. Kort tid efter att FN lanserade sin globala förfrågan om finansiering med anledning av covid-19-pandemin beslutade både Utrikesdepartementet och Sida om extra stöd. Sveriges stöd bidrog till att FN snabbt kunde ställa om sitt arbete och möta de mest sårbara människornas behov. Bland annat nåddes människor i 55 länder av personlig skyddsutrustning, 129 miljoner barn i 60 länder fick digital hemundervisning, 57 miljoner människor i 60 länder fick grundläggande hälsovård. Dessutom fick 39 miljoner internflyktingar och migranter som bedömdes särskilt sårbara mot bakgrund av konsekvenser av covid-19-pandemin humanitärt stöd.

Sverige har genom sitt stöd till CERF bidragit till att FN-systemet har kunnat leverera ett snabbt och flexibelt stöd i både nya och existerande utdragna humanitära kriser. Under 2020 bistods 69 miljoner människor i behov av humanitärt stöd i 59 länder med medel från fonden. För att möta konsekvenserna av covid-19-pandemin har stöd lämnats bl.a. till lokala civilsamhällesorganisationer, inklusive kvinnoledda, som arbetar för att möta sexuellt och könsbaserat våld. CERF har vidare gått in med stöd för att föregripa humanitära kriser, i samband med förestående torra eller översvämning, i t.ex. Somalia och Etiopien.

Sverige har genom sitt stöd till WFP bidragit till att miljoner människor i kris har fått livräddande livsmedelsassistans. Under 2020 ökade organisationen sin verksamhet för att möta den ökande hungern och nådde över 115 miljoner människor i 84 länder med direkta leveranser av livsmedel och genom kontantbaserat stöd. Kontantbaserat stöd bidrar till att den drabbade befolkningen får större valmöjligheter att hantera sin utsatta situation och kan också bidra till att stärka de lokala marknaderna. Genom FN:s humanitära flygservice (HAS) som leds av WFP har humanitära aktörer kunnat nå fram med akutstöd också i de mest svårtillgängliga miljöerna.

WFP har kunnat leverera assistans i samtliga kontexter där organisationen planerat verksamhet. Tack vare Sveriges flexibla finansiering under 2020 kunde WFP snabbt ta fram nya metoder för att nå människor i pandemidrabbade områden, och övergick exempelvis från skolanslutna livsmedelsprogram till livsmedelsransoner för barn att ta med hem till familjen. Även i utdragna kriser bidrog stödet till att förbättra levnadsförhållanden genom t.ex. ökad livsmedelssäkerhet och deltagande av kvinnor i beslutsfattande i länder som Syrien, Jemen, Niger och Somalia.

Sveriges genom WFP bidrog bl.a. till snabb livräddande assistans efter två cykloner 2019. Insatsen skalades snabbt upp och med hjälp av helikoptrar kunde 20 000 människor i svårtillgängliga områden nås av livsmedelsbistånd. I Syrien bidrog Sverige under 2020 genom WFP till att möta behoven hos 1,4 miljoner människor som påverkats av covid-19 samt möjliggjorde att hygienartiklar nådde fram till 140 000 människor. Av de totalt 115,5 miljoner människor som under 2020 nåddes av WFP:s insatser globalt var 53,5 procent (eller 61,6 miljoner människor) kvinnor och flickor.

Sverige har också arbetat tillsammans med WFP för att uppmärksamma kopplingen mellan klimatförändringar och hunger.

År 2020 arrangerade Sverige tillsammans med WFP och FN:s organ för katastrofriskreducering (UNDRR), som ansvarar för samordningen av det katastrofriskreducerande arbetet inom FN-systemet, högnivåmötet Stockholm Anticipate and Act om humanitära och ekonomiska konsekvenser av klimatförändringar. Mötet bidrog till att höja medvetenheten om de stora mänskliga och ekonomiska kostnaderna av klimatförändringar i humanitära kriser, och att främja lösningar i form av föregripande humanitära åtgärder som tidiga varningssystem, finansiella mekanismer och investeringar i motståndskraftig infrastruktur.

Sverige bidrog genom sitt stöd till UNRWA till att ge Palestinaflyktingar skydd och assistans i Jordanien, Libanon, Syrien och Palestina. Det har bl.a. inkluderat skolgång för 533 000 barn under skolarbetet 2019–2020. Genom UNRWA:s sociala skydds nätprogram har 390 000 personer fått stöd genom livsmedel eller kontanter under det senaste året. Organisationen under året också kunnat bygga eller uppgradera tre hälsocenter och tretton skolor, genomföra närmare 5,8 miljoner primärvårdskonsultationer och möjliggöra mikrolån till fler än 21 000 personer. Under 2020 gavs även stöd åt över 4 000 offer för könsrelaterat våld. Det flexibla kärnstödet från Sverige till UNRWA möjliggjorde att insatser kunde fortsätta under covid-19-pandemin då verksamheten lades om genom hemleverans av medicin, interaktiv datorbaserad inlärning och

mer resurser allokerade till kontant- och livsmedelsstöd. Sverige bidrog till att över 78 000 personer i Gaza och över 15 000 personer på Västbanken fick hemlevererade mediciner av UNRWA under covid-19-pandemin.

Sverige har under de senaste åren spelat en mycket aktiv roll för att mobilisera politiskt och finansiellt stöd för UNRWA, inte minst för att hantera den prekära situation som uppstod då USA, organisationens största givare, avbröt sitt stöd 2018. Detta engagemang har bidragit till att uppmärksamma UNRWA:s viktiga roll i regionen men också påpeka vikten av en hållbar finansiering till UNRWA.

Sverige har genom sitt stöd till UNHCR bidragit till att miljontals flyktingar världen över fått ett ökat skydd och bättre förutsättningar att leva ett värdigt liv. UNHCR kunde under 2020, och med stöd från bl.a. Sverige, verka i flyktingkriser i totalt 130 länder och hjälpa 86,5 miljoner människor, varav drygt 20 miljoner var flyktingar från krisdrabbade länder såsom Syrien, Afghanistan och Sydsudan.

Under 2019 och 2020 möjliggjorde UNHCR att 144 000 tidigare statslösa människor kunde få en bekräftad nationalitet. Under 2020 försågs närmare 1,8 miljoner människor med nödbostad och ytterligare 500 000 med temporärt boende. 8,6 miljoner utsatta människor erhöll kontantstöd, 1,7 miljoner flyktingbarn i grundskoleålder fick tillgång till undervisning och psykosocialt stöd tillgodosågs för cirka 650 000 människor i 75 länder. Under covid-19-pandemin möjliggjorde det flexibla kärnstödet för UNHCR att säkra förnödenheter för att hantera covid-19-utbrottet och att 9,9 miljoner människor fick tillgång till med nödvändig sjukvård.

Sverige har bidragit till Unicefs arbete för att förebygga och svara på könsrelaterat våld, inte minst i humanitära och krisdrabbade kontexter. Under 2020 nåddes 17,8 miljoner utsatta kvinnor och barn av stöd genom Unicef:s program med den inriktningen. Som stor kärnstödsgivare till Unicef bidrog Sverige år 2020 till att över 4 miljoner barn på flykt och 33 miljoner barn i humanitära kontexter fått tillgång till skolgång.

Unicef kunde med bidrag av Sida under 2019–2020 ge livräddande och livsuppehållande stöd till de mest utsatta grupperna, såsom barn och kvinnor i humanitära kriser i bl.a. Kamerun, Nigeria och Syrien. Unicef nådde t.ex. cirka 250 000 människor i Nigeria med tillfällig tillgång till rent vatten, genom vattenleveranser med lastbilar till svårtillgängliga områden och där permanenta vattensystem inte kan upprättas. Unicef bistod även till frisläppningen av cirka 460 kidnappade barn i en gemensam insats med andra humanitära organisationer i regionen, varefter Unicef har bidragit med tjänster och återintegreringen av de frisläppta barnen.

Ökad kapacitet och effektivitet i det humanitära systemet

I ett läge där humanitära behov överstiger finansiella resurser krävs att det humanitära systemet ökar både kapacitet och effektivitet. Sverige har därför fortsatt att bidra till en effektivisering av det humanitära systemet. Överlag har det blivit allt effektivare sedan det humanitära toppmötet i Istanbul 2016, som bland annat resulterade i överenskommelsen The Grand Bargain. Sverige har tillsammans med Kanada och organisationerna ICRC och Unicef lett det arbete som, inom ramen för Grand Bargain, har

syftat till ökad flexibel finansiering till det humanitära systemet. I denna anda, och för att säkerställa att krisresponser ska kunna bli så snabba som möjligt, betalade Sverige ut sina humanitära medel mycket tidigt under 2019 och 2020. Sverige har också aktivt verkat för att stödja den FN-ledda humanitära samordningen, vilket är en grundbult för en effektiv respons. Fortfarande finansieras dock en stor andel av det humanitära stödet utanför de humanitära responsplanerna och öronmärkning gör att samordningen och responsen ofta brister.

Sverige har genom sitt stöd till Ocha bidragit till att det FN:s humanitära system har kunnat leverera en samordnad respons. Under 2021 hade Ocha som mål att FN skulle nå 153 miljoner människor i behov av humanitärt stöd på landnivå, vilket uppnåddes till 70 procent.

I Syrien har Ocha bidragit till att mobilisera resurser, förhandlat humanitärt tillträde och arbetat för att civila ska få bättre skydd. Genom Ocha:s humanitära responsplan nåddes under 2020 månadsvis 3,9 miljoner människor av humanitärt stöd. Ocha har också t.ex. bidragit med behovsbedömningar för en samordnad humanitär respons efter orkaner i Karibiska övärlden och Centralamerika.

Sida har gett ett särskilt stöd till Ocha för dess humanitära landsfonder (Country-Based Pooled Funds, CBPF), som är av central betydelse för den lokala humanitära responsen. En del av finansieringen gick till åtgärder med anledning av covid-19-pandemin. Ett stort mervärde har varit fondernas förmåga att utan dröjsmål anpassa det humanitära stödet efter nya eller förvärrade humanitära behov eftersom finansiering snabbt kan kanaliseras till de bäst lämpade organisationerna på plats.

Förkortningar

Skr. 2021/22:236

Bilaga 1

Förkortning	Organisation
AAAA	Addis Ababa Action Agenda
AfDB	Afrikanska utvecklingsbanken
AMR	Antimikrobiell resistens
AsDB	Asiatiska utvecklingsbanken
BBBG	Building Back Better and Greener
CERF	FN:s fond för katastrofbistånd
CGIAR	Consultative Group for International Agricultural Research
DPPA	FN:s avdelning för politiska och fredsbyggande frågor
ECW	Education Cannot Wait
EU	Europeiska unionen
FAO	FN:s Livsmedels- och jordbruksorganisation
FN	Förenta nationerna
Gavi	Globala vaccinationsalliansen
GCF	Gröna klimatfonden
GEF	Globala Miljöfonden
Globala fonden	Globala fonden för aids, tuberkulos och malaria
GPE	Globala partnerskap för utbildning
HLPF	FN:s högnivåforum för hållbar utveckling
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
ICRC	Internationella Rödakorskommittén
ICPD	International Conference on Population and Development
IDA	Internationella utvecklingsfonden
Idea	Internationella institutet för demokrati och val
IFAD	Internationella jordbruksutvecklingsfonden
ILO	Internationella arbetsorganisationen
IMF	Internationella valutafonden
IOM	FN:s migrationsorganisation
JPO	Junior Professional Officer
Mopan	Multilateral Organisations Performance Assessment Network
NDF	Nordiska utvecklingsfonden
Ocha	FN:s kontor för samordning av humanitär hjälp
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
OECD-DAC	OECD:s biståndskommitté
OHCHR	Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter
OIE	Världsgesundhetsorganisationen för djurhälsa
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PBF	FN:s fredsbyggandefond
RC	FN:s landschefer
SARC	Special Assistant to the Resident Coordinator

SDG	Globala målen för hållbar utveckling
SDP	Specialist Development Programme
SEAH	Sexuella utnyttjanden, övergrepp och trakasserier
SRHR	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
STEP	Sustainable Transition through Economic Partnership
UN Women	FN:s organisation för jämställdhet och kvinnors egenmakt
UNAIDS	FN:s samlade program mot hiv och aids
Unep	FN:s miljöprogram
UNDP	FN:s utvecklingsprogram
UNDRR	FN:s organ för katastrofriskreducering
Unesco	FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur
UNFPA	FN:s befolkningsfond
UNHCR	FN:s flyktingkommisariat
Unicef	FN:s barnfond
UNODC	FN:s organ mot brottslighet och narkotika
UNOPS	FN:s projektorganisation
UNU-WIDER	United Nations University World Institute for Development Economics Research
UNV	UN Volunteers
UNRWA	FN:s hjälpororganisation för Palestinaflyktingar
UNyV	UN Youth Volunteers
VBG	Världsbanksgruppen
WFP	FN:s livsmedelsprogram
WHO	Världshälsorganisationen
WTO	Världshandelsorganisationen

Volym multilateralt kärnstöd och multi-bi-stöd

Skr. 2021/22:236

Bilaga 2

Utbetalningar till multilaterala organisationer

Miljoner kronor, nettoutfall, löpande priser

Namn	Multi-bi-stöd 2019	Multi-bi-stöd 2020	Kärnstöd 2019	Kärnstöd 2020	Totalt 2019	Totalt 2020
International Development Association	-	-	2 817	2 783	2 817	2 783
United Nations Development Programme	2 135	2 034	628	630	2 763	2 664
United Nations Children's Fund	1 366	1 521	585	661	1 951	2 182
International Bank for Reconstruction and Development	1 625	1 898	139	125	1 763	2 023
World Food Programme	549	680	684	884	1 233	1 564
United Nations Population Fund	734	695	555	626	1 289	1 321
United Nations Office of the United Nations High Commissioner for Refugees	335	281	783	883	1 118	1 164
Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria	-	100	850	950	850	1 050
African Development Fund	-	63	747	949	747	1 012
United Nations Office of Co-ordination of Humanitarian Affairs	943	780	190	190	1 133	970
Central Emergency Response Fund	-	-	626	764	626	764
United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women	422	511	121	172	543	683
Green Climate Fund	3	2	1 390	646	1 393	648
United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East	60	40	423	517	483	557
Global Environment Facility Trust Fund	-	-	444	496	444	496

World Health Organisation - core voluntary contributions account	121	473	160	-	281	473
Global Alliance for Vaccines and Immunization	-	100	300	350	300	450
Food and Agricultural Organisation	399	413	35	35	434	448
United Nations Office for Project Services	269	332	-	-	269	332
International Organisation for Migration	202	223	105	105	307	329
International Finance Corporation	102	62	-	255	102	317
Global Partnership for Education	301	314	-	-	301	314
United Nations Peacebuilding Fund (Window Two: Restricted Contributions Only)	-	10	190	295	190	305
Joint United Nations Programme on HIV/AIDS	1	3	314	300	315	303
International Fund for Agricultural Development	31	86	250	195	281	281
International Development Association - Multilateral Debt Relief Initiative	-	-	-	275	-	275
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation	291	247	18	18	310	265
Other Multilateral Institutions	268	250	-	-	268	250
African Development Bank	70	115	3	118	73	233
United Nations High Commissioner for Human Rights (extrabudgetary contributions only)	95	103	65	105	160	208
Asian Infrastructure Investment Bank	-	-	194	200	194	200

United Nations Agencies, Funds and Commissions	230	186	-	-	230	186
United Nations	155	64	121	115	276	179
World Bank Group	4	154	-	-	4	154
International Labour Organisation - Regular Budget Supplementary Account	172	154	-	-	172	154
United Nations Department of Peacekeeping Operations (only MINURSO, MINUSCA, MINUSMA, MINUSTAH, MONUSCO, UNAMID, UNIFIL, UNISFA, UNMIK, UNMIL, UNMISS, UNOCI). Report contributions mission by mission in CRS++.	106	59	119	78	224	137
European Bank for Reconstruction and Development	156	135	-	-	156	135
Adaptation Fund	-	-	130	130	130	130
Global Environment Facility - Least Developed Countries Fund	-	-	130	130	130	130
United Nations Environment Programme	21	72	48	43	69	115
OECD Development Centre	113	89	-	15	113	104
International Institute for Democracy and Electoral Assistance	46	32	55	70	101	103
Strategic Climate Fund	-	-	-	100	-	100
Asian Development Fund	-	-	120	98	120	98
United Nations International Strategy for Disaster Reduction	20	54	40	40	60	94
United Nations Office on Drugs and Crime	46	17	78	75	124	92

United Nations Capital Development Fund	54	49	35	40	89	89
United Nations Human Settlement Programme	70	86	-	-	70	86
Organization for Security and Co-operation in Europe	26	14	56	60	82	74
International Monetary Fund	20	70	-	-	20	70
United Nations Industrial Development Organisation	77	52	8	11	86	63
World Trade Organisation - International Trade Centre	17	61	-	-	17	61
Council of Europe	66	29	28	28	93	58
United Nations Development Coordination Office	-	50	-	-	-	50
International Development Law Organisation	15	20	25	25	40	45
United Nations Volunteers	21	29	9	15	30	44
World Health Organisation - assessed contributions	-	-	31	33	31	33
International Labour Organisation - Assessed Contributions	- 2	9	20	21	18	30
European Bank for Reconstruction and Development - Western Balkans Joint Trust Fund	30	30	-	-	30	30
United Nations Department of Political Affairs, Trust Fund in Support of Political Affairs	3	3	18	25	21	28
Inter-American Development Bank, Inter-American Investment Corporation and Multilateral Investment Fund	10	14	47	9	57	23

Multilateral Fund for the Implementation of the Montreal Protocol	-	-	21	21	21	21
United Nations Framework Convention on Climate Change	6	21	-	-	6	21
Economic Commission for Africa	16	20	-	-	16	20
Mekong River Commission	-	-	-	20	-	20
World Trade Organisation - Doha Development Agenda Global Trust Fund	-	-	19	19	19	19
International Finance Facility for Immunisation	-	-	18	18	18	18
International Atomic Energy Agency - assessed contributions	-	5	12	12	12	17
African Union (excluding peacekeeping facilities)	18	15	-	-	18	15
Secretariat of the Pacific Community	14	14	-	-	14	14
United Nations Institute for Training and Research	19	13	0	-	19	13
Economic Community of West African States	15	12	-	-	15	12
Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces	2	1	8	9	9	10
United Nations System Staff College	4	3	-	5	4	8
International Atomic Energy Agency (Contributions to Technical Cooperation Fund Only)	4	-	9	8	13	8
United Nations University (including Endowment Fund)	8	8	-	-	8	8
Economic and Social Commission for Western Asia	10	7	-	-	10	7

Geneva International Centre for Humanitarian Demining	-	-	6	7	6	7
International Vaccine Institute	-	6	18	-	18	6
Private Infrastructure Development Group	6	6	-	-	6	6
World Customs Organization Customs Co-operation Fund	-	6	-	-	-	6
United Nations Economic Commission for Europe (extrabudgetary contributions only)	6	6	-	-	6	6
Organisation of American States	26	6	-	-	26	6
World Trade Organisation - Advisory Centre on WTO Law	-	-	4	4	4	4
European Bank for Reconstruction and Development - Early Transition Countries Fund	3	-	-	3	3	3
United Nations Conference on Trade and Development	- 0	2	-	-	- 0	2
International Telecommunications Union	-	-	2	2	2	2
Universal Postal Union	-	-	1	1	1	1
United Nations Institute for Disarmament Research	-	-	1	1	1	1
Convention to Combat Desertification	-	-	1	1	1	1
Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna	0	-	1	1	1	1
South East Asian Fisheries Development Centre	2	0	-	-	2	0
World Meteorological Organisation	-	-	0	0	0	0

World Intellectual Property Organisation	-	-	0	0	0	0
New Partnership for Africa's Development	-	0	-	-	-	0
Asian Development Bank	54	30	-	-	54	30
World Trade Organisation	50	-	-	-	50	-
United Nations Democracy Fund	25	-	-	-	25	-
Organisation for Economic Co-operation and Development (Contributions to special funds for Technical Co-operation Activities Only)	0	-	13	-	14	-
Global Green Growth Institute	7	-	-	-	7	-
Agency for International Trade Information and Co-operation	-	-	-	-	0	-
Global Fund for Disaster Risk Reduction	-	-	-	-	1	-
Totalt	12 091	12 992	13 866	14 819	25 957	27 811

Anm.: Biståndsnivåerna i tabellen skiljer sig delvis från utfallen som redovisas av OECD-DAC. Det beror på att OECD-DAC redovisar lagda skuldsedlar medan ovan avser faktiska utbetalningar. Utfallen är inklusive biståndsbidrag utanför utgiftsområde 7 s.k. avräkningar, men inte inklusive biståndsbidrag till EU:s institutions och fonder.

Källa: Svensk rapportering av bistånd till OECD-DAC (CRS).

Strategistyrda organisationer

Per den 31 december 2021

Organisation	Strategiperiod
Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)	2020–2023
Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB)	2021–2024
FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO)	2018–2021
Globala vaccinalliansen (Gavi)	2015–2022
Gröna klimatfonden (GCF)	2021–2022
Globala miljöfonden (GEF)	2021–2024
Globala fonden mot aids, tuberkulos och malaria (Globala fonden)	2019–2023
Internationella fonden för jordbruksutveckling (IFAD)	2021–2024
Internationella arbetsorganisationen (ILO)	2017–2021
FN:s migrationsorganisation (IOM)	2020–2022
FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd (Ocha)	2020–2022
FN:s organisation för jämställdhet och kvinnors egenmakt (UN Women)	2018–2022
FN:s samlade program mot hiv och aids (UNAIDS)	2019–2022
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	2017–2022
FN:s miljöprogram (Unep)	2020–2023
FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco)	2018–2021
FN: s befolkningsfond (UNFPA)	2017–2022
FN:s flyktingkommissariat (UNHCR)	2020–2023
FN:s barnfond (Unicef)	2018–2022
FN: s fredsbyggandefond (PBF)	2021–2024
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)	2020–2023
Världsbanksgruppen	2020–2023
FN:s livsmedelsprogram (WFP)	2020–2023
Världshälsoorganisationen (WHO)	2021–2025

Organisationens mål och mandat

AfDB:s övergripande mandat är att bidra till ekonomisk och social utveckling i Afrika. AfDB är uppdelad i den Afrikanska utvecklingsbanken som ställer ut förmånliga lån till regeringar och den privata sektorn i verksamhetsländerna, och den Afrikanska utvecklingsfonden (ADF) som ger bidrag och ytterst förmånliga lån till de allra fattigaste länderna i Afrika. I AfDB:s långsiktiga strategi anges två mål för verksamheten: att främja inkluderande tillväxt samt att accelerera övergången till en grön ekonomi. Fem tvärgående områden är särskilt prioriterade: investeringar i infrastruktur, regional integration, god samhällsstyrning, privatsektorutveckling samt jobbskapande, särskilt för unga.

Bedömning av relevans

AfDB har en betydande roll i att bekämpa fattigdom och främja inkluderande och hållbar tillväxt i Afrika. AfDB:s övergripande mandat överensstämmer väl med det övergripande målet för svenskt bistånd, det vill säga att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Genom att de afrikanska länderna har en majoritet i banken (60/40) så har banken också goda möjligheter att arbeta med policypåverkan och normbildning på kontinenten. På senare år har banken förstärkt sitt fokus på jämställdhet och klimat, som är viktiga svenska prioriteringar.

Bedömning av effektivitet

AfDB uppfyller sina mål och har en väldefinierad strategi som bygger på bankens komparativa fördelar. AfDB är en välfungerande organisation som, trots att den verkar i en svår miljö, kontinuerligt anpassar sig till förändringar i länderna där man bedriver verksamhet. En pågående decentraliseringsprocess med ökad fältnärvaro bedöms ha ökat bankens regionala kompetens och effektivitet. Det finns dock förbättringsmöjligheter vad gäller t.ex. tillämpningen av resultatbaserad budgetering och uppföljning.

Svenska prioriteringar

I samarbetet med AfDB prioriterar Sverige särskilt en hållbar inkluderande ekonomisk utveckling, miljö och klimat, samt jämställdhet. Freds- och statsbyggande ska integreras i verksamheten.

Organisationens mål och mandat

AsDB:s övergripande mål är att bekämpa fattigdom i Asien och Stillahavsområdet genom att främja inkluderande ekonomisk tillväxt, miljömässig hållbar tillväxt och regional integration. Målen uppnås i huvudsak genom investeringar i grön, hållbar och inkluderande infrastruktur av god kvalitet som bl.a. bidrar till fattigdomsbekämpning, ökad jämlikhet, stärkt jämställdhet och minskad klimatpåverkan, i enlighet med AsDB:s långsiktiga strategi. AsDB har två huvudsakliga verksamhetsgrenar: utlåning till regeringar och privata sektorn i verksamhetsländerna samt gåvomedel och tekniskt stöd till de mest utsatta och fattigaste länderna i regionen.

Bedömning av relevans

AsDB:s långsiktiga strategi överensstämmer tydligt med det övergripande målet för svenskt bistånd. AsDB är en viktig och i vissa avseenden central aktör för genomförandet av flera av regeringens utvecklingspolitiska prioriteringar, såsom klimat och miljö, minskad ojämlikhet och jämställdhet. AsDB:s roll är särskilt central i de folkrika låg- och medelinkomstländer i Asien och Stillahavsområdet där många av de människor som är mest sårbara och hårdast drabbade av klimatförändringar lever och där Sverige saknar eller har ett mycket begränsat bilateralt bistånd.

Bedömning av effektivitet

AsDB har en välfungerade verksamhet med god måluppfyllelse, med en tydlig strategisk plan och med välanpassade system för att operationalisera organisationens mandat och mål. En reformprocess av AsDB:s verksamhet som inleddes 2014 har lett till att handläggningstider för projekt och program kortats, kostnadseffektiviteten förbättrats och decentralisering ökat. Stor vikt har fästs vid att stärka samarbetet mellan bankens operativa och kunskapsförmedlande roll. Bankens interna kunskapsförvaltning har dock förbättringspotential.

Svenska prioriteringar

Prioriterade områden för Sveriges samarbete är en hållbar och inkluderande ekonomisk tillväxt, miljö och klimat, jämställdhet samt freds- och statsbyggande.

Organisationens mål och mandat

FAO:s övergripande mål är: i) utrotande av hunger, otrygg livsmedelsförsörjning och undernäring; ii) utrotande av fattigdom och främjandet av ekonomiska och sociala framsteg för alla, samt iii) hållbart bevarande och nyttjande av naturresurser inklusive land, vatten, luft, klimat och genetiska resurser för framtida generationers gagn. FAO har ett normativt och standardsättande uppdrag. Organisationen samlar in, analyserar, vidareutvecklar och distribuerar information om jordbruk, skog, fiske, nutrition och livsmedel. FAO har dessutom en betydande humanitär verksamhet. FAO utformar även system för att utrota, hindra och mildra effekterna av gränsöverskridande sjukdomar hos växter och djur.

Bedömning av relevans

FAO spelar en central roll i genomförandet och uppföljning av Agenda 2030 och är relevant för samtliga tematiska områden i regeringens policyramverk. Allas rätt till mat är en mänsklig rättighet och tryggad livsmedelsförsörjning en grundpelare för en jämlik hälsa. FAO är en allt viktigare aktör i låg- och medelinkomstländer när det gäller att förbättra livsvillkor och skapa alternativ till att migrera på grund av fattigdom och hunger. FAO utför viktigt arbete med smittsamma växt- och djursjukdomar. Även stärkta försörjningsmöjligheter, jämställdhet motverkande av miljö- och klimatrelaterade hot, ekonomisk utveckling, motverkande av grundorsaker till konflikt samt stärkt kapacitet att motstå kriser ligger inom mandatet.

Bedömning av effektivitet

FAO har en tillfredsställande måloppfyllelse. Utmaningar kvarstår främst för genomförande av verksamheten i fält, t.ex. rörande jämställdhet, transparens och resultatuppföljning. Verksamhet i form av projekt snarare än program leder till viss fragmentisering och minskade möjligheterna att mäta effekten av insatserna. Organisatoriskt fungerar FAO tillfredsställande. FAO har förbättrat sin effektivitet bl.a. genom en organisationsförändring och ett nytt strategiskt ramverk som syftar till att modernisera och skapa en mer rörlig organisation för att möta nya utmaningar och behov.

Svenska prioriteringar

Prioriterade områden för Sveriges samarbete med FAO är bl.a. arbetet med Agenda 2030, hållbara livsmedelssystem, att synliggöra hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske som viktiga bidrag till lösningen på de globala utmaningarna, samt att stärka arbetet med s.k. one health (sambandet mellan hälsa hos människor, djur och i omgivande miljö).

Globala vaccinalliansen (GAVI)

Organisationen mål och mandat

Gavi för samman offentlig och privat sektor samt akademi och civilsamhälle med målsättningen att minska sjukdom och död genom ökad vaccination i de fattigaste delarna av världen. Vaccinprogrammen administreras i första hand av mottagarländer i samarbete med partners som Unicef och WHO. Gavi har ingen egen fältnärvaro, utan erbjuder tekniskt stöd till genomförande länder för att bygga upp och förstärka hälso- och sjukvårdssystemen, med fokus på vaccination.

Gavis strategiska ramverk 2021–2025 anger fyra strategiska prioriteringar: påskynda ett rättvist upptag och täckning av vaccinationer, öka effektiviteten i vaccinationsprogram genom stärkta nationella hälsosystem, förbättra hållbarheten i de nationella vaccinationsprogrammen, och utveckla marknaden för vaccin och vaccinationsrelaterade produkter. Under covid-19-pandemin har Gavi dessutom blivit värd för vaccinsamarbetet Covax.

Bedömning av relevans

Gavi bidrar tydligt till regeringens mål om förbättrad grundläggande hälsa och därigenom till förbättrade levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck. Gavis verksamhet stämmer väl överens med målgrupperna för det svenska biståndet (särskilt kvinnor och flickor i länder med hög fattigdom) och följer principerna för effektivt och resultatriktat bistånd. Covid-19-pandemin medförde även till att Gavis relevans ökade ytterligare.

Bedömning av effektivitet

Gavi uppvisar en god måluppfyllelse, bland annat tack vare välutvecklade system och rutiner för resultatbaserad styrning. Gavi arbetar i oförutsägbara miljöer med hög risk, inklusive postkonfliktländer och svaga stater, men har starka system för riskhantering, intern styrning och kontroll, vilka utvecklas kontinuerligt.

Svenska prioriteringar

Prioriteringar för det svenska samarbetet är ökad och rättvis täckning av vaccinationer med fokus på låginkomstländer, bärkraftiga nationella vaccinationsprogram och en utvecklad marknad för vaccin och vaccinationsrelaterade produkter.

Under 2019–2020 var Sverige pådrivande i utvecklingen av det strategiska ramverket för 2021–2025 (Gavi 5.0) och särskilt för fortsatt fokus på fattigdomsminskning, integrering av jämställdhetsperspektivet i Gavis arbete, Gavis roll i det internationella hälsosamarbetet och förbättrad samordning i länder som mottar stöd, samt intern effektivitet.

Organisationens mål och mandat

GCF, som etablerades vid FN:s klimattoppmöte i Cancún 2010, är tillsammans med den globala miljöfonden (Global Environment Facility, GEF) en del av FN:s klimatkonventions finansiella mekanism. GCF bidrar till att bekämpa klimatförändringarna genom att finansiera insatser för minskade utsläpp av växthusgaser och klimatanpassning, inklusive skogsrelaterade insatser, i låg- och medelinkomstländer. GCF bistår låg- och medelinkomstländer i genomförandet av deras åtaganden under Parisavtalet och bidrar till de utsläppsminskningar som är nödvändiga för att nå Parisavtalets temperaturmål.

Bedömning av relevans

Med sitt uppdrag att bidra till miljö- och klimatnyttigheter i utvecklingsländer har GCF hög relevans för det övergripande målet för internationellt bistånd liksom för andra svenska biståndspolitiska prioriteringar. GCF stöder genomförandet av de tre stora utvecklingsöverenskommelserna som världens länder beslutade om 2015: utvecklingsfinansiering. Fonden utgör också ett viktigt verktyg i den gröna återhämtningen efter pandemin genom att bistå låg- och medelinkomstländer med en återuppbyggnad som är anpassad till Parisavtalet.

Bedömning av effektivitet

GCF bidrar effektivt till att uppnå sina mål och har en överlag välfungerande verksamhet. GCF har genomfört viktiga styrningsreformer, inte minst genom att införa röstregler i styrelsen och en ny jämställdhetspolicy. Det finns dock behov av ytterligare reformer. Styrelsen är polariserad och politiserad samtidigt som GCF-sekretariatets roll vis-à-vis styrelsen fortsatt är svag. Detta påverkar styrelsens effektivitet och förmåga att enas om en strategisk vägledning. Det finns också behov av att utveckla delar av GCF:s policyer.

Svenska prioriteringar

Sverige verkar för att GCF ska stärka och befästa sin roll som en ledande aktör i de globala ansträngningarna att nå de internationella klimatmålen. Prioriterade frågor är fortsatta styrningsreformer som bidrar till att stärka fondens effektivitet, bl.a. avseende beslutsfattande, policyer och strategisk vägledning inom områden där sådana fortfarande saknas. Att stärka fondens samverkan med den privata sektorn är en annan prioriterad fråga.

Globala miljöfonden (GEF)

Organisationens mål och mandat

GEF bildades 1991 med uppdraget att bidra till globala miljönyttigheter genom finansiellt stöd till miljö- och klimatinsatser i låg- och medelinkomstländer. GEF är finansiell mekanism åt FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och fyra världsomfattande miljökonventioner. GEF har enligt sina stadgar fem huvudsakliga verksamhetsområden: klimat, biologisk mångfald, kemikalier och avfall, landutarmning samt internationella vattendrag.

Bedömning av relevans

Med sitt uppdrag att bidra till miljö- och klimatnyttigheter i låg- och medelinkomstländer har GEF hög relevans för det övergripande biståndsmålet och för andra svenska biståndspolitiska prioriteringar. GEF stöder genomförandet av de tre stora överenskommelserna som världens länder beslutade om 2015: Parisavtalet om klimat, Agenda 2030 samt Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering. Fonden utgör också ett viktigt verktyg i den gröna återhämtningen som nu sker världen över och spelar en central roll i att bistå låg- och medelinkomstländer i den återuppbyggnad som sker.

Bedömning av effektivitet

GEF har en tillfredsställande måluppfyllelse och är en välfungerande organisation. Det finns dock behov av ytterligare förstärkningar av arbetssätt, inklusive förenklingar i projektcykeln, stärkt resultatuppföljning och resultatramverk, och fortsatt arbete med att integrera jämställdhetspolicyn i organisationens verksamhet.

Svenska prioriteringar

Sverige verkar för att GEF bidrar till att stödja låg- och medelinkomstländernas uppfyllande av de globala målen och Agenda 2030. Det är framför allt tre områden som är prioriterade i samarbetet: miljö och klimat inklusive biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, samt hav, hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och jämställdhet. Sverige verkar även för att stärka de mänskliga rättigheternas genomslag i GEF:s insatser, för att GEF utvecklar en rättighetsbaserad ansats för sin verksamhet, samt för ett större fokus på låginkomstländer.

Organisationens mål och mandat

Globala fondens verksamhet syftar till att förebygga, behandla och minska spridningen av hiv och aids, tuberkulos och malaria, samt att stärka hälso- och sjukvårdssystem i låg- och medelinkomstländer. Fonden kanaliseras till biståndsmedel till genomförandeorganisationer som utför arbetet. Därigenom bidrar Globala fonden till genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen, i synnerhet mål 3 om god hälsa och välbefinnande.

Organisationen har fyra målområden i sin nuvarande strategi: att maximera inverkan mot aids, tuberkulos och malaria, att bygga starka och hållbara system för hälsa, att främja och skydda mänskliga rättigheter och jämställdhet, och att mobilisera ökade resurser.

Bedömning av relevans

Globala fonden har hög relevans då hiv och aids, tuberkulos och malaria utgör en betydande orsak till för tidig död och sjukdom i världens fattigaste länder. Fonden bidrar till investeringar för att uppnå målen i Agenda 2030, liksom till att stärka hälso- och sjukvårdssystem samt att driva SRHR-frågor, vilket är viktiga biståndspolitiska prioriteringar. Globala fondens relevans har ökat under pandemin, då organisationen haft en avgörande roll i arbetet med att säkerställa tillgång till bl.a. provtagning och behandling och samtidigt arbetat med att motverka pandemins indirekta konsekvenser för de tre sjukdomarna.

Bedömning av effektivitet

Globala fonden är en huvudsakligen välfungerande organisation men dess måluppfyllelse har varit något ojämn. Organisationen har ändamålsenliga system för att genomföra sin strategi. Den har en tydlig strategisk riktning, arbetar innovativt och bygger effektiva partnerskap för att uppnå resultat, inklusive med civilsamhälle och privat sektor. Organisationen gör även ett bra internt och externt arbete för ökad jämställdhet. Däremot finns förbättringspotential inom resultatredovisning och resultatstyrning.

Svenska prioriteringar

Svenska prioriteringar i samarbetet med Globala fonden är minskat antal nya fall av hiv, malaria och tuberkulos med särskilt fokus på prevention, nyckelgrupper och stärkande av nationella hälsosystem, mänskliga rättigheter, jämställdhet och SRHR, samt landperspektiv och övergång från internationell till nationell finansiering. Gällande organisationens arbetssätt är Sveriges huvudprioriteringar effektiv styrning och organisation samt Globala fonden som del i den globala hälsoarkitekturen.

Organisationens mål och mandat

IFAD:s mandat är att skapa möjligheter för män och kvinnor, flickor och pojkar som lever på landsbygden att ta sig ur fattigdom samt att bidra till förbättrad global livsmedelsförsörjning och nutrition. I organisationens strategiska ramverk för 2016–2025 anges tre övergripande mål: öka produktionskapaciteten för människor på landsbygden, förbättra marknadstillgången för människor som lever i fattigdom samt stärka den miljömässiga hållbarheten och motståndskraften av ekonomiska aktiviteter på landsbygden.

Bedömning av relevans

IFAD:s verksamhet är relevant för det övergripande målet för svenskt internationellt bistånd liksom för andra biståndspolitiska prioriteringar, särskilt vad gäller inkluderande ekonomisk utveckling och jämställdhet. IFAD har ett särskilt starkt fattigdomsfokus och bidrar till genomförandet av Agenda 2030 (framför allt det Globala målet 1 om fattigdom och Globala målet 2 om hunger) och klimatavtalet från Paris. IFAD fungerar både som ett fackorgan inom FN och som en internationell finansiell institution, samt är verksamt i kontexter där andra aktörer inte alltid verkar.

Bedömning av effektivitet

IFAD har en tillfredställande måluppfyllelse och är en välfungerande organisation, även om hållbarhet och resultat av avslutade insatser är områden som kan stärkas ytterligare. Den pågående decentraliseringsprocessen som syftar till att öka IFAD:s fältnärvaro och därmed stärka organisationens närhet till verksamhetsländerna förväntas öka organisationens interna effektivitet och stärka resultaten.

Svenska prioriteringar

I samarbetet med IFAD prioriterar Sverige särskilt tre frågor: ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och unga lantbrukare, stärkt motståndskraft mot klimatförändringar, minskad klimatpåverkan, ökad biologisk mångfald och hållbar förvaltning av naturresurser, samt stärkt jämlikhet och tydligare synergier i arbetet med en tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition.

Organisationens mål och mandat

ILO har som mål att främja social rättvisa genom att förbättra förhållanden för människor i arbetslivet utifrån övertygelsen om att social rättvisa är avgörande för universell och varaktig fred.

Bedömning av relevans

ILO har central betydelse för flera svenska biståndspolitiska prioriteringar, såsom mänskliga rättigheter, jämställdhet och inkluderande ekonomisk utveckling, alla med direkt relevans för levnadsförhållandena för människor i fattigdom och förtryck. ILO har en viktig normativ roll och dess standardsättande och uppföljande mekanismer bedöms ha ett stort mervärde. Såväl lanseringen av Agenda 2030 som senare års urholkning av demokratiska värden har bidragit till att göra ILO:s mandat alltmer relevant.

Bedömning av effektivitet

ILO har en god måluppfyllelse. Kapacitetsuppbyggnad är en styrka hos ILO, som bidrar till att resultat blir hållbara. ILO har gjort framsteg avseende jämställdhetsresultat, men lyckas inte uppnå målen för miljömässig hållbarhet eller fattigdomsminskning. ILO har genomfört ett omfattande reformarbete som har lett till stora förbättringar och ökad effektivitet. Det finns dock fortsatt förbättringsutrymme vad gäller den resultatbaserade styrningen, integreringen av fattigdoms-, miljö- och klimatperspektivet samt den interna koordineringen mellan och inom projekt och program. Det finns även potential för att ytterligare stärka lärandet, samt uppföljningen av utvecklingseffekter på lång sikt, särskilt för sårbara grupper. ILO behöver också förstärka system och policy för arbetet med att förebygga och vidta åtgärder mot sexuella övergrepp och sexuella trakasserier.

Svenska prioriteringar

Sveriges regering främjar ett brett synsätt på mänskliga rättigheter i arbetslivet i ILO:s arbete. I samarbetet med ILO verkar Sverige särskilt för produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och *Global Deal* (partssamverkan för anständiga arbeten och inkluderande tillväxt), att fler medlemsstater ratificerar och följer ILO:s konventioner, att ILO tillvaratar sina komparativa fördelar, ILO som globalt kunskapscentrum på arbetslivsområdet, och att ILO:s utvecklingssamarbete bidrar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Organisationen mål och mandat

IOM:s huvudmål är att främja en ordnad och human hantering av internationell migration. I mandatet ingår operativt stöd vid vidarebosättning av flyktingar, frivilligt återvändande och transport av migranter, stöd till stater för att hantera migration, migranternas rättigheter och hälsa, bekämpning av smuggling av migranter och människohandel, statistik, trender och analys på migrationsområdet, stöd till globala och regionala dialoger om migration, verksamhet som rör sambandet mellan migration och utveckling, samt hjälp till migranter i krissituationer, humanitära insatser och stabiliseringsåtgärder.

Bedömning av relevans

IOM har en viktig roll inom flera tematiska områden i regeringens policyramverk, inklusive mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, inkluderande ekonomisk utveckling samt migration och utveckling. Detta har i sin tur bäring på förbättrade levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck. IOM verkar både inom det humanitära biståndet och utvecklingsarbetet samtidigt som det är den enda FN-organisationen med ett bredare mandat på migrationsområdet.

Bedömning av effektivitet

IOM:s måloppfyllelse är tillfredställande inom flertalet områden. Dess styrka är fältverksamhet i projektform och dess decentraliserade och projektstyrda organisationsmodell har bidragit till att IOM snabbt och flexibelt kunnat uppfylla många svenska prioriteringar via specifika projekt. IOM är en projekt driven organisation, vilket kommer med både möjligheter och utmaningar. IOM:s operativa budget har ökat flerfaldigt det gångna decenniet och den administrativa budgeten har inte ökat i samma proportion. Resultatet är att de administrativa funktionerna har blivit lidande, något som skapar utmaningar för IOM:s policyarbete, resultatstyrning och riskhantering. Arbete för att förbättra rutiner pågår och ett resultatramverk tas nu fram. En avgörande fråga för att bemöta utmaningarna är att hitta en finansieringslösning för organisationens administrativa verksamhet som kan skapa förutsebarhet och stabilitet i det långsiktiga arbetet.

Svenska prioriteringar

Sverige verkar för att IOM stärker sina grundläggande centrala funktioner och att organisationen utvecklar sina organisatoriska rutiner, sin policykapacitet och sin finansieringsmodell. Sverige lägger också särskilt fokus på att IOM utvecklar mekanismer för oberoende utvärdering, resultatbaserad styrning, riskhantering, internkontroll och översyn.

Organisationens mål och mandat

Ochas mandat är att leda, samordna och främja en sammanhållen och effektiv humanitär respons som räddar liv och lindrar nöd vid humanitära katastrofer. Ochas kärnuppdrag är samordning, påverkansarbete, policyutveckling, humanitär finansiering och informationshantering. Dess strategiska mål är bättre koordinering för en mer effektiv humanitär respons, förbättrad situationsanalys baserad på en bred trovärdig och övergripande analys, effektiv och innovativ humanitär finansiering som möter krisdrabbade människors behov, internationell acceptans för internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, tillträde och skydd som leder till effektiva åtgärder för drabbade människor, samt ledarskap för ett mer anpassningsbart humanitärt system.

Bedömning av relevans

Ocha har hög relevans för Sveriges mål för det humanitära biståndet att bidra till att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet. Ocha har ett unikt mandat att som oberoende och icke-operativ aktör samordna och underlätta för de internationella och nationella humanitära organisationer som deltar i respons vid humanitära kriser. Organisationen är avgörande för att det humanitära systemets olika delar ska fungera effektivt och enligt överenskomna principer. Organisationens relevans ska ses utifrån kraftigt ökade humanitära behov i världen och en ihållande och oroande global trend av bristande på respekt för internationell humanitär rätt och andra skyddsnormer.

Bedömning av effektivitet

Ochas målpuppfyllelse bedöms som tillfredsställande. Dess ledarskap och arbete för en mer effektiv humanitär samordning och förbättrade behovsbedömningar har gjort den humanitära responsen mer effektiv. Ocha har även gjort en gedigen insats gällande humanitärt påverkansarbete, vilket har gagnat hela det humanitära samfundet. Organisatoriskt har Ocha under senare år genomgått förändringar bl.a. i form av en tydligare och enklare organisationsstruktur och införande av ett resultatramverk som är tydligt kopplat till organisationens kärnområden. Organisationen har också prioriterat sina kärnområden, vilket gett förbättrade resultat.

Svenska prioriteringar

Prioriteringar för det svenska samarbete är främjande av FN-reform i syfte att ytterligare stärka harmonisering och koordinering inom FN-systemet, stärkt resultatstyrning, ansvarsutkrävande och transparens bl.a. i relation

Skr. 2021/22:236
Bilaga 3

till hantering av sexuella trakasserier och misstänkt korruption, rekrytering av personal inklusive tillvaratagande av den svenska resursbasen, integrering av klimat- och miljömässig hållbarhet, samt ökad synlighet för svenskt stöd.

Organisationens mål och mandat

UN Women har ett tredelat mandat att arbeta normativt, operativt och samordnande inom FN för att stärka jämställdhet och kvinnors egenmakt. Enligt UN Womens strategiska plan 2022–2025 ska organisationen bland annat verka för att stärka kvinnors politiska deltagande och representation, främja kvinnors ekonomiska egenmakt, bygga en värld fri från könsbaserat våld samt främja arbetet med kvinnor, fred och säkerhet.

Bedömning av relevans

Kärnan i organisationens arbete är att främja jämställdhet, stärkt politisk, social och ekonomisk egenmakt för kvinnor och flickor samt värnad mänsklig säkerhet och frihet från våld. UN Women verkar även för kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter, inklusive SRHR, inte minst i låg- och medelinkomstländer. Dessa är profilfrågor inom den svenska utrikes- och utvecklingspolitiken, uttryckt både i regeringens policyramverk och i den feministiska utrikespolitiken. UN Women har också en avgörande roll i att säkerställa ett jämställdhetsperspektiv i det övergripande arbetet med de globala målen.

Bedömning av effektivitet

UN Women, som inrättades 2010, har haft en positiv utveckling gällande måluppfyllelse som nu bedöms som tillfredsställande. Organisatoriskt är UN Women huvudsakligen välfungerande. Begränsade resurser i förhållande till organisationens breda mandat är en utmaning för UN Womens möjligheter att genomföra sitt uppdrag, särskilt på landnivå men UN Women har visat på god förmåga att använda existerande resurser väl för att bemöta utmaningarna.

Svenska prioriteringar

I samarbetet finns ett antal särskilt prioriterade tematiska frågor, bland annat att UN Women ska stärka globala normer för jämställdhet, verka för kvinnors ekonomiska egenmakt, skydda och främja alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inte minst SRHR, samt förebygga och förhindra alla former av sexuellt och könsbaserat våld. Kvinnor, fred och säkerhet och kvinnors inkludering i humanitära insatser och katastrofriskreducering är också prioriterat.

FN:s samlade program mot hiv och aids (UNAIDS)

Organisationen mål och mandat

UNAIDS är FN:s specialiserade program rörande hiv- och aidsfrågor och utgörs av 11 samarbetsorganisationer inom FN:s utvecklingssystem (UNDP, UNFPA, UNODC, Unesco, Unicef, UN Women, WFP, UNHCR, Världsbanken, WHO och ILO). UNAIDS arbetar för ökade framsteg gentemot globalt uppsatta mål om allmän tillgång till hiv-förebyggande, behandling och vård samt för att minska spridningen av hiv. Dess globala strategi syftar till att minska ojämlikheten som driver hiv- och aidsidsepidemin och prioritering av människor som inte ännu har tillgång till livsnödvändiga hiv- och/aids-tjänster. Tre sammanlänkade strategiska prioriteringar är: att maximera rättvis och jämlik tillgång till hiv/aids-tjänster och lösningar, att bryta ned barriärer för att uppnå resultat inom hiv, och att upprätthålla en effektiv hiv- och /aids-respons som har nödvändiga resurser och integrera dem i system för hälsa, social trygghet, humanitära sammanhang samt pandemirespons.

Bedömning av relevans

UNAIDS arbete för att minska spridningen och konsekvenserna av hiv och aids utgår från ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv med starkt fokus på SRHR och ligger väl i linje med regeringens biståndspolitiska mål och arbete för global jämlik hälsa. UNAIDS är också som en av de viktigaste aktörerna för att driva hbtqi-frågor, särskilt i sammanhang där sådana är särskilt svåra få gehör för. UNAIDS bidrar även till att stärka hälso-och sjukvårdssystem och till arbetet för en bred SRHR-agenda.

Bedömning av effektivitet

UNAIDS verksamhet har en tillfredsställande måluppfyllelse och resultatredovisning, som förväntas kunna stärkas än mer de kommande åren genom ett nytt gemensamt resultat- och budgetramverk. Med en budget som minskat under senare år har UNAIDS genomfört effektivitetsåtgärder. Själva arrangemanget där 11 organisationer förs samman i ett partnerskap bidrar därtill till effektivitet inom FN-systemet.

Svenska prioriteringar

Svenska prioriteringar i samarbetet med UNAIDS är: hiv-prevention, SRHR samt mänskliga rättigheter som en nödvändig grund för arbetet med hiv samt integrering av jämställdhet. Sverige driver även frågan om starkare ägarskap av respektive FN-organ för det gemensamma programmet och ökat strategiskt samarbete utefter respektive organisations komparativa fördelar.

Organisationen mål och mandat

UNDP tillhandahåller expertis och stöd för kapacitetsuppbyggnad för fattigdomsbekämpning och global hållbar utveckling genom program och projekt. UNDP har ett brett mandat som bland annat omfattar demokratisk samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, jämställdhet, miljö- och klimatfrågor, konfliktförebyggande och fredsbyggande, krisförebyggande och återuppbyggnad, inklusive sysselsättningsstöd. I tillägg till detta har UNDP en viktig funktion som sammanhållande kraft för FN:s utvecklingssystem och som centrum för policyutveckling. UNDP genomför också program åt andra FN-organ och aktörer, inte minst åt flera globala fonder inom miljö, klimat och hälsa.

Bedömning av relevans

UNDP:s breda mandat inom utveckling ger organisationen hög relevans för målet för internationellt bistånd liksom för flera av regeringens biståndspolitiska prioriteringar samt för genomförandet av Agenda 2030. UNDP:s centrala roll speglas inte minst av att organisationen fått i uppgift att vara sammanhållande för FN:s socioekonomiska respons på covid-19-pandemin och den globala utvecklingskris den fört med sig.

Bedömning av effektivitet

Med anledning av UNDP:s mycket breda mandat och verksamhet i skiftande sammanhang är organisationens måluppfyllelse blandad men bedöms av regeringen överlag som god. Organisationen presterar väl särskilt inom fattigdomsminskning, förvaltning och miljö. UNDP har uppvisat god förståelse för framtidens utvecklingsutmaningar och behov. Dess nya strategiska plan är väl i linje med Agenda 2030, och organisationen har ett stort fokus på biståndseffektivitetsagendan. Under pandemin har UNDP visat på styrka och flexibilitet. UNDP är en huvudsakligen välfungerande organisation med ett decentraliserat beslutsfattande, effektiva resursallokeringsmekanismer och oberoende system för utvärdering och kontroll.

Svenska prioriteringar

Sverige verkar framför allt för att UNDP ska arbeta med god samhällsstyrning (inklusive demokrati och mänskliga rättigheter), klimat, jämställdhet, konfliktförebyggande och reformfrågor.

FN:s miljöprogram (Unep)

Organisationens mål och mandat

I Uneps mandat ingår att främja internationellt miljösamarbete, bidra till policyarbetet på miljöområdet, övervaka miljösituationen i världen, och att samordna miljöverksamheten inom FN-systemet. Uneps strategi syftar till att hantera effekterna av och motverka klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och föroreningar. Unep ska bidra till att stärka miljödimensionen av Agenda 2030 och stöttar medlemsstater i att uppnå deras åtaganden på miljöområdet. Unep verkar för transformativa förändringar, på alla nivåer, som är baserade på vetenskap och som bidrar till att motverka grundorsakerna till klimatförändringar, biologisk mångfald och föroreningar och samtidigt främjar inkluderande, transparenta och innovativa lösningar.

Bedömning av relevans

Uneps arbete har tydlig relevans för det övergripande biståndspolitiska målet och bäring på samtliga tematiska områden i regeringens policyramverk, särskilt miljö och klimat, och Agenda 2030 i sin helhet. Unep är den enda FN-organisation som har ett heltäckande mandat att arbeta med samtliga globala miljöfrågor. Unep är pådrivande i det mellanstatliga miljö- och hållbarhetssamarbetet och ledande i utvecklingen, genomförandet och uppföljningen av multilaterala miljöavtal. Unep genomför också ett viktigt arbete med att öka motståndskraften mot naturkatastrofer, industriella olyckor och väpnade konflikter genom att hjälpa länder med att förstå, hantera och motverka underliggande orsaker och konsekvenser ur ett miljöperspektiv.

Bedömning av effektivitet

Unep har de senaste åren förbättrat sin måluppfyllelse som idag är tillfredsställande. Organisationen uppnår viktiga resultat på miljöområdet och har varit ledande i framtagandet av flera internationella miljöavtal som Sverige har anslutit sig till. Unep behöver dock bli bättre på att kommunicera och redogöra för sina resultat. Unep behöver också ytterligare stärka sitt arbete med resultatbaserad styrning och budgetering.

Svenska prioriteringar

Prioriteringar för Sveriges samarbete med Unep är: biologisk mångfald, klimat och luft, kemikalier och avfall, samt hav, kust och vatten. Dessutom är frågan om att förebygga och minska plastföroreningar och utsläpp av mikroplaster i miljön viktig. Sverige har också varit pådrivande för beslutet att inleda förhandlingar om ett nytt rättsligt bindande globalt avtal om plastföroreningar. Unep har även en viktig roll i arbetet med den internationella FN-konferensen Stockholm+50, som Sverige står värd för tillsammans med Kenya i juni 2022

Organisationens mål och mandat

Unescos uppdrag är att bidra till fred och säkerhet genom samarbete mellan dess medlemsstater inom utbildning, vetenskap, kultur samt kommunikation och information. Unesco ska på global, regional och nationell nivå bidra till att stärka medlemsstaternas egen kapacitet genom att utveckla och anta normativa dokument, sammanställa och sprida rekommendationer och goda exempel, sammanställa statistik och genomföra uppföljningar, samt främja internationellt och regionalt samarbete, kunskapsutbyte och partnerskap.

Bedömning av relevans

Unescos relevans ligger i dess roll som FN:s organ för utbildning och vetenskap. Utbildning stärker mänskliga rättigheter, förebygger konflikter och är en viktig bestämningsfaktor för hälsa. Arbetet med yttrandefrihet, journalisters säkerhet och konstnärlig frihet gör att Unesco spelar en avgörande roll för arbetet med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Unescos främsta potential ligger i det normativa arbetet och Unescos möjligheter att fungera standardsättande, rådgivande och kapacitetsstärkande inom Unescos mandatområden bör utvecklas och stärkas.

Bedömning av effektivitet

Unesco är en huvudsakligen effektiv organisation med ett globalt ledarskap för kunskaps- och policyutveckling inom verksamhetsområdena och med en måluppfyllelse som över lag är tillfredsställande. Unesco har en stark långsiktig vision och arbetar väl med tvärfrågor samt uppföljning. Längre ut i organisationen är det dock svårare att se hur prioriteringarna i Unescos långsiktiga strategi får genomslag. Unesco är medveten om sina utmaningar och driver ett reformarbete gällande bland annat resultatbaserade arbetssätt, kostnadseffektivitet, riskhantering och transparensfrågor.

Svenska prioriteringar

Prioriteringar för Sveriges samarbete med Unesco är genomförandet av Agenda 2030, jämställdhet, mänskliga rättigheter med tonvikt på yttrandefrihet och demokrati, samt stöd för det multilaterala systemet och ett effektivt och integrerat FN. Särskild vikt ska läggas på motvindsfrågor där Sverige bedöms kunna göra global skillnad såsom journalisters säkerhet eller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), inklusive sex- och samlevnadsundervisning.

Organisationens mål och mandat

UNFPA arbetar med att genomföra och följa upp handlingsprogrammet från FN:s konferens om befolkning och utveckling (International Conference on Population and Development, ICPD) 1994, den s.k. Kairoagendan. Organisationens övergripande mål är universell tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa, förverkligande av reproduktiva rättigheter och minskad mödradödlighet, förbättrade liv för kvinnor och ungdomar genom ökat självbestämmande, mänskliga rättigheter och jämställdhet. UNFPA har även tre s.k. transformativa målsättningar att uppnå till 2030: att ingen mödradödlighet som hade kunnat förhindras ska inträffa, att alla familjeplaneringsbehov ska vara tillfredsställda, och att könsrelaterat våld och skadliga seder ska vara utrotade företeelser.

Bedömning av relevans

UNFPA:s normativa och operationella arbete för SRHR med särskilt fokus på flickor, kvinnor och ungdomar ligger väl i linje med regeringens biståndspolitiska prioriteringar och den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken och är direkt relevant för det övergripande biståndspolitiska målet. UNFPA har ett unikt mandat att främja SRHR-frågor som Sverige driver men där det finns ett stort motstånd, gällande bl.a. tillgång till säker och laglig abort, sexualundervisning och hbtqi-personers åtnjutande av SRHR.

Bedömning av effektivitet

UNFPA är en viktig global, regional och nationell förespråkare för SRHR och jämställdhet med tillfredställande måluppfyllelse. Organisationen arbetar för att flytta fram positionerna i dessa frågor i internationella förhandlingar och i nationella policyer och handlingsplaner. Organisatoriskt är UNFPA välfungerande med starka funktioner för revision, utvärderingar och antikorrupktion. UNFPA har dock utmaningar vad gäller kostnadseffektivitet och kan göra mer för att stärka sin rättighetsansats.

Svenska prioriteringar

Prioriteringar för Sveriges samarbete med UNFPA är normativt och operationellt arbete med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och jämställdhet, arbete för jämställdhet och SRHR i humanitära kriser samt för minskad mödradödlighet och förekomst av tonårsgraviditeter. En svensk prioritering är att UNFPA ska ha ett tydligare fokus på alla delar av SRHR-agendan.

Organisationens mål och mandat

UNHCR:s mandat är att leda och samordna internationella ansträngningar för att skydda flyktingars rättigheter, samt bistå och verka för varaktiga lösningar för flyktingar, dvs. frivillig återvandring, lokal integration eller vidarebosättning. UNHCR är en av FN:s största humanitära aktörer och har en normativ roll som övervakare och uttolkare av 1951 års flyktingkonvention och 1967 års tilläggsprotokoll. UNHCR har mandat att bistå statslösa samt internflyktingar på begäran från berörd stat. Fem prioriteringar för UNHCR är att skydda tvångsfördrivna och statslösa; svara upp mot humanitära behov; arbeta för att inkludera flyktingar i vårdsamhällen; iv) ge egenmakt; samt finna långsiktiga lösningar.

Bedömning av relevans

UNHCR har en central roll i det humanitära systemet med ett unikt ansvar i flyktingkriser. UNHCR har hög relevans för Sveriges mål för det humanitära biståndet och för nödlidande människor. UNHCR bidrar till att skydda målgrupper, leverera kritisk hjälp till personer i behov samt samarbeta med länder för att reformera nationella policyer och system.

Bedömning av effektivitet

UNHCR:s måluppfyllelse är huvudsakligen tillfredställande. UNHCR:s styrkor är fältnärvaro, kostnadsmedvetenhet, finansiell transparens, ansvarsutkrävande samt partnerskap och samordning. Planering och verksamhet försvåras dock av resursbrist samtidigt som det finns utmaningar vad gäller kostnadseffektivitet. UNHCR:s organisation har varit tungrodd varför en större organisationsförändring genomförs sedan 2019, där decentralisering och regionalisering av verksamheten har förbättrat fältnärvaro och samordning. UNHCR är medveten om de brister som finns och driver ett reformarbete inom eftersatta områden såsom riskhantering och resultatbaserad styrning.

Svenska prioriteringar

Prioriterade frågor för Sveriges samarbete med UNHCR är det humanitära uppdraget och främjandet av mänskliga rättigheter; hållbara och varaktiga lösningar; riskhantering, arbete mot korruption och oegentligheter, samt vikten av transparens; särskilda tematiska prioriteringar som miljö/klimat samt jämställdhet; effektivitet och resultatstyrning; samt personalpolitik och personalförsörjning.

Organisationens mål och mandat

Unicef har ett globalt mandat att försvara barns rättigheter, tillgodose deras grundläggande behov och utöka deras möjligheter att nå sin fulla potential. Organisationen vägleds av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och verkar för att stärka medlemsstaternas förmåga att uppfylla sina förpliktelser gentemot barn. Unicef har ett dubbelt mandat och verkar i såväl utvecklingskontexter som i humanitära kriser. Målgruppen är främst utsatta och marginaliserade barn och kvinnor. Utöver en roll som genomförande organisation har Unicef en viktig normativ roll och är policydrivande samt stärker nationella institutioner och aktörer. Särskilt prioriterade tematiska områden i Unicefs strategiska plan är barnets rättigheter och rättighetsperspektivet, jämlik hälsa, skydd av barn, samt utbildning.

Bedömning av relevans

Unicef har med sin globala räckvidd, höga kapacitet i fält och stora legitimitet i barnrättsfrågor en hög relevans inom både utvecklingsarbetet och det humanitära biståndet. Verksamheten ligger i linje med flera prioriteringar och profilfrågor för svensk utrikes- och utvecklingspolitik med utgångspunkt i att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Unicefs strategiska plan ligger i linje med barnkonvention och Agenda 2030.

Bedömning av effektivitet

Unicef uppfyller sina mål mycket väl både inom utvecklingsarbetet och inom det humanitära arbetet. Unicef är också organisatoriskt väl fungerande, tydligt inriktat på genomförande av sitt mandat och drar nytta av sina styrkor. En av dessa är jämställdhetsarbetet. Det finns dock förbättringsutrymme vad gäller arbetssätt och organisationsstruktur liksom vad gäller kostnadseffektivitet, resultatens hållbarhet och integrering av miljömässig hållbarhet.

Svenska prioriteringar

Prioriterade frågor för Sverige har varit att Unicef inkluderar en tydlig rättighetsbaserad ansats i sitt arbete, inklusive ett starkare fokus på jämställdhet och SRHR. Unicef beslutade i juli 2021 att förlägga sitt globala innovationskontor i Stockholm. Kontoret förväntas bidra till ökad synlighet i Sverige för en viktig del av FN:s och Unicefs arbete.

Organisationens mål och mandat

PBF har som övergripande mål att finansiera verksamhet i post-konfliktsituationer och situationer i eller efter en politisk kris för att stärka institutioners möjlighet att hantera konflikt så att våld kan undvikas. Den strategiska planen för 2020–2024 innehåller fyra övergripande prioriteringar: stödja genomförande av fredsavtal och politisk dialog inklusive rättsstatens principer; främja samexistens och fredlig konfliktlösning inklusive demokratisk samhällsstyrning; vitalisera ekonomin och skapa fredsvinster; (åter)etablera grundläggande samhällstjänster och annan mänsklig och teknisk kapacitet.

Bedömning av relevans

PBF:s verksamhet har direkt relevans för målet för det svenska biståndet genom att bidra till fred och minskat våld. I fondens strategiska plan ingår även de flesta av regeringens prioriterade tematiska områden för biståndet, direkt eller indirekt. PBF har som mål under strategiperioden 2020–2024 att minst 30 procent av fondens samlade stöd ska gå till fredsbyggandeinsatser med jämställdhetsfokus. PBF gör även viktiga satsningar inom klimat och säkerhet, vilket även det är en viktig prioritering för Sverige. PBF har en unik roll i FN:s fredsbyggande verksamhet.

Bedömning av effektivitet

PBF är effektiv i sin roll som snabb, flexibel och risktagande fond som med begränsade medel kan generera betydande resultat. Insatser finansierade av fonden genomförs oftast av andra FN-organ, något som bidrar till goda fredsbygganderesultat i länderna och stärkt samstämmighet inom FN-systemet. Måluppfyllelsen i de enskilda insatserna kan variera men PBF bedöms generellt sett ha god kapacitet att välja ut insatser som är effektiva, att följa upp dessa väl samt att uppfylla ställda redovisnings- och återrapporteringskrav. Fonden är i nuläget underfinansierad och i ytterligare behov av förutsägbar och hållbar finansiering för att fortsätta att nå målsättningarna i den strategiska planen.

Svenska prioriteringar

Svenska prioriteringar för samarbetet med PBF är att mobilisera ytterligare finansiering från andra aktörer samt att driva på dels för agendan för kvinnor, fred och säkerhet, dels för att klimat och säkerhet ska få så stort genomslag som möjligt i fondens arbete.

FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar (UNRWA)

Organisationens mål och mandat

UNRWA:s mandat är att bistå och skydda de flyktingar som flytt sina hem som en följd av den arabisk-israeliska konflikten 1948 samt deras ättlingar. Mandatet utökades senare till att omfatta även de som flydde i samband med kriget 1967 och dess efterföljande stridigheter. Idag finns det cirka 5,7 miljoner registrerade Palestinaflyktingar som omfattas av UNRWA:s mandat, varav cirka en tredjedel finns i flyktingläger som administreras av organisationen.

Bedömning av relevans

UNRWA:s verksamhet bidrar till att uppnå målet för det humanitära biståndet. Situationen för palestinska flyktingar är därtill en integrerad del av en fredlig lösning på konflikten mellan Israel och Palestina. UNRWA:s verksamhet spelar en viktig roll för stabilitet i regionen samt för att värna flyktingarnas skydd och mänskliga rättigheter. Likt andra humanitärt verksamma FN-organ agerar UNRWA i enlighet med de humanitära principerna, inklusive neutralitet.

Bedömning av effektivitet

UNRWA har en tillfredställande måluppfyllelse och dess långa erfarenhet, väletablerade relationer med värdländernas regeringar samt dess humanitära tillträde där behoven är stora gör UNRWA:s verksamhet kostnadseffektiv, även i jämförelse med andra FN-organ. De senaste årens återkommande budgetunderskott har resulterat i att verksamheten effektiviserats ytterligare. Potentialen för ytterligare effektivisering bedöms som begränsad. Nuvarande finansiella situation riskerar att påverka kvaliteten och förmågan att leverera i enlighet med mandatet. UNRWA har, efter en utredning av FN:s översynsorgan OIOS, initierat och till stor del genomfört ett antal styrnings- och organisationsreformer som bland annat syftar till ökad transparens, tydligare former för beslutsfattande och ansvarsutkrävande, samt närmare samarbete med andra FN-organ.

Svenska prioriteringar

- Det svenska samarbetet fokuserar på
- en behovsbaserad, snabb och effektiv humanitär respons för att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet för Palestinaflyktingar,
- tillhandahållande av en jämlik och kvalitativ utbildning och sjukvård,
- att de humanitära principerna följs, inkl. FN:s neutralitet i den israelisk-palestinska konflikten, samt FN:s principer såsom respekt för

mänskliga rättigheter, tolerans mot olikheter och fredlig
konflikthantering,

Skr. 2021/22:236
Bilaga 3

- stärkt jämställdhetsarbete,
- fortsatt stärkt reformarbete och system för intern kontroll, och
- stärkt implementering av reformerna i FN:s utvecklingsystem med målsättningen att genomföra Agenda 2030 och fördjupat samarbete med andra FN-aktörer.

Världsbanksgruppen

Organisationens mål och mandat

Världsbanksgruppens övergripande mål är att bekämpa extrem fattigdom på global nivå samt att främja delat välstånd i världen genom en inkomstökning för de fattigaste 40 procenten i varje land. VBG har mandat att erbjuda långsiktiga lån, tekniskt bistånd samt att föra policydialog med låg- och medelinkomstländer och består av fem organ med olika verksamhet: Internationella banken för återuppbyggnad och utveckling (IBRD), Fonden för de allra fattigaste länderna (IDA), Internationella finansieringsbolaget (IFC), Multilaterala investeringsorganet (MIGA) och Internationella centret för lösning av investeringstvister (ICSID).

Bedömning av relevans

Världsbanksgruppen är en hörnsten i det globala ekonomiska samarbetet och dess mandat och mål har hög relevans för målet för biståndet. Världsbanksgruppen är en av världens största klimatfinansierare och bedriver därtill en omfattande och effektiv verksamhet på jämställdhetsområdet. Organisationens möjlighet att vara aktiv i konfliktområden och sviktande stater stärker ytterligare dess relevans.

Bedömning av effektivitet

Världsbanksgruppens måluppfyllelse är hög och genom att finnas representerad över hela världen och har den en unik kapacitet att leverera storskaliga insatser för att bekämpa extrem fattigdom och koordinera dessa med regeringar, näringsliv och andra internationella organisationer. Vidare har banken genom sina stora finansiella resurser goda möjligheter att påverka utvecklingen globalt. Världsbanksgruppen har en välutvecklad intern styrning och en oberoende utvärderingsfunktion som stärker möjligheter till granskning av verksamheten och ägarländernas ansvarsutkrävande. De senaste åren har viss reformering skett, bland annat genom att samarbetet mellan de olika organen har stärkts vilket har förbättrat intern effektivitet och projektleverans. Det finns utrymme för förbättringar gällande organisationens styrning, bl.a. vad gäller intern effektivitet, lyhördhet och samarbetsförmåga i interna och externa partnerskap. Genom resurser till analysarbete, förberedelse och uppföljning av verksamheten kan banken säkerställa att verksamheten når ut till de mest marginaliserade grupperna i samhället.

Svenska prioriteringar

Sveriges fyra huvudprioriteringar i samarbetet med Världsbanksgruppen är en inkluderande hållbar ekonomisk tillväxt och utveckling, miljö och klimat, jämställdhet samt freds- och statsbyggande.

Organisationens mål och mandat

WFP har ett dubbelt mandat, dels att bistå med livsmedelsassistans för att rädda liv och lindra nöd i humanitära kriser, dels att bistå med utvecklingsinriktat livsmedelsbistånd. Ungefär 80 procent av WFP:s verksamhet är humanitär, medan resterande fokuserar på att adressera grundorsaker och att stärka motståndskraft hos drabbade människor i utdragna kriser. WFP:s övergripande mål är att bidra till uppfyllandet av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 med fokus på mål 2, Ingen hunger, samt mål 17, Genomförande och globala partnerskap.

Bedömning av relevans

WFP:s mål och verksamhet har direkt relevans för Sveriges övergripande biståndsmål och målet för det humanitära biståndet. Organisationen har en central roll i det humanitära systemet och för att upprätthålla de humanitära principerna. Dess ansvar för att samordna och tillhandahålla logistik i hela det humanitära FN-systemet ökar ytterligare dess relevans.

Bedömning av effektivitet

WFP har en mycket tillfredsställande måluppfyllelse och en unik kapacitet att leverera livsmedelsassistans även i de svåraste miljöerna, såväl i nya och plötsliga katastrofer som i stora utdragna och komplexa humanitära kriser. Insatser bedöms generellt genomföras kostnadseffektivt. Organisationens styrkor finns i starka utvärderings- och revisionsfunktioner, resursmobilisering, robusta policyer mot bedrägeri och korruption, samt transparens. Underfinansiering och öronmärkta bidrag begränsar organisationens möjligheter att möta behov och att hantera resurser effektivt och flexibelt. Ett reformarbete har skett bl.a. för anpassning till de globala målen och Agenda 2030. Verksamheten har gått från projektbaserade insatser till implementering av strategiska landprogram med både humanitär och utvecklingsinriktad verksamhet.

Svenska prioriteringar

Sverige verkar för att WFP ska bedriva en behovsbaserad, snabb och effektiv humanitär respons för att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet för krisdrabbade människor. WFP ska säkerställa hållbarhet i sitt arbete, bidra till långsiktiga utvecklingsresultat och en förstärkt motståndskraft för att minska risken för återkommande humanitära kriser. Därutöver arbetar Sverige för att WFP:s kärnstöd ska öka, samt att skydd för krisdrabbade människor integreras i verksamheten. Tematiskt ska WFP stärka integreringen av klimat- och miljömässig hållbarhet, stärka länken mellan humanitärt bistånd, utvecklingsinsatser och insatser för fred, och integrera jämställdhet i alla delar av verksamheten.

Världshälsoorganisationen (WHO)

Organisationens mål och mandat

WHO är FN:s fackorgan för hälsofrågor med uppdrag att leda och samordna internationellt hälsoarbete och stödja medlemsstaternas regeringar i att genomföra bästa möjliga hälso- och sjukvårdspolitik. Målet för WHO är att alla människor ska uppnå bästa möjliga hälsa. WHO har en unik roll globalt genom sitt normerande och standardsättande mandat.

Bedömning av relevans

WHO bidrar till det övergripande biståndspolitiska målet och regeringens folkhälsopolitiska prioriteringar. Organisationen har en normativ roll som förmedlare av evidensbaserad kunskap och data. Dess relevans har ökat under pandemin och WHO:s centrala roll som samordnare av krisberedskap inom hälso- och sjukvård blivit allt tydligare. Organisationens styrka ligger i dess roll som kunskapsbank, samt i dess höga förtroende, integritet, evidensbaserade grund och globala struktur.

Bedömning av effektivitet

WHO har en tillfredsställande måloppfyllelse men utmaningar vad gäller organisationens inre arbete och kostnadseffektivitet. Global hälsa är ett område under konstant förändring vilket medför ett behov av att WHO ständigt kan genomföra förändringar och förbättringar av sin verksamhet. Det finns en stark vilja både inom det högre ledarskapet och bland medlemsstaterna att driva på för ytterligare reformarbete, i syfte att modernisera organisationens arbetsätt och att förbättra resultatuppföljningen av arbetet. Sverige anser att reformarbetet är nödvändigt och att genomförandet av reformerna fortsatt behöver vara högt prioriterat. WHO behöver arbeta fokuserat med förändringsledning av organisationen och att säkra en god arbetsmiljö för sin personal.

Svenska prioriteringar

Svenska prioriteringar är att verksamheten ska bidra till medlemsländernas hälso- och sjukvårdspolitik, genomförandet av det folkhälsopolitiska ramverket, den svenska utvecklingspolitiken och Sveriges arbete med global hälsa, i samklang med den svenska politiken för global utveckling och genomförandet av Agenda 2030. Sverige verkar för ett brett synsätt på hälsa i WHO:s arbete, för att jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska beaktas i samtliga delar av detta, för att SRHR är ska vara ett grundläggande perspektiv i all verksamhet, och därtill för främjande av digitalisering och e-hälsa.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 juni 2022

Närvarande: statsrådet Johansson, ordförande, och statsråden Hultqvist, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Dahlgren, Hallberg, Nordmark, Thorwaldsson, Gustafsdotter, Elger, Farmanbar, Danielsson, Karkiainen

Föredragande: statsrådet Hallberg

Regeringen beslutar skrivelse Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer